

Debreceni Egyetem
Informatika Kar
Történelmi Intézet

Az Aranycsapat a politika és a politikai sajtó tükrében

Témavezető tanár: Dr. Püski Levente
Egyetemi docens

Készítette: Kiss Ferenc
VI. Történelem
IV. Informatikus - könyvtáros

2008.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
1. A labdarúgás rövid története	5
2. Sport és a politika összekapcsolódása Magyarországon.....	6
2. 1. Centralizált sportélet	6
2. 2. A stadion építése	8
2. 3. A sportélet átszervezése 1945 után	9
2. 4. Egyesületi központosítások.....	10
2. 5. Nagy múltú egyesületek első átalakítása	12
2. 6. A tanácsadók megjelenése	13
2. 7. Klubok voltak... klubok lesznek.....	14
3. Az „Aranycsapat születése”	15
4. Kis sajtótörténet	18
4. 1. Propaganda és sajtó Magyarországon.....	18
4. 2. Nyelvében él a nemzet	20
4. 3. Sportpropaganda	21
4. 4. Szabad Nép, Népszava.....	23
5. Az ARANYCSAPAT a politikai sajtóban.....	25
5. 1. 1949: Az újjáépítés éve	26
5. 2. 1950: A nagy sorozat kezdete	27
5. 3. 1951: A próbálgatás éve.....	31
5. 4. 1952: Olimpiai győzelem.....	33
5. 5. 1953: Az „évszázad mérkőzése”	39
5. 5. 1. Európa Kupa győzelem	39
5. 5. 2. A „főpróba”	42
5. 5. 3. Anglia - Magyarország 3:6.....	43
5. 6. 1954: Egy boldognak induló, de szomorúan végződő év	52
5. 6. 1. Egy hétre jöttek és 7:1-re távoztak.....	52
5. 6. 2. Világbajnokság kezdete.....	55
5. 6. 3. Magyar- brazil ökölharc	56

5. 6. 4. Az „előrehozott” döntő.....	59
5. 6. 5. Az összeállítást körülengő viták.....	60
5. 6. 6. 1954.július 4. Bern	62
5. 6. 7. A „focialista forradalom”	62
5. 6. 8. A vereség okai	64
5. 6. 9. A szörnyű hazatérés	65
6. A „vers”	69
6. 1. A futballpályák legyőzhetetlen sztárjai.....	69
Összegzés.....	77
Felhasznált Irodalom.....	79

„Jobban emlékszünk az elvesztett csatáinkra, mint a megnyertekre. Ez már 1526 óta, így megy.”

Esterházy Péter

Bevezetés

Ha aranycsapatra gondolunk, mindig arra a futballválogatottra gondolunk, amely az ötvenes évek elején született és lényegében 1956-ig, a magyar forradalomig tartotta "rettegésben a világot", igaz, világbajnoki trófea nélkül. Egy karnyújtásnyira volt tőle a csapat 1954-ben, de sajnos a döntőben nem sikerült az, ami a csoportkörben- megverni a németeket. Megremegtek a lábak. A fáradtságtól, a tét okozta súlytól? Nem tudni. De ettől még valóság, hogy volt egyszer egy magyar aranycsapat, s akik még láthatták őket futballozni, életük örömóráinak nevezik azokat a meccseket, amelyeket a Népstadionban tölthettek. „Egy olyan korban, amelyben tetten érhető a törvényesség, a jog semmibevétele, amikor politikai merényletnek tekintettek mindent, ami a személyiség, a társadalmi csoport, réteg vagy osztály érdekvédelmére irányult, és ezáltal akadályokat gördített volna a hatalom útjába.”¹

Miközben a hatalom felismerte, hogy az aranycsapat sikereire építhet, és a szocialista rendszer fölényét hirdetheti a kapitalista világ felett. Minden egyes győzelem a béketábor országainak győzelmét jelentette, a „gaz”imperialisták felett. A magyar pártvezetés a sikereknek jelentős propagandahozamot tulajdonított. Úgy ítélte meg ezek hatékonyan szolgálják a rendszer népszerűsítését - amelyre ugyancsak rászorult.

Dolgozatomban az 1950-től 1954-ig tartó négy éves időszakra vonatkozóan próbálom bemutatni az Aranycsapatot és a magyarországi szocialista rendszert, a csapatról készült könyvek és az akkori politikai sajtó segítségével. Összefonódásaikat, egymásra utaltságukat szeretném egy kicsit világosabbá tenni.

A dolgozat első felében általános áttekintés található a labdarúgás kialakulásának történetéről.

---

¹ <http://www.sportmuzeum.hu/aranycsapat/bevezeto.php?page=1>

Ezt követően a magyarországi sportélet 1945 utáni átszervezését, központosítását, ennek társadalmi hatásait próbálom bemutatni.

A harmadik fejezettől az Aranycsapat történetét szeretném megismertetni a kezdetektől a világbajnoki döntő elvesztéséig. Nem egyszerű eseménytörténeti felsorolás alapján akarom ezt a négy évet bemutatni. A sajtó és a szakirodalom segítségével szeretnék olyan dolgokra rávilágítani, amelyek érzékeltetik, hogy a politika milyen befolyással volt a labdarúgásra, és a labdarúgás által a népre.

Dolgozatom céljául tűztem ki azt, hogy bemutassam mennyire használta fel illetve ki a politikai sajtó a válogatott sikereit. Szerettem volna megtudni, hogy a nép miként viseltetett a válogatott iránt. Ezáltal a politika milyen mértékben tudta a maga hasznára fordítani a győzelmeket.

1. A labdarúgás rövid története

A világ talán legismertebb sportága a labdarúgás. Labdarúgáshoz hasonló játék már az ókorban is volt, Kínában és görög területeken találtak feljegyzést róla. A középkorban Itáliában, Angliában, és Franciaországban jelenik meg újra e nagyszerű sport. Igaz akkoriban űzött formája még nem hasonlít a napjainkban megszokotthoz. Szabályok híján a labdát bárhogyan meg lehetett szerezni és tartani, akármennyien játszhatták (ez néha több száz is lehetett), akármekkora területen (néha az egész város területén). Ez persze gyakran vezetett komoly sérülésekhez. A 14. században, Angliában és Franciaországban is betiltották a játékot durvasága miatt, gyakran emlegették "ördögi mulatsággként", büntetésként pedig börtönnel fenyegették a futballozókat.

A játékról nem alakult ki igazán jó véleménye a korabeli értelmiségnek, ahogyan Philipp Stubbes 16. századi krónikás írta: "A futball olyan játék, amelyben fiatal emberek bökdösnek egy nagy labdát, nem dobják a levegőbe, hanem lábukkal görgetik a földön. Mondhatom, eléggé megvetendő játék, s szerintem legalábbis sokkal közönségesebb, méltatlanabb, hitványabb, mint bármelyik másik fajta; ritkán végződik kár, baleset vagy a játékosok valami baja nélkül."²

A mai értelemben vett labdarúgás az 1820-as években a diákok körében virágzott fel, tiltották a túlzott durvaságot, meghatározták a pálya nagyságát és a résztvevők számát. 1857-ben alapították meg az első amatőr futballegyesületet, az FC Sheffieldet. Többször felmerült egy általánosan elfogadott szabályrendszer kidolgozása, erre végül 1862-ben került sor, majd 1863-ban az iskolák és a társadalmi egyesületek létrehozták a Football Associationt.

A labdarúgás - az USA és Japán kivételével - mindenhol háttérbe szorította az egyéb labdajátékokat. Magyarországon az 1879-ben Molnár Lajos és gr. Esterházy Miksa által írt Athletikai gyakorlatok c. könyv említi meg először a futballt, az "angol rúgósdit".

Európában alig néhány évtized leforgása alatt szinte mindenütt megjelent a labdarúgás, elsősorban angol mintát követve, először az iskolákban, majd a munkásegyletekben,

---

¹www.sulinet.hu/tori/szakkor/hirek/focieb.htm

városokban. Ugyanúgy alakultak a fociklubok, mint Angliában, és mindenütt létrejött a nemzeti labdarúgó-szövetség is.

A foci volt az első olimpiai csapatsport, igaz, 1900-ban Párizsban még bemutató szinten, de 1908-ban Londonban már versenyszinten játszották. Az első világbajnokságot 1930-ban rendezték Uruguayban.

Világméretűvé a futball igazán csak a második világháború után kezdett válni, amiben nem kis szerepet játszott a televíziózás elterjedése. Addig főként csak Európában és Dél-Amerikában volt igazán népszerű a foci.

A második világháború után Magyarországon, az emberek legfőbb szórakozása a sport volt. Főleg a labdarúgás volt közkedvelt, hisz ehhez nem kellett más "csak" labda, és sok gyerek, felnőtt. A II. világháború nemcsak az országot tette teljesen tönkre, hanem az addig viszonylag működő sportéletet. Ezt próbálta meg rendbe hozni, a maga sajátos eszközeivel az 1945 után hatalomra kerülő Kommunista hatalom.

2. Sport és a politika összekapcsolódása Magyarországon

2.1 Centralizált sportélet

Az MDP sportpolitikáját megelőlegezte a Magyar Kommunista Párt viszonya a sporthoz. A párt 1947 augusztusában 29 pontból álló programot dolgozott ki "a sport valamennyi kérdésének megoldására".³ Az MKP javasolta többek között a tömegsport megszervezését, a minőségi sport fejlesztését és az 1948. évi londoni olimpiára készülő keret munkájához az anyagi alapok biztosítását. A sport tömegsporttá alakítása miatt indítványozták *jelvénytörzsi versenyek* rendszeresítését, hogy a program fejlődőképesebb legyen. Emellett fontos cél volt a sportirányítás centralizációja is. Az MDP alakuló kongresszusán deklarálta a testedzés tömegmozgalommá fejlesztésének, a sport állami támogatásának és irányításának szükségességét.

---

³ Sipos Péter: Sport és politika In : História 2003/8-9 16.o.

A központosítás folyamatosan ment végbe. A sport főhatósága 1946-48 között a Nemzeti Sportbizottság volt. A *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium* kötelékében működő testület lényegében társadalmi szervezetként jött létre és politikailag még koalíciós alapon működött. Mint elsősorban konzultatív szerv, tényleges operatív jogkörrel nem rendelkezett, erre apparátus sem állott rendelkezésére.

A kommunista hatalom kisajátítása keretében az NSB megszűnt és 1948. március 5-én megalakult az Országos Sporthivatal. Az OSH már hivatalsszervezettel rendelkezett a *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumon* belül. A szervezet élére, államtitkári beosztásban a kommunista Hegyi Gyula került. Hatáskörébe tartozott az iskolai sport, a Testnevelési Főiskola és a sportszövetségek felügyelete, valamint a nemzetközi sportkapcsolatok ápolása. A sport feletti ellenőrzés és irányítás szempontjából szintén fontos intézmény volt a párt sportkollégiuma, illetve a Szakszervezetek Országos Tanácsának sportosztálya, élén a kommunista Sebes Gusztávval, aki később az *Aranycsapatot* irányította. Önéletrajzi művében így ír erről: *„Az újjászervezett SZOT a Sportosztály megszervezésével bízott meg. Komoly, szép feladat volt. A magyar sport jövője függött a mi munkánktól... Elsőrendű feladatunk volt a dolgozó tömegekkel a sportok minden ágát megkedveltetni, és – egészségük megóvása érdekében őket a sportba aktívan bekapcsolni... Munkatársaimmal együtt tisztában voltunk azzal, hogy a jó sport vagy sportoló a legmegfelelőbb propaganda a sport megkedveltetéséhez.”*⁴

Nemcsak az egészségmegőrzés, a munkamorál javítása volt a cél! A vezetés úgy gondolta a sportsikerek jelentős propagandaértékkel rendelkeznek, nemcsak az országhatáron belül, hanem azon kívül is, vagyis képes a kommunizmus felsőbbrendűségének látszatát kelteni az imperializmussal szemben. A sport útján próbálták meg üzeni a nyugati hatalmaknak.

A sikeres londoni olimpia után Rákosi Mátyás meghirdette, hogy elérkezett az ideje a rendteremtésnek a sport területein is. A pártvezetés "jelentékeny lemaradást" állapított meg a sportban az egyéb területekhez képest. „Úgy vélték, hogy megőrződött a hagyományos struktúra, amely, úgymond, lehetővé tette a régi horthysta sport- és üzletemberek, kulákok és a reakció számára, hogy befurakodjon a sportéletbe. Persze a jobboldali szociáldemokraták is felelősek, mert biztos fedezéket nyújtanak minden

---

⁴Sebes Gusztáv: Örömök és csalódások 104. o.

reakciós tevékenység számára. 1949-50-ben megkezdődött a tisztogatás és az átszervezés.”⁵

2.2 A stadion építése

Ezen kívül 1948-ban elkezdődött a magyar sportélet legnagyobb beruházásának, a Népstadionnak az építése. Az országgyűlés már 1945-ben megszavazta a stadion költségeit, amely belekerült a hároméves tervbe is. Az Építéstudományi Intézetet (ÉTI) bízták meg az elhelyezés kérdésének vizsgálatával. *„1947-ben egy osztrák-magyar meccsen leszakadt az Üllői úti Fradi-pálya tribünje, 250 ember zuhant le, s csak a véletlenül múlt, hogy senki sem halt meg. Ez felgyorsította az előkészítő munkálatokat, 1948-ban az ÉTI tervezői, Dávid Károly, Juhász Jenő és Kiss Ferenc elkészítették az első vázlatterveket, 70 ezer fő befogadóképességű stadiont képzeltek el a Kerepesi út-Dózsa György út-Thököly út közti területre.”*⁶ A stadiont a későbbiekben 100 ezer férőhelyesre akarták bővíteni. Az építkezés – végleges tervek nélkül – 1948. július 13-án kezdődött el, a Stadionépítő Vállalat kivitelezésében.

Az első kapavágást a régi lóversenypálya 27 hektáros telkén Hegyi Gyula, az Országos Testnevelési és Sport Bizottság (OTSB) elnöke tette meg. A főváros lakossága lelkesen azonosult az ügygel, rengetegen vettek részt önként a munkában, csakúgy, mint Puskás Ferenc és az Aranycsapat tagjai is. A költségek akkori áron 160 millió forintot tettek ki. A stadiont a szocreál építőművészet jegyében munka közben is majdnem áttervezték, de ez pénz- és időhiány miatt végül elmaradt.

*„Miután a Szabad Európa Rádió jelentette: megrepedtek a gerendák, emiatt nem tudják időre befejezni a létesítményt, négy minisztert tettek felelőssé az 1953. augusztus 20-ai befejezésért, s Farkas Mihály honvédelmi miniszter ezer katonát rendelt ki az építkezésre. Így a korszak presztízsberuházása határidőre elkészült, hivatalosan 78 ezer fős lelátóval. A tervezett százezres tribün sosem valósult meg.”*⁷

---

⁵Sipos Péter: i.m. 17. o.

⁶<http://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pstadion>

⁷<http://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pstadion>

2. 3. A sportélet átszervezése 1945 után

A még fokozottabb központosítás következő lépése az Elnöki Tanács által 1951 januárjában kiadott 2. sz. *törvényerejű* rendelet volt. A törvény értelmében a sportügyek kikerültek a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium hatásköréből, és az irányításukra létrehozott Országos Testnevelési és Sportbizottság(OTSB) a Minisztertanács mellett működő önálló főhatóságként alakult meg. A központi akarat végrehajtó szervezetei az OTSB alá rendelt *megyei testnevelési és sportbizottságok* lettek. A pártközpont sportelődója - Terényi Imre - fogalmazta meg legjobban a központosítás lényegét:” *A múltban a sportszövetségek teljes autonómiát élveztek, de most az állami apparátus megszervezésével ezt a feladatot az államnak kell átvennie és a szövetségeknek fokozatosan az állami sportapparátus segítőjévé kell átváltozniuk.*”⁸

Az OTSB élén Hegyi Gyula államtitkár állt; helyettesei a szakszervezeti sport korábbi irányítója, Sebes Gusztáv, aki emellett a labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányi tisztét is betöltötte, valamint az MDP Sportkollégiumából érkezett Tapolczai Jenő.

Hegyi hatalmával szívesen élő, öntörvényű ember volt, azonban kiváló szervező és lobbizó képességekkel rendelkezett. Tehetséges és rámenős menedzser lévén rendszerint kihajtotta a fukar gazdasági kormányzattól, amit a versenysport, s elsősorban az olimpiai, világ- és Európa-bajnokságokon, valamint a nemzetközi labdarúgásban való sikeres szereplés szempontjából szükségesnek tartott

Az OTSB második embere megalakulásától *Sebes Gusztáv* elnökhelyettes volt. 1945 előtt kétkezi munkás, majd NB I-es futballista. 1947-50 között a Szakszervezeti Tanács sportosztályát vezette, 1949-56 között a válogatott labdarúgó csapat szövetségi kapitánya volt, 1948-1951 között a Magyar Olimpiai Bizottság elnöke.

A korabeli köztudatban az élt, hogy a sport ügyeit ténylegesen Hegyi és Sebes intézte. Az azonban nyilvánvaló volt, hogy ők sem lehettek volna eredményesek a Központi Vezetőség főtitkárárnak (*Rákosi*) és az illetékes titkár (*Farkas*) támogatása nélkül. Sebes erről azt mondja: ”*Bármilyen probléma akadt, aminek megoldására nekünk, a sport közvetlen irányítóinak nem volt elég erőnk és hatáskörünk, bizalommal*

---

⁸Sipos Péter: i.m. 17. o.

fordulhatunk bármelyikükhöz...”⁹ Azonban az államigazgatási szervezetre - a rendszer működésének megfelelően - továbbra is csak a végrehajtás maradt.

A legfontosabb döntések az MDP vezető testületeiben - politikai bizottság, titkárság, szervezőbizottság, sportkollégium - születtek, itt hozták meg azokat a határozatokat, amelyek a sportmozgalom egészét az MDP politikai céljainak megvalósítása, "a szocializmus építése" szolgálatába állították.

A sportegyesületek átalakítása a központi irányításéhoz hasonlóan szintén 1948-49-től vett nagyobb lendületet. A szakszervezeti rendszer átszervezésével együtt tömeges méreteket öltött a különböző helyi - önkormányzati és üzemi - klubok összevonása, szakmaközi egyesületek alakítása.

Központi útmutatók alapján, gyakran a budapesti hivatalok kiküldöttei jelenlétében bonyolították le a fúziót kimondó közgyűléseket, amelyek egyúttal alkalmat teremtettek a szükséges politikai tisztogatásokra is. A régi, "reakciós, demokráciaellenes elemekből" álló vezetőségek helyett politikai szempontok szerint összeállított testületek vették át az irányítást. Ezek egyik javasolt típusa, az ún. hetes bizottság összetétele a következő volt: szakmaközi sportfelelős, ifjúsági felelős, nőfelelős, technikaisportfelelős, MHK- (Munkára, Harcra Kész) felelős, propagandista, gazdasági felelős. A községi és falusi sportegyesületekből is igyekeztek kiszorítani a reakciósokat. A falusi klubok irányítását az EPOSZ (Egységes Parasztifjúsági Szervezetek Országos Szövetsége) helyi szervezeteire bízták. Mivel a rendszer nem bízott meg senkiben, ezért 1949-től mindenkit, akit a sport területén alkalmaztak, az OSH káderosztálya is ellenőrzött.

2. 4. Egyesületi központosítások

Az átalakítást a legnagyobb klubok sem kerülhették el. A "*kapitalista erkölcsöt és kispolgári hagyományokat*" őrző, ugyanakkor a minőségi sport terén komoly eredményeket felmutató egyesületeket - az előterjesztések tükrében - a szakszervezetek és az állami szervek minőségi egyesületeivé kívánták átszervezni.

---

⁹Sebes Gusztáv: i.m. 106. o.

A kommunista párt már 1948-tól igyekezett saját megbízottaival felváltani a tradicionális csapatok vezetőit. Ekkortól kezdve valamennyi jelentős futbalcsapat élére a nómenklátúra egyik meghatározó embere kerül. Az egyesületek rangja vezetőjük politikai pozíciójával mérhető.

Jól érzékelhető, hogy a hatalommal szemben legveszélyesebbnek tartott csapat, a Ferencvárost mennyire „lenézték”, mert elnöki székébe Münnich Ferencet (Budapest akkori rendőrkapitányát) ültették, aki *súlytalan személyiségével* és a *központi vezetőknek való alárendeltségével* pont megfelelő volt erre a posztra.

Az 1949-ben rohamléptekkel kiteljesedő folyamat azonban csak a kezdetet jelentette. A végső cél a sport területén is a *teljes centralizáció*, a *szovjet minta* tökéletes lemásolása, és nem utolsósorban a tradíciókkal való szakítás volt. 1950-ben- a *gleichschaltolás* nem titkolt szándékával – brutálisan átalakítják a futbalcsapatokat, valamennyit egy- egy minisztérium, gazdasági ágazat vagy területi egység alá rendezve.

E központosító szándék szellemében már 1949 nyarán készült egy olyan előterjesztés, amely a sportélet egészét kizárólag a szakszervezetek alá rendelte volna. Ez az elképzelés szakszervezeti csúcsegyesületi rendszer és ehhez kapcsolódó országos csapathálózat kialakítását javasolta. A tervezet szerint a hagyományos egyesületek közül a Ferencváros - a környék nagyszámú élelmiszer-ipari üzeme miatt, a már korábban létrejött támogatói kapcsolatok folytatásaként - az *élelmezési ágazathoz*, az örök rivális MTK a *kereskedelmi alkalmazottak szakszervezetéhez*, a Kispesti AC az *építők szakszervezetéhez*, az Újpesti Torna Egylet az Egyesült Izzóval kialakult kapcsolatok miatt a *vasasokhoz*, a III. Kerületi TVE a *dohányipari*, az Erzsébeti TC a *textiles szakszervezethez* került volna.¹⁰

---

¹⁰Horváth Zsolt: Kinizsi, Bástyá, Vörös Lobogó In.: História 2003/8-9 23. o.

2. 5. Nagy múltú egyesületek első átalakítása

A társadalmi élet, azon belül a sportélet átalakítása ugye követte a szovjet mintát, így az kiterjedt a munkásosztály mellett a falusi rétegekre, a tanulókra valamint a fegyveres testületekre is. „*Utóbbiak – mintegy állam az államban- ezen a területen is kivételt képezetek.*”¹¹

Az MDP Titkársága 1949. november 23-i, a sportmozgalomról szóló határozatával összefüggésben kiadott 52. 858/1949 számú honvédelmi miniszteri rendelet a katonai sportegyesületek központi irányítására életre hívta a *Honvéd Sportközpontot*, majd a *Kispest* 1949. december 18-i közgyűlésén - reprezentatív központi egyesületként - felvette a Budapesti Honvéd elnevezést.

A *Belügyminisztérium* sem sokkal maradt le a saját klubhálózat kialakításában: 1950. április 1-jén alakult át a belügyi sportegyesülettel egyesülő *UTE Budapesti Dózsává*. (A név mezre kerülő "D"- betűjének formája megegyezett a vasfüggönyön inneni Dinamó-egyesületek kezdőbetűjével.) Ezzel együtt létrejött a Belügyi Sportközpont is.

1950 elején a többi régi egyesület - az 1949. nyári tervek szellemében, de azoktól némileg eltérve - is sorra került. Az *MTK* 1950. február 24-én került szakszervezeti irányítás alá, de az eredetileg javasolt kereskedelmi szakszervezetet ekkorra felváltotta a textilipari dolgozók szakszervezete. A klub elnevezése Budapesti Textilesre változott. Majd 1951 februárjában létrehozták a piros-fehér Budapesti Bástyát, amelyik ezen a néven rögtön meg is nyerte a futballbajnokságot. A klub azonban nem bizonyult tartósnak, már 1953 augusztusában - a fenntartó szervezetnek a Belügyminisztérium alá történő újbóli rendelése nyomán - megszüntették, így a labdarúgók Vörös Lobogó néven visszakerültek a textiles szakszervezethez.

Az örök rivális *Ferencváros* sem tarthatta meg a nevét, az 1950. február 16-i közgyűlés után, az Élelmezési Dolgozók Országos Szövetsége egyesületeként ÉDOSZ SE néven folytatta működését.

A vasutas klubok szakszervezeti sporttitkárságuk ajánlása nyomán - igaz, ekkor még korántsem egyöntetűen - már 1948-tól Lokomotív néven szerepeltek a bajnokságokban.

---

¹¹ Horváth Zsolt: i.m. 23. o.

A pártvezetés elégedetlen volt az átszervezés eredményeivel. A kritika szerint az egyesületek szakszervezeti átvételét *"a legtöbb helyen nem követte megfelelő megtisztítás és szervezeti átalakítás"*.¹² A hibák okát elsősorban a fúziók ellenére még mindig széttagolt szakszervezeti- egyesületi rendszerben, illetve a sportolók, különösen a vezetők politikai képzetlenségében látták. A falusi klubokban történt átalakítással sem voltak megelégedve a vezetők. A pártvezetés utasítására a szakszervezeti és a sportmozgalom is több adminisztratív lépést tett, hogy kiküszöböljék a *"szocialista sporthoz méltatlan jelenségeket"*.

Ugyancsak a klubokhoz kapcsolódó hagyományok megszakításának szándékával magyarázható a *tradicionális egyesületi színek hatalmi szóval történő megváltoztatása*, így például a Kispesti AC piros-fekete meze helyett a Honvéd piros-fehérben, az ÉDOSZ az FTC zöld-fehér szerelése helyett fehér-pirosban játszott.

2. 6. A tanácsadók megjelenése

Ezek az intézkedések azonban, együtt a sportirányítás további központosítást jelentő átszervezésével, még mindig nem elégítették ki a sport kérdéseibe is rendszeresen közbeavatkozó pártvezetés igényeit. A szovjet minta tökéletes átvétele miatt a pártvezetés, a SZOT kérésére, a párton keresztül szovjet tanácsadókat kért a Szovjetuniótól. Úgy gondolták, hogy a nagy tapasztalattal rendelkező szovjetek előre mozdítják az ország sportéletét.

A két szovjet tanácsadó 1950 tavaszán érkezett meg Budapestre; részvételükkel a sportirányítás különböző testületeiben - MDP Sportkollégium, OSH, SZOT sportosztály - hozzáálltak a sportmozgalom teljes centralizálását célzó tervek kidolgozásához.

A tanácsadók - Nikonov és Szamoulov - 1951 márciusára elkészült jelentésével, mely szerint nem megfelelő a magyarországi helyzet, ugyanis az „ellenség beépült” a megyei, járási és városi testnevelési bizottságokba. Az OTSB- t szintén kritizálták: *„pártszervezetét gyengének ítélték, az átszervezést pedig lassúnak, vontatottnak*

---

¹² Horváth Zsolt: i.m. 23. o.

találták.”¹³ Megállapították azt is, hogy a sportolók széles tömegeit nem győzték meg az átszervezés előnyeiről.

„A szovjet tanácsadók 1951 márciusában türelmetlenül követelték, hogy az új egyesületeket heteken belül hozzák létre”,¹⁴ ami hamarosan meg is történt.

A szovjet minta átvétele a központi sportegyesületi rendszer bevezetését jelentette.

Az életre hívott tízegynéhány iparági, mezőgazdasági, állami és oktatási sportegyesület lefedte a társadalom egészét, az ágazatok sportközpontjainak vezetése irányította a területi, városi szintek és az ágazatonként azonos nevű helyi sportkörök munkáját is.

A sportegyesületi rendszer nemcsak szerkezetében, elnevezéseiben is a mechanikusan követett szovjet mintát idézte. A kezdeti elképzelések szerint a bányász és vegyipari dolgozók a Szikra SE-ben, a textilipariak és a bőrösök a Vörös Lobogóban, az építőmunkások az Építők SE-ben, a vasutasok, egyéb közlekedésiek és postások a Villám SE-ben, a kereskedelmi, pénzügyi alkalmazottak, vendéglátó-ipariak a Lendületben, a közalkalmazottak, pedagógusok, egészségügyi dolgozók a Vörös Csillag SE-ben, míg a gépállomások, tszcs-k, állami gazdaságok dolgozói a Traktor SE-ben találhatnak otthonra. A fémipari dolgozók számára megmaradt a megszokott Vasas elnevezés.

2. 7. Klubok voltak... klubok lesznek

A tervezetről, amely megkapta a SZOT Elnöksége elvi támogatását, a döntő szót az MDP KV Szervezőbizottsága mondta ki. Csak ennek jóváhagyása után hozta meg a SZOT a végső határozatát 1951 januárjában. Újabb módosítások után végül a következő szakszervezeti sportegyesületek alakultak meg: *Vasas*, *Bányász*, *Vörös Lobogó*, *Építők*, *Lokomotív*, *Előre*, *Szikra*, majd a már korábban tervbe vett *Traktor*. A kereskedelmi és pénzügyi ágazat klubja végül a *Vörös Meteor*, a közalkalmazotti egyesület a *Petőfi SE* elnevezést kapta, míg az ÉDOSZ nevét *Kinizsire* változtatták. A két fegyveres klub és a felsőoktatási *Haladás* mellé hamarosan felállították az ipari tanulók számára a Munkaerő-tartalékok Hivatala SE- t. Később újabb szakszervezeti klubok alakultak, ekkor jött létre az Egészségügyi Dolgozók Sportegyesülete, a *Postás SE*, továbbá a

---

¹³ Sipos Péter: i.m. 19. o.

¹⁴Sipos Péter: i.m. 19. o.

pedagógus *Fáklya SE*. Központilag kiadott egységes alapszabály biztosította a klubok működését, amely többé-kevésbé stabilan fennmaradt 1956-ig.

3 Az „Aranycsapat születése”

Mint már az előbb említettem az 1948 utáni Magyarországon államosították a sportot, az egészet a pártállam irányításával működő szakszervezetek egyenruhába öltöztetve. Mindent központosítottak, mindent egy akarat vezérelt. Ugyanakkor azt nem lehet elvenni a rákosista rendszertől, hogy sok pénzt áldoztak a sportra, a labdarúgásra is.

A nyugati világhoz viszonyított alacsony életszínvonalunk átmenetileg kedvezett a versenysport élvonalának, egyfajta kitörési lehetőséget kínált a fiatalság jelentős tömegei számára. Megérte élsportolónak, válogatott labdarúgónak lenni. A legjobbak előtt kinyílt a nagyvilág, eljutottak olyan helyekre, ahova közember vagy más jeles ember nem. Nos, ilyen társadalmi miliőben született hazánkban egy "csodacsapat"! A válogatott melyet később mindenki Aranycsapatnak nevezett Szepesi György után. Szinte kivétel nélkül mindenki azt a csapatot ismeri név szerint, amelyik megnyerte a helsinki olimpiát illetve megverte az otthon 90 éve veretlen angol labdarúgó válogatottat. Azonban ez az aranycsapat a szó szoros értelmében mindössze négyszer játszott ugyanabban az összeállításban. (1953. május 17-én Rómában az olaszok ellen; 1953. november 15-én Budapesten a svédek ellen; 1953. november 25-én Londonban az angolok ellen; valamint 1954. április 11-én Bécsben az osztrákok ellen.) Az aranycsapat egyetlen alkalommal sem játszotta végig a mérkőzéseit a legendás összeállításban, a négy alkalom esetében is a kezdő összeállítás megváltozott a mérkőzés végéig.

A magyar válogatott kerete 25-30 főből állt, és ezek az emberek mindig játszottak hol az „A”, hol a „B” válogatottban. Ebbe az állandósult keretbe nagyon nehéz volt egy idő után bekerülni.

A II. Világháború után a válogatott szövetségi kapitánya Gallowich Tibor, az egykori kiváló kapus és sportújságíró lett. Mellette az edzői feladatokat Sebes Gusztáv látta el, aki hajdanán a Hungáriában kergette éveket a labdát, nem is akárhogyan.

1948-ban Gallowich Tibor helyett háromtagú válogató bizottság került a válogatott élére. Kléber Gábor a Hungária egykor nagyszerű játékosa, Mandik Béla, aki az utánpótlás játékosokat ismerte kiválóan és Sebes Gusztáv. A válogatott hiába volt sikeres, a válogató bizottság tagjai közötti nézeteltérések odáig vezettek, hogy a munkát nem tudták együtt folytatni, így közös megegyezéssel felbomlott a triumvirátus. Ezután 1949. január 6-án az MLSZ elnöksége megbízta Sebes Gusztávot a szövetségi kapitányi teendők ellátásával, aki a maga kommunista szemléletű módján sikeresen vezette a csapatot egészen 1956 nyaráig. A kapitány rögtön első meccsén nagyarányú vereséget szenvedett a Csehszlovák válogatottól (5-2), ami elindított egy meghatározó folyamatot a nemzeti csapatnál, mégpedig a fiatalítást. A lassú, bizonytalan csak egy kötött poszton használható játékosokat szép fokozatosan kezdték felváltani a gyorsabb, ötletesebb, több poszton bevethető játékosok. Ebben az évben sorra nyerte mérkőzéseit a csapat, melyek közül a legértékesebb az osztrákok legyőzése volt, a bécsi Práter stadionban. Ugyanis a sógorokkal a háború befejezése óta „öldöklő küzdelmet” vívott a csapat a pályán, de Bécsben még egyszer sem sikerült nyerni, egészen 1949-ig. Aztán 1950. május 14-én Budapesten visszavágtak a 4-3-as vereségért. Innentől kezdve azonban a magyar nemzeti válogatott hivatalos nemzetközi mérkőzésen nem szenvedett vereséget 1954.július 4-ig, a „berni katasztrófaig”.

Több nemzetközi mérkőzés és szüntelen kísérletezés után kialakult egy olyan csapat, amelynek eredményeire már mindenki felfigyelt. A négyéves veretlenségi sorozat alatt a szövetségi kapitány és segítőitársai 40 játékost próbáltak ki, belőlük alakult ki az a 15-16 futballista alkotta keret, amely bármikor bevethető stábot jelentett a szakvezetés számára az „A” válogatottban.

A hagyományos WM rendszert és a 4-2-4-es felállást alkalmazó MTK játérendszerét továbbfejlesztve új elemeket vittek a sportág technikai fejlődésébe. Újdonság volt a szélsők tudatos hátravonása, a támadósorban az állandósult helycsere, a végleg hátravont középfedezet. Ezt a rendszert legjobban Buzánszky Jenő magyarázta el önéletrajzi könyvében: *„Nálunk az volt a módszer lényege, hogy olykor visszazárt egy játékos a középpályáról a védelembe, hogy némileg tehermentesítse Lóránt Gyusztit, és a legtöbbször ezt a szerepkört Zakariás József töltötte be. A papíron öt csatárból egyet hátrébb vontak a fedezetsort erősítendő, a pozíció tökéletesen megfelelt Hidegkuti*

Nándinak, aki gólerősen alakította az álcéntert. A jobb hátvéd és a balbekk, vagyis jómagam és Lantos gyakorta felfutottunk, de Miska nem volt valami gyors, az ő oldalán is be kellett Zakinak segítenie. A pálya centruma Bozsik domíniuma volt, ő vitte fel a labdát, amit rendszerint Zakariás passzolt előre neki, Cucu pedig szöktette valamelyik támadónkat, általában Puskást, esetleg az öreggel kombináltak, kényszerítőztek. Mindketten pontosan bombáztak távolról. A jobb szárnyon Budai Laci és Kocsis Kocka bontották meg az ellenfél védőfalát, a bal szélén a Puskás - Czibor alkotta tandem. Előző kettő már a Fradiban is elválaszthatatlan kebelbarátként együtt játszott, Öcsiék a Honvédnál csiszolódtak össze. Sokat heccelték, ugratták egymást a pályán, olykor bizony vaskos dolgokat vágtak a másik fejéhez. Sváb született csapatkapitány volt, nagy dumás és igazi vagabund. A Rongylábúnak becézett Czibor, a szeleburdi génusz csak ropta a gyepen a kacifántos csárdást, járta a maga útját és kálváriáját.”¹⁵

„A rengeteg, gyors futással a "csodacsapat" középpályásai és csatárai kitágították saját támadó területüket, a sok helycserével szétszilálták az ellenfél védelmét, szűkítve ezzel beavatkozási idejüket. Ezt a játékot sokáig nem is tudta másolni a világon senki.”¹⁶

Mint már korábban írtam ez a magyar válogatott 1950 júniusától nem szenvedett vereséget a világbajnoki döntőig, 1954.július 4-e előtt 32 találkozón volt veretlen, ebből 28 mérkőzés után vonulhattak le győztesen a pályáról, miközben 144 lőtt góljukra csak 32-vel válaszoltak ellenfeleik. Számos olyan mérkőzést vívott ez a csapat, melyre a nemzetközi élet valamint sajtó pillanatok alatt felkapta a fejét. Gondoljunk csak az 1952-es olimpián nyújtott teljesítményre, ahol az elődöntőben 6-0-ra gázoltuk el a címvédő svéd válogatottat, vagy az 1953-as angliai mérkőzésre, amin a hazájában 90 éve veretlen angol válogatottat győztük le 6-3-ra.

Ezt a fantasztikus sorozatot, valamint az emberek labdarúgás iránti rajongását próbálta a rendszer kihasználni és megnyerni a párt számára a tömeget.

---

¹⁵Sándor Mihály: Vasutasból aranybányász, 117. o.

¹⁶Zalka András: „A zsenik tizenegye” In.: História 2003/8-9 29. o.

4. Kis sajtótörténet

4. 1 Propaganda és sajtó Magyarországon

Az értékrendszer megváltoztatásának középpontjában a „szocialista” értékrendszer bevezetése állt. A párt, a munka, az idealizált közösség volt az érték. Megszűntek a magánélet és a közélet közötti határok. Érték a harciasság, harckészség, önfeláldozás. Egyén helyett a közösség a fontos. 1948-56 között a legerősebb ez az elnyomás. A központi hatalom rendelkezett az erőforrásokkal, a munkaerővel. Céltudatos propagandát alkalmaztak a társadalom átnevelése érdekében.

Mi is a propaganda? A propaganda a propagare latin szóból ered, melynek jelentése: „terjeszteni”¹⁷. A propaganda célja az emberek véleményének befolyásolása, meggyőzése. Leggyakrabban a politika használja valamilyen szemlélet, felfogás népszerűsítésére. Ezzel a „nagyszerű” befolyásoló eszközzel élt is a kommunista kormány. A rendszer által terjesztett ideológia beszivárgott mindenhova. Ezt elősegítette az iskolák, mozik, könyvkiadók, államosítása valamint a többpárti sajtó beszűntetése. A sajtó a modern tömegkommunikációs eszközök (a mozi és a rádió) ellenére megőrizte kitüntetett szerepét a hírközlésben és az emberek véleményalkotásában. Sokszínűsége persze az irodaloméhoz hasonlóan tovatűnt (pl.: Madách: Az ember tragédiáját pesszimista volta miatt betiltották). 1950 és 1956 között a napi és hetilapok száma lecsökkent 400-ról 60-70-re. Ugyanakkor a lapok példányszáma 1955-re megközelítette a 600 milliót.¹⁸ A 20-22 politikai napilap közül négyet terjesztettek az egész országban. Legtöbbször az MDP pártlapját, a Szabad Népet vették és olvasták. Emellett a szakszervezetek lapja a Népszava illetve a Magyar Nemzet került forgalomba országosan. A sportrajongókat pedig a Népsport tájékoztatta a legfrissebb sporthírekről. Politikai különbség az egyes lapok között nem mutatkozott; stílusuk, nyelvezetük nem ütött el egymástól. Az uniformizált nyelvhasználat tipikus kifejezéseit a hadsereg szókészletéből kölcsönözték.

---

¹⁷ <http://ertelmezoszotar.atw.hu/>

¹⁸ Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században 340. o.

A felszabadulás időszakában elsőként megjelenő újságok a koalíció tagjainak a lapjai voltak. Ilyen volt a Népszava, Szabad Nép, Szabad Szó, Világ.

A fordulat évét követően fokozatosan elszürkült a sajtó képe. A negyvenes évek végre megszűntek az ellenzéki pártok orgánumai, majd 1951-52-ben végleg eltűntek az újságosstandokról a Kis Újság és a Szabad Szó. A két munkáspárt 1948 nyári egyesülése szintén átformálta a politikai lapstruktúra egy részét. A Szabad Nép lett a Magyar Dolgozók Pártja országos, a Világosság, majd 1952-től az Esti Budapest a fővárosi lapja. Mindezek mellett a szakszervezeti lapok, a tudományos folyóiratok és az ifjúsági sajtó is megváltozott.

Az államosításokat követően nemcsak a lapok választéka szegényedett el, de elszürkült a tartalmuk is. A napilapok általános jellemzője volt a vezércikk közlése, a vezető politikai személyiségek beszédeinek, cikkeinek közzététele. Az 1949 és 1953 közötti időszak mindenféle szempontból a mélypont volt a hazai sajtó és a nyilvánosság történetében. Az írott sajtó olvashatatlan nyelvezetű hivatalos közlönyök gyűjteményévé, didaktikus propagandaeszközzé vált, tekintet nélkül arra, hogy politikai napilapról vagy „szórakoztató” hetilapról volt-e szó. *„A lapok és a rádió legfontosabb feladata a „szocialista építés” támogatása és a társadalom mozgósítása volt.”*¹⁹

A Rákosi-kor lehetetlenné tette az önálló lapkészítést, a politikai véleményalkotást. A lapok példányszáma nem a szerkesztőség teljesítményétől függött, hanem a legfelsőbb politikai vezetés döntésétől, amit indokolni sem kellett, mert a rotációs papír kiutalása központilag történt.

A politikai sajtó teljesen bevett módszerévé vált a vezércikkek rendszere, ahol napról napra az adott párt, szervezet „hivatalos” álláspontja volt olvasható. A vezető helyet a párt politikai személyiségeinek nyilatkozatai, a világ hírei foglalták el, de emellett közöltek hirdetéseket, rádióműsort, mozi programot, színházi előadások programját és rendszerint az utolsó oldalon sporthíreket.

---

¹⁹ Valuch Tibor: Hétköznapi élet Kádár János korában, 174.o.

4. 2. Nyelvében él a nemzet.

1948 után a társadalom gyökeres átformálásában kiemelt szerepet kapott a kommunikáció átalakítása és a nyelv jelentéstartalmainak megváltoztatása. A hivatalos nyelvhasználat legtöbb eleme a katonai nyelv szókészletéből eredt. *„Ha változásról vagy a társadalmi- politikai átalakulásáról esett szó, akkor a „harc” volt a leggyakrabban használt kifejezés. Ennek megfelelően nem a kulturális és szellemi életről, hanem a „kultúra frontjáról” beszéltek. A termelés valójában „csata” volt, a hiba helyébe az „ellenség támadása” lépett, a békét a „békeharcban” kell megvédeni. A felmerülő kérdésekre csak a „párt tanítása” alapján lehetett helyes választ adni. Magányosnak és elhagyatottnak senki sem érezhette magát, hiszen „országunk a szocialista tábor nagy családjának a része”, az állampolgárokról pedig „szocialista államunk gondoskodik”.²⁰* A nyelv és a szavak jelentése hatalmi-politikai szempontok szerint értelmeződött át, egyfajta irányított kommunikációs rendszer alakult ki, amiben a „pártzsargon” szókészlete a Rákosi-korszakban meghatározó volt.

1952-re a sajtó nyelve, a hivatalos fogalmazás teljesen adekváttá vált a kor politikai hangulatával, megfelelően tükrözte és kifejezte azt. Az újságokat tanulmányozva megfigyelhető egy-egy fogalomcsoport sűrű használata. *„A cikkek egyik leggyakrabban használt fogalomcsokra a harc kifejezésére szolgált-- csata, ellenség, erőpróba, front, kivív, küzdelem, rohamcsapat, harcol, és hasonlóak--, illetve ehhez kapcsolódott az ellenség megnevezése-- kulák, opportunisták, osztályellenesség, imperialista, reakció, spekuláns és mások.”²¹*

„A másik igen gyakran használt fogalomcsokor a társadalom különböző területein elért eredmények érzékeltetésére, méltatására és bemutatására szolgált: diadal, dicsőség, győzelem, siker, gyarapodás, emelkedés, erősödés, fejlesztés, növekedés és hasonlóak.”²² Gyakran használtak emelkedett stílusú szavakat, melyek a gyors ütemű fejlődés látszatát keltették. A harc, a küzdelem teljesen áthatotta a gazdasági tárgyú írásokat is: a termelés frontján dolgoztak, harcoltak a több termelésért, az élmunkások rohamcsapata vezette a harcot, a terv teljesítése hősi harcokat kívánt.

---

²⁰Valuch Tibor: Hétköznapi élet Kádár János korában, 174.o.

²¹Botos-Gyarmati-Korom-Zinner: Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945-1956, 267.o.

²²Botos-Gyarmati- Korom- Zinner: i. m. 267. o.

Érdemes megemlíteni azt, hogy hogyan jelent meg a kor belpolitikai viszonya a sajtóban. „ *A párt direkt vezető szerepét nemcsak a fogalommal kapcsolatos kifejezések—pártmunkás, pártdemokrácia, pártszervezet, párthatározat, pártfunkcionárius, pártbeszámoló, pártbizalmi és mások—gyakori használata érzékeltette, hanem az is, hogy a Magyar Dolgozók Pártja rendszeresen azonosult a „Rákosi Mátyás elvtárs”, a „Gerő Ernő elvtárs” megfogalmazásokkal.*”²³

A politikai hatalom általában elszemélytelenedett, ugyanakkor a teljességet sugárzó formában fogalmazódott meg, vagyis a dolgozó nép hatalmaként jeleníti meg.

Az akkori sajtót olvasva megfigyelhető, mennyire háttérbe szorultak a lakosság szociális helyzetére, életkörülményeire vonatkozó megfogalmazások. Ha esetleg mégis használták, teljesen új jelentéstartalmat kaptak: *”minden új lakás, csapás az ellenségre, a családok kötelességei a gyermekek nevelésében, az eredmények meggyőzik népünket a párt (Rákosi Mátyás) önfeláldozó munkájáról.*”²⁴

4. 3. Sportpropaganda

A propagandának kedvelt fogása lett a sport. A versenysport sikereit politikai sikerként mutatta be, s az összecsapást, a küzdelmet a két társadalmi rendszer versenyének tekintette. A Rákosi rendszer igyekezett maximálisan, sőt túlzottan is kihasználni a sportsikereket. A politika minden szinten beágyazódott a sportba: központi irányítás alá került a sportélet, kollektivizálták és megváltoztatták neveiket a legnagyobb sportkluboknak, létrejött az MHK mozgalom (Munkára, Harcra, Kész mozgalom). A sikereket pedig felhasználták a saját érdekeiknek, népszerűségük növelésére, illetve a politikai feszültségek levezetésére.

A sportnak az ötvenes években játszott „ópium”- szerepe különösen szembeötlő a labdarúgás esetében. A foci az akkori népszórakoztatás legsikeresebb ágazata volt. A foci kiemelkedő jelentőségű volt. Ez volt a legnépszerűbb, és – szemben bizonyos arisztokratikus sportokkal –, a futball eleve plebejus jelenséggént indult. Csapatjáték, amelyiknek a művelése nem igényel különösebb felszerelést, speciális pályát, játszható téren, utcán, grundon, legelőn.

---

²³ Botos-Gyarmati- Korom- Zinner: i. m. 268. o.

²⁴ Botos- Gyarmati- Korom- Zinner: i. m. 269. o.

A magyar válogatott győzelmet-győzelemre halmozott, sorra verte a fejlett tőkés országok labdarúgó csapatait. A hazai szurkoló úgy érezte- és ezt a benyomását a sajtó is erősítette-, hogy minden győzelem egy-egy súlyos csapás az ellenségre. Ha személyesen nem is lehetett jelen a mérkőzéseken- még a hazai pályán megrendezett találkozókát is csak néhány tízezeren láthatták-, de Szepesi György rádióközvetítését hallgatva szinte a lelátón érezte magát. A sportlapok beszámolóí révén az átlagember pedig olyan tájakkal és városokkal ismerkedett meg, ahova normális esetben soha nem juthatott el.

Az emberek a lelátón és a rádió mellett elfeledkezhetnek a mindennapok szürkeségéről. *„A válogatott sikerei ebben a közegben talán többet jelentettek, mint egy kiegyensúlyozottan fejlődő, sikeres, prosperáló társadalomban. Súlyos, kibeszélhetetlen, feldolgozatlan traumák után volt az ország, és ezekben az években még csak remény sem látszott arra, hogy ez a helyzet rövidtávon megváltozik. Azt lehet mondani, hogy a sikerre rendkívül kiéhezett társadalom találkozott egy páratlan sikersorozatot produkáló csapattal, és ez tényleg egy különleges "találkozás" volt. Talán nemcsak pótlékot, hanem egyszerűen vigaszt jelentett az embereknek. Ha már nekünk nem sok minden sikerült, ha iszonyatos nehézségek árán is minden borzalmasan nehéz, akkor a hét végén személyesen, vagy az egyre jobban terjedő rádió mellett át lehet élni, hogy valahol valamiben a magyarok nemcsak hogy sikeresek, nemcsak olykor sikeresek, hanem állandóan győznek, és ők a legjobbak.”*²⁵

*„Csak ennek a légkörnek az ismeretében érthető, hogy a labdarúgó világbajnokság döntőjében 1954.július 4-én elszenvedett vereséget követően a csalódás Budapesten miért nyilvánult meg olyan nyílt utcai tüntetésekből, amelyek- ha burkoltan is, de – már kritikáját jelentették az egykorú politikai gyakorlatnak. Hiszen ha a győzelem nemzeti dicsőség, akkor a vereség és a nyomában járó csalódás, nemzeti tragédia.”*²⁶

---

²⁵Morvay Péter: Az aranycsapat drámája Hetek Országos Közéleti Hetilap 2004.VIII. évfolyam, 28. szám
<http://hetilap.hetek.hu/index.php?cikk=46282>

²⁶Botos- Gyarmati- Korom- Zinner: i. m. 293. o.

4. 4. Szabad Nép, Népszava

A labdarúgás a politikai sajtóban is különleges szerepet játszott. A Szabad Nép és a Népszava is mindig foglalkozott a magyar sport „királyával”. Ha nem is mindig azonos terjedelemben és mértékben, de mindig hírül adták a bajnoki fordulók valamint válogatott meccsek eredményeit, történéseit.

Az illegalitásban kiadott hét szám után megjelenik az első legális Szabad Nép 1945. március 25-én. Ettől a naptól az 1956-os forradalomig volt a párt lapja, 1956. november 2-ától a Népszabadság váltotta.

A hierarchia csúcsán álló pártlap a hét mindennapján megjelent. Átlagban négy oldal terjedelmű volt, kivéve a hétvégi számok, amelyek hat, esetleg nyolc oldalon jelentek meg. A Magyar Dolgozók Pártjának Központi Lapjának címlapja az akkori szokásoknak megfelelően tartalmazta vezércikket, ahol a párt, álláspontja volt olvasható. A vezető helyet a párt politikai személyiségeinek nyilatkozatai, valamint az aktuális termés illetve termelési eredmények valamint a sikeres tervteljesítések foglalták el. Emellett közöltek hirdetéseket, rádióműsort, mozi programot, színházi előadások programját és rendszerint az utolsó oldalon sporthíreket olvashatjuk. A napilaphoz kapcsolódó érdekes propagandista tevékenység volt a „Szabad Nép félóra”²⁷. A Szabad Nép-félóra az 1950-es évek első felének mindennaposan használt kifejezése volt. A munkahelyeken tartott kötelező politikai vitákat jelölte. Szabad Nép baráti körök a munkahelyeken az országban tömegével alakultak. Az ilyen vitákon a dolgozóknak kötelező volt megjelenniük. A nevét a rendszeres rendezvény arról kapta, hogy az irányított beszélgetésben a kommunista állampárt, a Magyar Dolgozók Pártja hivatalos lapja, a Szabad Nép legfontosabb híreit és vezércikkeit kellett kommentálni egyetértően.

Nagyjából hasonló volt a lapfelépítés a Népszavánál is. A szakszervezeti lapra is érvényes volt a kor mindent ellenőrző és kezében tartó politikája. Csak a központi cenzúra után jelenhetett meg a lap. Szintén napilap volt, viszont abban eltért a Szabad Néptől, hogy hétfőn nem jelent meg. Átlagban nyolc, vasárnap tizenkét oldal terjedelmű volt. A címlapon a legfrissebb szakszervezeti és hazai politikai hírek, beszédek láthatók. A második, harmadik oldalon külföldi hírcsokor olvasható, kiemelt

---

²⁷ http://hu.wikipedia.org/wiki/Szabad_N%C3%A9p-f%C3%A9l%C3%B3ra

fontossággal a „népi demokráciák országairól”. Az ötödik, hatodik, hetedik oldal a szakszervezeti gondolatoknak volt szentelve. Itt a legfontosabb termelési adatok és legújabb fejlesztésű találmányok lettek közölve. Ezenkívül az élenjáró munkásokat is „díjazta” az újság valamint a rendszer, a Népszava Vörös tablóján. Ez amolyan dicsőségtabló volt, ahol három kiválóan teljesítő munkás fényképe és neve volt feltüntetve. Az utolsó oldalon kapott helyet a sport és színházi műsor. 1954-ben változáson esett át az újság szerkezete. Tagoltabb lett, helyet kapott benne múzeum- és színházi előadás ajánlás, valamint keresztretjvény is. Ugyanakkor a kommunizmus és a szocialista rendszer dicsőítése továbbra is megmaradt. Mivel én a sportrovatot, azon belül is a labdarúgó válogatott szereplését tanulmányoztam behatóbban, így ezzel kapcsolatban szeretnék egy-két gondolatot leírni.

Mint már említettem mindkét újság az utolsó oldalon foglalkozott a sporttal. Természetesen nem olyan mértékben, mint a kor egyik legkeresettebb napilapja a Népsport, de a labdarúgás itt is kiemelt szerepet élvezett. Különösen akkor mikor a csúcson volt a válogatott. Azonban kisebb-nagyobb különbségek megfigyelhetőek a két politikai lap között, a labdarúgó mérkőzések leírásában.

Az 50-60 évvel ezelőtti magyar férfiak sem különböztek a mai magyar férfiktól. Vagyis a napilap kézbevétele után elsőnek mindig a sporthíreket olvasta el, s csak aztán következett a többi rovat. Ezen tények ismeretében nem meglepő, hogy a sportot és különösen a focit, a rendszer időről-időre felhasználta saját érdekében. A politikai önreklámozás, és öntömjénezés nemcsak a gazdaságot és szellemi életet érte el, hanem a sportot is.

„A sport a tömeglélektani manipuláció (korabeli szóhasználatlaltal agitáció és propaganda) legjobb eszköze. Nagyon kellett ugyanis a példakép, a hős (sztár). A személyi kultuszban ez kötelező penzum volt; és gyártották is a sztahanovista és egyéb (ál)élmunkásokat országszerte.”²⁸ Ezt bizonyítja a Népszavában megjelenő vörös tabló, vagy a Szabad Nép hasábjain felfedezhető sztahanovok fotója illetve nyilatkozatai. „De sok tekintélyük nem volt, mert a "nép" tudta, hogy nincs mögötte valódi munka. Az élsportoló azonban igen népszerű lett, mert győzött, szórakoztatott (volt kiért izgulni) és

---

²⁸Takács Ferenc: Futbólia aranykora In : História 2003/8-9 27. o.

- nem utolsósorban - hiteles is volt, hiszen a sportban kézzelfogható teljesítményeket mutatott fel.”²⁹

Ha ebbe belegondolunk akkor nem véletlen, hogy a felettébb sikeres labdarúgó válogatottat igyekezett „jól felhasználni” a Rákosi-rendszer.

. A sikereknek a pártvezetés jelentős propagandahozamot tulajdonított, úgy vélte, ezek hathatósan szolgálják a rendszer népszerűsítését - amelyre ugyancsak rászorult. Bozsik Péter a legendás Bozsik „Cucu” fia így fogalmazott egy interjújában: *”Úgy gondolom, a mindenkori rendszernek a kiemelkedő személyiségekre mindig szükségük van. Az 1950-es években embereket el lehetett rakni a süllyesztőbe, de bölcsebb a kirakatba rakni, és reklámként felhasználni őket. A rendszer felismerte a futballban rejlő reklámlehetőséget, hiszen az aranycsapat hat éven keresztül egy vereséggel osztotta a világot. Ez állt édesapám képviselőisége mögött is.”*³⁰

A társadalmi-politikai viszonyok tehát kedvezőek voltak az "aranycsapat" kialakulásához. Az 1940-es évek végétől sorozatban aratott győzelmek megteremtették a "Futbólia" alapjait, és az "országimázs" elsőszámú hordozói a focisták lettek.

5. Az ARANYCSAPAT a politikai sajtóban

Ebben a részben szeretném bemutatni azt, hogy a két fő politikai lapban miképpen tárgyalták a válogatott csapat szereplését 1950-től 1954-ig. Érdeemes megfigyelni, hogy reagáltak egy-egy meccsre a napilapok. Milyen terjedelemben foglalkoztak a meccsekkel? Mennyire voltak elégedettek, adott esetben mennyire kritizáltak? Ezért a fontosabb mérkőzésekről készült írásokat - időrendi sorrendben - megpróbálom bemutatni.

---

²⁹Takács Ferenc: i.m. 27. o.

³⁰Horváth Zsolt: A „Cucu” In.: História 2003/8-9 46. o.

5. 1. 1949-Az újjáépítés éve

1949-ben a Csehszlovákoktól elszenvedett 5-2-es vereséget követően tehát megkezdődött egy fiatalabb csapat építése, mely a kezdeti gyengélkedés után az év végére egészen kitűnő eredményeket ért el. Az eredmények közül kiemelkedet az osztrák válogatott elleni oda-vissza győzelem, mely a két ország történelmi volta és kapcsolata miatt külön presztízzsel bírt. Előbb Budapesten nyertek a sógorok ellen 6-1-re, majd ősszel a bécsi Práterben 4-3-ra. A budapesti mérkőzést követően Rákosi külön megdicsérte a labdarúgókat, további győzni akarásra ösztökélte őket valamint meg is ajándékozta őket. A játékosok nevében felszólaló Balogh Sándor - az Újpest labdarúgója - megköszönte Rákosi ajándékát és külön kiemelte, mennyire örül a győzelemnek, valamint annak, hogy a mérkőzést a helyszínen megtekintő 50000 ember láthatta „*Mi játékosok is minden erőnkkel egységesek vagyunk, a béke táborát és a Népfrontot szolgáljuk.*”³¹ Már ebből is könnyen kivehető az üzenet tartalma: a labdarúgó is alázasosan szolgálja a rendszert, csakúgy, mint a többi ember, és mindent megtesz a béketáborért. A cikk írója legalábbis ezt próbálja sugallni az olvasó felé, ezzel is ösztökélve a jobb termelési eredmények elérésére.

A Szabad Néppel kapcsolatban érdemes megemlíteni egy érdekes „sporthírt”. Igaz ez nem a válogatotthoz, hanem a Ferencvároshoz kapcsolódik, amely már ebben az időben is a legnagyobb és legradikálisabb szurkolókkal rendelkezett. Főleg rendszerellenes személyek alkották a zöld-fehérek szurkolótáborát- egy igazi darázsfészek volt. Nem véletlenül akarták megszüntetni, majd átalakítani a klubot. Egy igazi reakciós egyesület volt. Ennek ismeretében igen érdekes az a meccsösszefoglaló, ami a Szabad Nép 1949.május 17-i számában jelent meg a Ferencváros – Újpest összecsapásról és az azt megelőző eseményekről. „*A jó sport minden időben vonzza a közönséget. A Ferencváros - Újpest bajnoki mérkőzés a választás miatt ezúttal szombat délutánra került, de az Üllői úti sporttelep és egész környéke vasárnapi képet mutatott. ... A csaknem negyvenezer néző, amerre csak tekintett, mindenfelé a győzelmes választás jeleit láthatta. A békét, a virágzó sportot biztosító ötéves tervet és ennek végrehajtóját, a Népfrontot üdvözlötték a feliratok. Alig ért véget az előmérkőzés, amikor megkezdődött a népszerű Ferencváros sportolójának színpompás Népfront ünnepsége. A közönség lelkes ünneplése közben felvonultak a csapat vezetőivel az élen a klub olimpikonjai, a*

---

³¹ Szabad Nép: Rákosi Mátyás megajándékozta a győztes labdarúgó válogatott tagjait, 1949. május 11., 8. o.

számtalan szakosztály sportolói és végül a motorosok, akik hatalmas transzparenst vittek. Az állóhelyen a B- közép is két táblát emel a magasba: Éljen Rákosi mátyás! és Mindannyian a Népfontra szavazunk! Közben Deák, a Ferencváros és a válogatott középcsatára új szerepben mutatkozik be: rövid beszédet tart és hatalmas tapsvihar kíséri szavait, amikor azt mondja: - Bármelyik csapat lesz a mai mérkőzés győztese, egy biztos a Népfront győzni fog!”³²

Magáról a mérkőzésről mindössze nyolc sorban számolnak be (5-0-ra nyer az Újpest). Az időpontról tudni kell, hogy az országgyűlési választásokat követően vagyunk, amelyen a Népfront 4 millió átszámolt szavazat után, a szavazatok 95,6%-át a magáénak tudhatta. Ezt szintén ennek a számnak a címlapjából tudhatjuk meg.³³

Visszatérve a másik Ausztria elleni mérkőzésre ez abból a szempontból volt kiemelkedő jelentőségű, hogy a felszabadulás óta először nyert a válogatott külföldön. A meccset követően a válogatott táviratban üdvözölte Rákosit, melyben megköszönték a nép és nagyvezér segítségét a győzelem kivívásában. „ Győzelmünk alkalmából forró üdvözetünket küldjük a magyar dolgozó nép szeretett és bölcs vezérének, Rákosi elvtársnak. Népköztársaságunk új címerével első ízben vívtunk ki sportgyőzelmet külföldön. Köszönjük a magyar dolgozó nép bizalmát és ígérjük, hogy további szorgalmas munkával járulunk hozzá a magyar sport további fejlesztéséhez.”³⁴

Szintén ebben a számban így értékelik a csapat teljesítményét: „a magyar válogatottnak a felszabadulás óta elért egyik legszebb eredménye a bécsi győzelem. A játékosok magatartásukkal, akaraterőjükkel, lelkesedésükkel bebizonyították: méltók voltak arra, hogy a nemzeti válogatott tagjai legyenek.”

5. 2. 1950- A nagy sorozat kezdete

1950-ben hat mérkőzést játszott nemzeti válogatottunk. Az első megmérettetés elég simán alakult, 5-0-ra verték Csehszlovákia válogatottját. Ez a mérkőzés pont május elsejére esett, így igazi „ünnepi” hangulatban zajlott a derbi. A mérkőzés előtti napon figyelemreméltó cikket közölt a „felszabadulás előtti” és „utáni” válogatott mérkőzések jelentőségével kapcsolatban. Így kezdődik „*ma már csak rossz emlékek tűnik, mi*

---

³² Szabad Nép: Újpest lendületes játékkal súlyos vereséget mért a Ferencvárosra 1949. május 17. 8.o.

³³ Szabad Nép:

³⁴ Szabad Nép: „Győzelmünk alkalmából forró üdvözetünket küldjük...” 1949.október 17. 8. o.

jellemezte a felszabadulás előtti években a labdarúgók válogatott mérkőzéseit. Ma már mindenki számára világos, hogy az akkori találkozók legkevésbé szolgálták a sport fejlődését, annál inkább – az üzletét.”³⁵ Úgy vélik a propagandafőnökök azért keltettek nagy hírverést hetekkel a nagy mérkőzések előtt, hogy minél több jegy leljen gazdára -- lehetőleg a feketepiacon, az eredeti ár többszöröséért. Szintén felróják az előző rendszernek, hogy „a játékosok nevelésével úgyszólván senki sem törődött, sőt az akkori vezetők egyenesen hozzásegítették a labdarúgókat a sportszerűtlen életmódhoz. Elkényeztetett „primadonnákra” bízta Magyarországot nemzeti színeinek képviselőit és a válogatott játékosainak többségét a közösségi érzés helyett az – egyéni érdekek hevítték.”³⁶ Eddig tart a cikkben az előző rendszer becsmérése. Mindez azonban megszűnt, amióta szocialista érzelmű emberek kezébe került az irányítás. „Így volt ez mindaddig, amíg az újjászülető magyar sport irányítása is azok kezébe került, akik örökre száműzték a sportból az üzletet és a labdarúgást is arra az útra vezették, amely megfelel a magyar népi demokratikus sport célkitűzéseinek.”³⁷ Kiemelik, hogy 1949-ben már más légréteg van egy válogatott találkozónak, mert, „mindazok, akik az előkészületekkel foglalkoznak, ünnepnek tekintik ezeket az eseményeket és valóban mindent elkövetnek, hogy a nemzetközi találkozó méltó legyen a magyar sporthoz.”³⁸ A jegyek elosztásával is foglalkozik, amelyet a szakszervezeteken keresztül osztanak szét a dolgozó népnek.

A csapategységet is elemzi az írás: „Baráti, egybeforrt kollektíva, amely tudja, hogy a csapat sikere elsősorban attól függ, milyen magaslaton áll erkölcsi akaratereje.” Fontosnak tartja kiemelni, hogy a válogatott játékosok nemcsak futballoznak, hanem képzik is magukat, mindenki dolgozik valahol. Ezzel is közelebb próbálja hozni a néphez őket, és ezzel azt akarja jelezni, hogy ők még amatőr státuszban fociznak, a játék és a haza szeretetért, nem pedig a pénzért. Persze ez mind csak a kulcsin volt, mert ezek a munkahelyek csak látszólagosak voltak. Elvileg dolgoztak, gyakorlatilag csak néha jelentek meg a munkahelyen. A fizetést pedig a fociért kapták.

---

³⁵ Szabad Nép: Válogatott mérkőzés régen és a hatodik szabad május elseje előestéjén 1950. április 30.16. o.

³⁶ Szabad Nép: Válogatott mérkőzés régen és a hatodik szabad május elseje előestéjén 1950. április 30.16. o.

³⁷ Szabad Nép: Válogatott mérkőzés régen és a hatodik szabad május elseje előestéjén 1950. április 30.16. o.

³⁸ Szabad Nép: Válogatott mérkőzés régen és a hatodik szabad május elseje előestéjén 1950. április 30.16. o.

Ezekre a dolgokra egy másik írásban is utal a Szabad Nép szerkesztősége 1950 májusában egy újabb magyar-osztrák előtt.

Buzánszky Jenő mesélte az egyik egyetemi előadásán, hogy soha nem volt meghatározva mennyit kapnak egy-egy győztes találkozóért. Mindig utána kaptak egy takarékbetétkönyvet és abból tudták meg mennyit ért az éppen aktuális győzelem vagy döntetlen. Mint mondta, egy győzelem általában 3000 forintot hozott a konyhára, döntetlen a felét.

1950.május 14-én Bécsben játszott a válogatott, és kikapott az osztrák nemzeti csapattól 5-3-ra. Bár az osztrák sajtó ódákat zengett válogatottjuk teljesítményéről, a Szabad Nép nem vállalkozott a vereség kivesézésére, csak az eredményt, összeállítást és a történéseket közölte az edzői nyilatkozatok mellett. Nem igazán foglalkozott a vesztes meccsel, mint ahogy a lengyelek elleni győztessele se, pedig ezen indult el a csapat világhódító útjára. Igaz ezt akkor még nem sejtették. Ellenben Népszava behatóbban ír a csapat varsói tartózkodásáról. Az érzékelhető a tudósításban, hogy a szocialista blokk egyik országával ütközünk meg, mert külön kihangsúlyozza, hogy ezt a baráti országot, mennyire tönkretették az imperialisták: „Varsót kell látni annak, aki meg akarja érteni, hogy milyen pusztítást, szenvedést jelent az imperialisták háborúja a népre. Látjuk azonban azt, hogy egy szabad nép milyen gyorsan tünteti el a sebeket, és ha az egymásután épülő futballpályákat, uszodákat, teniszpályákat nézzük, látjuk azt, hogy a sportlétesítmények építéséről sem feledkeznek meg.”³⁹ Puskás is el volt ragadtatva a város fejlődésétől: „Boldog vagyok, hogy eljöhettek Varsóba, láthatom azt a csodálatos munkát, azt a hihetetlen élni akarást, amely a romok felett virágzó életet teremtett.”⁴⁰ A mérkőzés után,- amelyet egyébként 5-2-re nyertünk – a lengyel labdarúgó szövetség vendégül látta a magyar csapatot, ahol a lengyel Prozowski kijelentette: „a két nép nemcsak a sportban, hanem életének minden terén harcol a békéért a Szovjetunió vezetésével.”⁴¹ Barcs Sándor MLSZ alelnök erre ily módon reagált: „a két nép között csak, azóta van igazi, baráti kapcsolat, amióta a Szovjetunió a lengyel és a magyar

---

³⁹ Népszava: Kettős magyar labdarúgó győzelem a lengyel válogatottak ellen 1950. június 6. 8. o.

⁴⁰ Népszava: Kettős magyar labdarúgó győzelem a lengyel válogatottak ellen 1950. június 6. 8. o.

⁴¹ Népszava: Kettős magyar labdarúgó győzelem a lengyel válogatottak ellen 1950. június 6. 8. o.

népet felszabadította. A lengyel és a magyar nép közösen küzd a szocializmusért, harcol a békéért, amely harcnak élén a hatalmas Szovjetunió és Sztálin generalisszimusz áll.”⁴²

Annál többet írtak a 3. magyar-albán mérkőzésre érkező vendégek utazásával. Ugyanis az albán sportolókat nem engedték át a Jugoszláv határon, így óriási kerülővel érkeztek csak meg Budapestre. Emiatt nem is az eredeti időpontban, hanem három héttel később rendezték meg a találkozót. A cikk, így minden gond nélkül ócsárolhatta a béketáborhoz hűtlen, fasiszta Titot és országát. „*A Tito klikk a nehéz földrajzi helyzetben lévő albán sportolók külföldi utazásai elé minduntalan akadályokat gördít... Titóék galád eljárása azonban nem hátráltatja az albán sportolókat abban, hogy eleget tegyenek vállalt kötelezettségüknek és az albán labdarúgók – akik nemcsak, hogy vonaton, hanem még repülőgéppel sem utazhattak át Jugoszlávián – hatalmas kerülővel, hosszú hajó- és vasúti út után... megérkeztek Budapestre.*”⁴³ Ezt követően az írás tovább becsmérelte Titot, ha lehet még jobban. Ennek érdekében az albán küldöttség vezetőjével elmeséltette az ideutazás körülményeit. Ebben kihangsúlyozta Tito, mint a fasiszta tábor "láncos kutyája", milyen akadályokat gördített az utazás elé. Ezzel szemben a „nagy testvért” a Szovjetuniót, mint megmentőt ábrázolja, aki segít a bajba jutott „kis testvéreink”, a béketáborbeli kis országokon. Itt igazán szembeállítja a szocialista és a kapitalista tábor viselkedésmódját—erős túlzással körítve. „*A fasiszta Titóék mindent elkövetnek, hogy megnehezítsék az albán és a többi népi demokráciák sportolóinak kapcsolatát.- mondotta Slavri Xhara- Nem elégszenek meg azzal, hogy a saját országukban tönkreteszik a sportot és azt száz százalékban a kapitalisták szolgálatába állítják, hanem a mi fejlődésünket is gátolni próbálják. Így most is hiába kértünk engedélyt, hogy vonaton vagy repülővel átutazhassunk Jugoszlávián, a Tito- klikk ezelőlt elzárkózott, hogy talán ezzel is örömet szerezzen amerikai gazdáinak. Mi azonban vállaltuk a nehézségeket és elhatároztuk... hogy mindenképpen eljövünk magyar barátainkhoz. Mint mindig most is a Szovjetunió sietett segítségünkre.*”⁴⁴ Ezután a Szovjetunió és a szovjet nép nagylelkűségének és nagyszerűségének lelkendezése mentén folyik tovább a cikk. „*Augusztus 31-én Durazzóban egy áruszállító szovjet tengerjáró vette fel a csapatot és a hajó, amelynek eredetileg Odessza volt az útiránya, csak azért ment Konstanzába, hogy mi minél előbb ideérhessünk... Meg kell még*

⁴² Népszava: Kettős magyar labdarúgó győzelem a lengyel válogatottak ellen 1950. június 6. 8. o.

⁴³ Szabad Nép: Megérkeztek az albán labdarúgók a 3. magyar- albán válogatott mérkőzésre 1950.szept.10. 12. o.

⁴⁴ Szabad Nép: Megérkeztek az albán labdarúgók a 3. magyar- albán válogatott mérkőzésre 1950.szept.10. 12. o.

említenem, hogy a szovjet hajón igen nagy kényelemben részesültünk. A hajó dolgozói átadták játékosaink számára a fülkéket és ennek köszönhetjük, hogy egy kis pihenő után lejátszhatjuk a válogatott mérkőzést.”⁴⁵ A magyar csapat, mint rendes szocialista táborbeli ország, jól elvertük szegény albánokat, akik csak akkor találkoztak a labdával, mikor kiszedték a hálóból. A vége 12-0 lett.

Ebben az évben még két nemzetközi találkozó várt a csapatra. Egy itthon Ausztria ellen, amely mindig nagy presztízsértékkel bírt. Fordulatos és kemény belépőkkel tarkított meccsen 4:3-ra nyert csapatunk. A másikat Szófiában játszották Bulgária nemzeti csapata ellen. Ez a csata 1:1-re végződött. A Szabad Nép egyik találkozóinak sem szentelt különösen nagy terjedelmet és írást. A szokásoknak megfelelően tény és eredményközlés olvasható a cikkekben. A Népszava viszont bőszen foglalkozik a sógorok elleni találkozóval is. A szakszervezeti lap sportbeszámolóit érezhetően könnyedebb megfogalmazásúak már ekkor is. Képeket, karikatúrákat tartalmaz a sportolókról. Színesebbek is valamivel a cikkek.

5. 3. 1951: A próbálgatás éve

A rákövetkező 1951-es év nem bővelkedett válogatott mérkőzésekben. Mindössze három összecsapást rendeztek, és mint később Sebes Gusztáv: Örömök és csalódások című könyvéből kiderült a játékosok elégedetlenek is voltak, hogy az olimpia előtti évben ilyen kevés gyakorlási lehetőség volt. Előbb az ekkor még gyengécske Lengyelországot verték meg 6-0-ra, majd következett a Csehszlovákok elleni meccs idegenben, ahol ugyan győztek 2-1-re, de a játék nem volt tökéletes, és morális problémák látszottak a játékosokon, így nem olyan eredményt értek el, amit elvárt a honi sajtó. *„A győzelmet a magyar csapat nem olyan jó játékkal vívta ki, mint amelyet labdarúgósportunk legjobb képviselőitől az elmúlt évek során megszoktunk. A nagyrészt fiatal, tehetséges játékosokból összeállított csehszlovák válogatott nagyszerű játékkal lepte meg a magyar labdarúgókat, s... könnyen megismételhetők volna a csehszlovák együttes két évvel ezelőtti győzelmét.”⁴⁶ Érdekes azonban ami ezután következik, mert nem a játékosokat hibáztatják, nem a hibáikat róják fel, hanem a kapitány válogatási elveit és a kritizálják.”...nem sikerült a válogatott csapat összeállítása. Az utóbbi*

---

⁴⁵ Szabad Nép: Megérkeztek az albán labdarúgók a 3. magyar- albán válogatott mérkőzésre 1950.szept.10. 12. o.

⁴⁶ Szabad Nép: A válogatott labdarúgómeérkőzés után, 1951.október.18. 4. o.

években a magyar csapat kijelölésénél általában kialakult törzsgárdához nyúltak, ritkán jutottak be az együttesbe feltörő, az utánpótláshoz tartozó játékosok. Most sem változtattak az eredetileg elgondolt csapaton, bár az utolsó bajnoki mérkőzésen több válogatott jelölt igen mérsékelt teljesítményt nyújtott.” Ezenkívül a válogatott felkészítését sem tartja megfelelőnek az újság, sem taktikailag sem pedagógiailag.” *Nem volt megfelelő a válogatott csapat előkészítése sem. Későn jelölték ki a válogatott-keretet, későn kezdték meg az előkészületeket... Mindehhez hozzájárult az is, hogy bizonyos önteltség jelei mutatkoztak a válogatott játékosok körében, ami ugyancsak lazábbá tette a mérkőzésre való felkészülést.”⁴⁷ A cikk szerzője javaslatot tesz a változtatás szükségességére:” bátran merészen kell nyúlni az utánpótláshoz, nem kell ragaszkodni egy esetleg már idejétmúlt elgondoláshoz. Hozzá kell látni a jövő válogatott csapatának a kialakításához, a válogatott felfrissítéséhez. Alaposabb, gondosabb előkészületre van szükség, s ez az előkészület nem állhat csupán a pályán tartott edzésből. Az előkészület nevelési kérdés is.”⁴⁸ Ezt az utolsó mondatot külön kihangsúlyozza a szerző a cikkben.*

Ezzel szemben Sebes önéletrajzi könyvében külön megjegyzi az 1951-es évvel kapcsolatban, hogy a három győztes mérkőzésen „*igyekeztem minél több játékosnak lehetőséget adni a játékra. Ezzel kettős célom volt:*

1. *A játékos szokja meg a légkört a válogatott csapatban, olyan mérkőzéseken, amelyeken címeres mezben játszik.*
2. *Ha az úgynevezett standard csapatban valaki megsérül, a helyettesítése ne okozzon különösebb gondot.”⁴⁹*

Ezután még megjegyzi: „*a csapat kezdett kialakulni.”⁵⁰*

Szinte védekező reakciónak tűnik ez a rész a könyvben a cikkel szemben.

---

⁴⁷ Szabad Nép: A válogatott labdarúgómérkőzés után 1951.október.18. 4. o.

⁴⁸ Szabad Nép: A válogatott labdarúgómérkőzés után 1951.október.18. 4. o.

⁴⁹ Sebes Gusztáv: i.m. 138. o.

⁵⁰ Sebes Gusztáv: i.m. 138. o.

5. 4 1952: Olimpiai győzelem

1952 sportszakmai és sporttörténeti szempontból az egyik legsikeresebb év Magyarországon. Ekkor rendezték Helsinkiben a XV. nyári olimpiát, mely magyar sportolók hatalmas sikerét hozta. 16 aranyérem, 10 ezüstérem, 17 bronzérem⁵¹ volt a magyar csapat termése, ami azóta is felülmúlhatatlan teljesítmény, sportolóink számára. Az összesített ponttáblázaton a harmadik helyen végeztünk az Egyesült Államok és a Szovjetunió versenyzői mögött. Érdekesség, hogy a Szovjetunió versenyzői először vettek részt a sportolói seregszemlén, amelyen kiemelkedően szerepeltek.

A két superhatalom között itt is folyt a hidegháborús különverseny. Korabeli leírások alapján érzékelhető is volt a feszültség a két tábor között.

Labdarúgó válogatottunk az olimpiai seregszemle előtt három hivatalos felkészülési mérkőzést játszott valamint részt vettek két nem hivatalos moszkvai mérkőzésen, Budapest válogatott néven. Igaz, azóta ezeket a találkozókat, az MLSZ hivatalos mérkőzésekké nyilvánította.

1952. május 18-án sporttörténelmi mérkőzésre került sor az Üllői úti stadionban, először játszott Magyarország futballmeccset az NDK legjobbjai ellen, amelyen 5-0-ra nyertünk. Ezt követően Moszkvába látogatott el a válogatott két nem hivatalos mérkőzésre. Sebes könyvéből kiderül: „mindkét csapat vezetői főpróbának szánták az olimpia előtt a mérkőzést.” Az erősen kommunista érzelmű Sebes Gusztáv a könyvében ezt a részt a szovjet rendszer dicsőítésére, méltatására használja fel: „ *A magyar fiúkat nagyon meglepte a szovjet emberek sportszeretete... A mi fiaink, az ellenforradalmi rendszer propagandája alapján nem vártak és nem képzeltek el olyan stadiont, mint a Dinamo. M i néhányan, akik már abban a szerencsében részesültünk, hogy láttuk Moszkvát és más városokat, meggyőződünk arról a hatalmas fejlődésről, amit a szovjet nép elért. Erről sokat beszéltünk a fiúknak, de a tények voltak a legmeggyőzőbbek... Tehát, az első meglepetés a magyar játékosok részére a gyönyörű Dinamo Stadion volt, kellemes, higiénikus öltözőivel és a félidőben megterített asztalával- szőlő, szőlőcukor, csokoládétorta, citrom. Puskás önkéntelen felkiáltása beismerés és önvallomás volt: Okos emberek a szovjet emberek*”⁵² Ezután a leírásból kiderül, hogy Puskás

⁵¹ Lukács-Szepesi- Hegyi: A magyar olimpiai bajnokok 1896-1996, 226. o.

⁵² Sebes Gusztáv: i.m. 143. o.

biológusokat megszegyenítő módon magyarázza el, hogy ezek az enivalók miért szükségesek a sportolóknak. Ebből is látszik, hogy Sebes kicsit ferdít a törtéteken, mert ugyan azt nem mondjuk, hogy Puskás buta ember volt, de azt ő maga is bevallotta, hogy az iskola nem érdekelte annyira, mint a focié s ennek megfelelően is tanult. Visszatérve az előbbi gondolatsorhoz, Sebes nem felejtette el megemlíteni a szovjet infrastruktúra Nyugat-Európát túlnövő fejlődését: „*A legtöbb fiú már ismerte Párizs, Berlin, és több európai nagyváros földalatti villamosát. Mégis meglepődtek a márványkövekkel kirakott és szép szobrokkal díszített, modern moszkvai metró láttán.*”⁵³ A mérkőzések egyébként hasznos tapasztalatokkal gazdagították a kapitányt. Az első összecsapás 1:1 lett, a másodikon kikaptak 2-1-re. Mindkét mérkőzésen lassan, vontatottan játszott a csapat, ahogy Sebes fogalmazott: „csapatunk összes hibái felszínre jöttek... bebizonyosodott, hogy játékunk akadozó, egyesek nem tudnak beilleszkedni a sima, gördülékeny játékba.” Ezekon a mérkőzéseken derült ki, hogy mennyire szüksége van egy kőkemény hátvédre, Lórántra. Börzsei ugyanis puhány volt, míg Kispéter lassúnak bizonyult. Ezenkívül valószínű itt dőlt el az is, hogy az újpestiek nagy bálványa - Szusza Ferenc - nem utazik az olimpiára, mert az ő finom játéka sem illeszkedett a csapat játékába.

Majd további két edzőmérkőzést játszottak, előbb Lengyelországban nyertek 5 -1-re, azt követően már az olimpia helyszínén, Finnországban tartózkodva a helyi válogatottat intézték el 6-1-re.

1952. július 19-én nyílt meg hivatalosan az olimpia a skandináv országban. A magyar labdarúgó válogatottnak előselejtezőt kellett játszaniuk a románokkal, a tizenhatos döntőbe jutásért. Ezt a mérkőzést, ha nehezen is, de sikerrel vette a csapat- 2-1-re nyertek.

Érdekes módon a Szabad Nép nem különösebben foglalkozott az olimpia labdarúgótornával és úgy egyébként az ötkarikás eseményekkel. Ugyanolyan száraz beszámolók íródtak, mint egy átlagos hazai verseny vagy találkozó után. Sajnos ebben a Népszava is igazodott hozzá, azzal a különbséggel, hogy az olimpiai eseményekről folyamatosan az egész hátsó oldalon számoltak be. Pedig a nemzetközi sajtó el volt ájulva a magyarok játékától, ahogy az Sebes könyvéből kiolvasható. Az olaszok elleni

---

⁵³ Sebes Gusztáv: i.m. 144. o.

3-0-s győzelem után megjelent sajtó ezt írja: „Magyarország csapata ismét bebizonyította, hogy komoly esélyese a tornának. Kétségtelen, hogy olyan együttessel rendelkeznek, amely a világ legjobbjai közé tartozik.”⁵⁴ (Uusi Suomi) A másik finn lap – a Helsinki Sanomat – szerint: „A magyarok az olaszok ellen olyan szépen játszottak, hogy a végén még az is nekik szurkolt, aki eleinte az olaszokat biztatta.”⁵⁵ A Törökország elleni 7-1 után a török lapok, így nyilatkoztak: „A labdarúgás magas művészetét mutatták be. Sokat tanultunk a mérkőzésen. A magyarok az első számú esélyesei az olimpiai tornának.”⁵⁶ (Zafer). „Igen sajnálatos, de ezen a mérkőzésen, amelyen kikaptunk a magyaroktól, megnevetettük a közönséget. A magyarok csak könnyű tréningjátékot folytattak velünk szemben. Macska- egér harc volt a mérkőzésen, amelyen a közönség jókat derült.”⁵⁷ (Hures) Azonban a legnagyobb dicséretet csak a svédek elleni mérkőzés után kapta a csapat, amelyet 6-0-ra nyert meg az előző olimpia bajnoka ellen. Nemcsak a lapoktól, hanem az akkor a világ egyik legjobb edzőjének tartott olasz Vittorio Pozzotól. „Igen ez játék.”⁵⁸ A Työkansan Sanomat újfent elragadtatva írt a magyar csapat teljesítményéről: „A magyarok a második féldőben bemutatót tartottak. Ebben az időszakban olyan labdarúgást láthattunk tőlük, amely magával ragadta az egész közönséget.”⁵⁹ A Soumen Socialdemokratii szerint „a magyar együttes ezen a találkozón olyan tudással, kitűnő technikai felkészültséggel és jó csapatmunkával rohanta le a svédeket, hogy az egész mérkőzés alatt azok alárendelt szerepet játszottak. Ha Svensson nem védett volna olyan jól, akkor kétszámjegyű lett volna az eredmény.”⁶⁰ Igaz, hogy a német Kicker nem politikával, hanem sporttal foglalkozó sajtóorgánum, azonban érdemes megjegyezni mit írtak a meccsről. „Mint a legnemesebb bort, úgy élveztük azt a csodálatos futballbemutatót, amelyet a magyar tizenegy a svédek ellen produkált. Fájó szívvel pillantottunk a kérlelhetetlenül tovarohanó órára: bizony napokig elnéztük volna ezt a ragyogó játékot...”⁶¹ Kell ennél nagyobb dicsőség egy magyar embernek?! Még több mint ötven év távlatából is beleborzong a focit szerető ember. Sajnos ezekből a Népszavában nem sokat talál meg az olvasó. Jó szokásához híven inkább a csapat pihenőnapjait mutatja be, mint egy napló. „Otaniemiben csend és nyugalom honol. A tábor jóformán üres. Majd mindenki

---

⁵⁴ Sebes Gusztáv: i.m. 158. o.

⁵⁵ Sebes Gusztáv: i.m. 158. o.

⁵⁶ Sebes Gusztáv: i.m. 161. o.

⁵⁷ Sebes Gusztáv: i.m. 161. o.

⁵⁸ Sebes Gusztáv: i.m. 163. o.

⁵⁹ Sebes Gusztáv: i.m. 163. o.

⁶⁰ Sebes Gusztáv: i.m. 163. o.

⁶¹ Sebes Gusztáv: i.m. 164. o.

valamilyen versenyre ment, szurkolni vagy versenyezni. Húsz- huszonöt méterre az étteremtől kék-piros melegítő magyarok kalapálnak valamit. Nem messze tőlünk valamilyen fabódét építenek. Csak nem csaptak fel ácsnak sportolóink? Nem. Buzánszky és Kalmár Jenő kalapál valamit nagy buzgalommal. Közelebb érve látjuk, hogy bőrszegeket vernek fel a futballcipőre. ...Egy nap választ még el a nagy mérkőzéstől. A fiúk a szép, verőfényes péntek délelőtt kivonulnak az otaniemi edzőpályára. Könnyedén futnak, majd néhány vágta gyakorlatot csinálnak, azután labdát is kapnak. Passzolnak, kapura lönek, egymással fejelnek, játszadoznak. Élvezet számukra minden mozdulat, amit a labdával tesznek... Estefelé felolvasáson vesz részt a labdarúgócsapat. Az otthonról kapott sürgönyöket olvassák fel a fiúknak...⁶² A Jugoszlávok elleni döntő nem hozott szemet gyönyörködtető játékot, annál inkább hatalmas küzdelmet és szikrázó összecsapásokat. Az első félidőben ugyan Puskás elrontotta a tizenegyest, de a második félidőben javított, majd Czibor végleg eldöntötte az összecsapást. A Jugoszláv Borba nevű lap elismerte és jogosnak tartotta a magyar csapat győzelmét és sikerét. „A magyar labdarúgók eddig nem látott magas színvonalú játékot mutattak be. Különösen a csapat összjátéka, a játékosok kitűnő technikája volt szembetűnő. Feltétlenül megérdemelték az olimpiai bajnokságot.”⁶³ A szovjet Pravda szintén elismerően beszél a magyar válogatottról. „Magyarország labdarúgói nagy lelkesedéssel játszottak, és szép összjátékról, a labdakezelés magas technikájáról tettek tanúságot. A közönség nagy szeretettel üdvözölte a magyar labdarúgókat.”⁶⁴

Mind a Szabad Népből, mind a Népszavában megjelent az olimpiai bajnokok fényképe a beszámoló mellett és felett.

Szemmel látható, hogy a külföldi lapok jobban nyomon követték és értékelték a csapat mérkőzéseit, mint a magyar Szabad Nép és Népszava.

Viszont azt nem szabad elhallgatni, hogy a Népszava a címdoldalon számolt be a hazatérő győztes sportolók fogadásáról. „Még valahol a messze távolban robogott dübörögve a magyar olimpiai győzteseket hozó különvonat-, de Budapest dolgozóinak tíz- és tízezrei már a város minden részéből gyalog, villamosokon, autóbusszon, teherkocsikon, kerékpáron özönlöttek a Nyugati pályaudvar felé... Az emberek forró

---

⁶² Népszava: Labdarúgóink a döntő előtt 1952.augusztus 2. 6. o.

⁶³ Sebes Gusztáv: i.m. 169. o.

⁶⁴ Sebes Gusztáv: i.m. 170. o.

*szeretettel és lelkesedéssel várták az olimpiai győzteseink haza érkezését. Megteltek a házak ablakai, a tetők, a teraszok és a járdák. Fenn és lenn, mindenütt emberek példátlan tömege.*⁶⁵ Az egész pályaudvart feldíszítették, virágokat helyeztek mindenhova. A fogadáson szinte minden előjáró részt vett. *„Felsorakoztak az üzemek küldöttei, zászlókkal, táblákkal. Megjelentek a sportegyesületek élsportolói. A honvéd zenekar indulókat játszott, az úttörők dalokkal töltötték a várakozás izgalmas perceit... Benn a várócsarnokban felsorakoztak a már korábban hazaérkezett olimpiai versenyzők, hogy csatlakozzanak az aranyérmesekhez. Kék kabátban, fehér nadrágban, fehér cipőben állnak sorban, amikor 6 óra 3perckor feltűnik az aranyvonat feldíszített mozdonya és a peronon állók százai örömujjongásban törnek ki. Megérkeztek!”*⁶⁶ Ezután köszönetet mondott a népnek és a rendszernek a segítségért Hegyi Gyula OTSB elnök, a sportolók nevében pedig Papp László olimpiai bajnok. Majd Hidas István elvtárs gratulált a sportolóknak és további sikerekre ösztönözte őket.

Ami szinte állandó jelleggel megfigyelhető volt a lapokban, az a győzelmi távirat. Szinte mindegyik olimpiai bajnok köszönetet mondott a népnek, s legfőképpen Rákosi Mátyásnak a sikeres felkészülésért és szereplésért.

„Drága Rákosi elvtárs!

Nagy örömmel jelentem, hogy sikerült országunknak a 16. olimpiai bajnokságot megszerezniem. Köszönetem a dolgozó magyar népnek, a pártnak és Önnek, forrón szeretett Rákosi elvtárs.

*Papp László*⁶⁷

„Kedves Rákosi elvtárs!

---

⁶⁵ Népszava: Budapest dolgozó népe nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadta győztes olimpiai versenyzőinket 1952.augusztus 8. 1. o.

⁶⁶ Népszava: Budapest dolgozó népe nagy szeretettel és lelkesedéssel fogadta győztes olimpiai versenyzőinket 1952.augusztus 8. 1. o.

⁶⁷ Szabad Nép: Olimpiai bajnokaink táviratban jelentették győzelmüket Rákosi Mátyás elvtársnak 1952. augusztus 5. 8. o.

Labdarúgócsapatunk hálás szívvel mond köszönetet a hatalmas segítségért, amely módot adott a legkomolyabb felkészülésre az olimpiai bajnokság megnyeréséhez. Küzdeni akarásunkkal, harci készségünkkel bizonyítottuk be hazaszeretetünket, a dolgozó magyar nép iránti ragaszkodásunkat!

*A Magyar Népköztársaság válogatott labdarúgócsapata*⁶⁸

Ugyanakkor nemcsak sportolók által küldött táviratok jelentek meg a lap hasábjain, hanem a nép által Finnországba küldött üzenetekből egy csokor a „*Haza üzenete*” címmel. Ezek nemcsak lelkesítő táviratok voltak, hanem kiemelik azt, hogy milyen erős és fáradhatatlan a magyar nemzet. Ezenkívül szemérmetlenül dicséri a pártot és azt, hogy mennyivel jobb egy szocialista országban élni, mint egy kapitalista országban. „*Erő, öntudat és jogos büszkeség árad ezekből az üzenetekből. Mutassátok meg a világnak, mit jelent szabad országban, a párt vezetésével szocialista sportot építeni.*”⁶⁹

Más üzenetértéke is volt ennek az írásnak. Ezzel próbálja ösztökélni a magyar sportolókat és viszont is igaz ez. A sportolók kiváló teljesítményével próbál egyfajta brigádversenyt elindítani, mely a termelés előre haladását segíti elő. Mint a cikkben megjelent a bányászok teljesítménye is nőtt a sportsikerek hatására, így elképzelhető, hogy más bányászok vagy munkások munkakedve és teljesítménye is nőni fog, ha olyan kijelentéseket vagy fogadkozásokat tesznek, mint a vájárok. Burkoltan próbálja az újság rávenni a népet a munkaversenyre, a több munkára, arra, hogy fokozzák a termelést. „*Sikereitek minket is új eredményekre buzdítottak. Mi is büszkén jelenthetjük válaszul a ti győzelmeitekre, hogy vállalatunk VII- es aknaüzeme július 30-án 112 százalékra, XII-es aknaüzemünk 157 százalékra teljesítette tervét.*”⁷⁰

Szintén ebben a cikkben található egy olyan bekezdés, melyben a gödöllői mezőgazdasági akadémia tanárai és hallgatói a labdarúgócsapatot bíztatja, illetve az összeállítást javasolja vagy, ahogy ők fogalmazzák „előírja”. Ha kicsit jobban belegondolunk lehet, hogy itthonról a futballvezérkar és a tűzhöz közel ülő futballszakértők ezt a csapatot szeretnék látni a pályán – döntőben. Mindezt azonban burkolva, azt újságon keresztül közli.

---

⁶⁸ Népszava: Olimpia bajnokaink táviratai Rákosi elvtárshoz 1952. augusztus 6. 6. o.

⁶⁹ Szabad Nép: A haza üzenete 1952. augusztus. 2. 6. o.

⁷⁰ Szabad Nép: A haza üzenete 1952. augusztus. 2. 6. o

Ami figyelemreméltó még az, hogy a Szabad Nép (ellentétben a Népszavával) a győzedelmes sportolók hazatérését csak egy kis kommunikében említi meg, és utána sem ír nagy volumenű cikkeket az olimpiai sikerekről.

5. 5. 1953: Az „évszázad mérkőzése”

1953-ban nyolc mérkőzést játszott a nemzeti csapat. Ezek a mérkőzések már a következő évi világbajnokságra való felkészülést szolgálták. Ezen meccsek közül kiemelkedik az olaszok elleni római derbi, a svédek elleni itthoni meccs és az angolokkal vívott londoni csata. Mindhárom mérkőzést különleges hangulat vezette fel, de más-más okból.

5. 5. 1. Európa Kupa győzelem

Az olasz csapattal vívandó találkozó előtt a magyar nemzeti csapat az osztrák együttesel csapott össze, amely 1-1-re végződött. Erről csak a sógorok kapusa – Zeman - tehetett, aki nem mindennapi formában védte végig a 90 percet. Ezt követte három hét múlva a római Olimpiai Stadion avató mérkőzése, mely a szövetségi kapitány szerint „*a felszabadulás utáni egyik legfontosabb volt, három okból is. 1. Huszonnyolc éve nem tudtuk legyőzni az olaszokat. 2 A győztes megnyerhette az Európa Kupát. 3 Győzelmünkkel bebizonyíthattuk volna a helsinki 3:0 realitását is.*”⁷¹ A három ok közül Sebes számára talán a legfájóbb a harmadik volt. Ugyanis hiába vertük meg az olaszokat az olimpián 3-0-ra, sokan hajtogatták, hogy ez az olasz csapat nem az első számú olasz válogatott volt. Hiszen az olimpián profi labdarúgók nem vehetnek részt, csak amatőr státuszúak. Ezért is dolgozott Sebesben sokkal nagyobb becsvágy a mérkőzés iránt, mint máskor. Persze az Európa Kupa vagy, ahogy akkor nevezték Gerő-Svehla- kupa elnyerése szintén fontos volt, de ez a győzelemmel együtt járt, ugyanis a csoport élén ez a két gárda állt. Így aki nyer, az viszi haza vagy tartja otthon a kupát. A Népszava régi szokásához híven kimerítő cikket közölt a mérkőzés előtti napon rendezett utolsó edzésről. Az ezeken gyűjtött érdekes tapasztalatait osztotta meg az olvasóval.⁷² Az összecsapásra 1953. május 17-én került sor, amikor Magyarországon

---

⁷¹ Sebes Gusztáv: i.m. 197. o.

⁷² Népszava: A magyar és az olasz csapat utolsó edzése a nagy mérkőzés előtt 1953.május 16. 6. o.

éppen választásokat tartottak. A magyar csapat a játékot végig uralva 3-0-s sikert könyvelhetett el. A Népszava tudósítója szinte a „fellegekben” érezte magát. Csak dicsérő mondatok kerültek ki tollából. *„Nyoma sem volt a csapatban a múlt olasz-magyar mérkőzései előtti aggálynak, szorongásnak. Elfogulatlanul, bátran, nyugodtan, szépen, okosan, játékmódorukat mindvégig következetesen érvényesítve és amellet roppant lelkesedéssel játszottak válogatottjaink. Az elmúlt hetekhez mérten szinte hasonlíthatatlan lendülettel, elszántsággal és gyorsasággal rohamozták az olaszok kapuját. Az olasz csapat egy ideig még csak ellenállt, de azután felőrölte a magyar együttes nagyobb tudása. A magyar csapat önmagát múlta felül.”*⁷³ A Szabad Nép is elismerően beszél a csapatról, a győzelemről – „egy nagy mérkőzésen aratott nagy diadalról” számol be az újság. Igaz a cikk írója nem más, mint Sebes Gusztáv, aki meg is emlékezik az előző napi választásokról- Puskás öcsi nevében. *„Május 17, a választások napja ünnep az egész magyar nép számára. Mi itt idegenben jó játékkal, győzelemmel akartunk hozzájárulni az ünnep fényéhez.”*⁷⁴ A külföldi lapok szintén méltatják a csapat teljesítményét, mint ahogy az olasz szövetségi kapitány Beretta is.

Beretta:., *A magyar csapat olyan erős együttes, amely ellen jelenleg nem érhattünk el jobb eredményt. Életemben nem láttam még ilyen jól játszó együttest. Játékosainak tudása a legmagasabb fokot is eléri. Technikai és taktikai képzettségük, gyorsaságuk utolérhetetlen.*⁷⁵

„L’Unita: *A nagy tudású magyar mesterek elsöpörték az olasz válogatottat...*⁷⁶ „mély benyomást keltett az olasz nézőkben, akik fergeteges tapssal jutalmazták a magyar labdarúgókat.”⁷⁷

„ Stampa: *A magyar csapat teljes mértékben megérdemelte a győzelmet, sőt akár nagyobb arányban is győzhetett volna. A magyarok most igen magasra törtek a labdarúgásban, iskolát adtak nekünk a korszerű labdarúgásból.*⁷⁸

„Le Soir:... *Az olasz futball meghalt, de született egy szép stadion.*⁷⁹

---

⁷³ Népszava: Lenyűgöző játékkal világraszóló győzelmet aratott a magyar válogatott Rómában 1953. május 19. 6. o.

⁷⁴ Szabad Nép: Római telefonjelentésünk a magyar labdarúgók nagy diadaláról 1953. május 18. 4. o.

⁷⁵ Szabad Nép: A magyar labdarúgók római győzelmének nemzetközi visszhangja 1953. május 19. 4. o.

⁷⁶ Sebes Gusztáv: i.m. 202. o

⁷⁷ Szabad Nép: A magyar labdarúgók római győzelmének nemzetközi visszhangja 1953. május 19. 4. o.

⁷⁸ Szabad Nép: Római telefonjelentésünk a magyar labdarúgók nagy diadaláról 1953. május 18. 4. o.

Talán érdemes még megjegyezni mit mondott a mérkőzés játékvezetője, az angol Evans: *„Az olaszok ellen vasárnap a világ legjobb csapata játszott... Nyugodtan mondhatom, hogy ismerem az egész világ labdarúgósportját: a magyar válogatott jelenleg összehasonlíthatatlanul jobb a világ bármely országának válogatott együttesénél. Még az angol válogatott sem tudná ma sikerrel megállni a helyét a magyarokkal szemben.”*⁸⁰ Az, hogy tényleg értett az úriember a labdarúgáshoz, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a hat hónappal később lejátszott angol-magyar mérkőzés, melyen megvertük a szigetlakókat.

A mérkőzés után pár nappal hivatalos látogatáson vesz részt a magyar csapat az Olasz Kommunista Párt és az Olasz Általános Szakszervezeti Szövetség székházában, ahol kihangsúlyozzák, hogy *„a győzelem, amelyet a magyar csapat vasárnap a római stadionban aratott, nemcsak sportbeli, hanem politikai győzelem is volt. Most választási harc folyik nálunk és a magyar csapat győzelme segítette ezt a harcot annyiban, hogy megmutatta, mire képes egy nép, amely ura a saját országának, amely a saját hazáját építi és az emberi haladásért küzd.”*⁸¹

*„A magyar sportolók vasárnap Rómában csaknem 100000 ember előtt bizonyították be, hogy a szocializmust építő országokban virágzik a kultúra és a sport.”*⁸² - mondotta Di Vittorio szakszervezeti elnök. Nagy valószínűséggel ennek a fogadtatásnak és nyilatkozatnak örültek itthon a vezetők, és nem kis büszkeséggel töltötte el őket, hogy ilyen nagyra tartják a magyarországi szocialista rendszert és kormányt.

Ezt követően válogatottunk győzött Svédország ellen idegenben 4-2-re, majd október 4-én Bulgária válogatottjával 1-1-et játszottunk Szófiában. Ugyanezen a napon a válogatott másik része Csehszlovákiában nyert 5-1-re, fantasztikus első félidőt produkálva. Azonban ezek, valamint az ezt követő mérkőzések már a közelgő angolok elleni meccs felkészülését szolgálták. Ugyanis miután biztossá vált a találkozó szinte mindenki erre tudott gondolni. Újabb idegenbeli mérkőzésen Ausztria ellen 3-2-re nyert a csapat egy feszült légkörű összecsapáson, a közönség egy csoportjának terrorisztikus viselkedése miatt. Melynek végén a fanatikus osztrák közönség nehezen nyugodott bele

---

⁷⁹ Sebes Gusztáv: i.m. 204. o

⁸⁰ Szabad Nép: A magyar labdarúgók római győzelmének nemzetközi visszhangja 1953. május 19. 4. o.

⁸¹ Szabad Nép: A magyar labdarúgók látogatása az Olasz Szakszervezeti Szövetség székházában 1953. május 21. 4. o.

⁸² Szabad Nép: A magyar labdarúgók látogatása az Olasz Szakszervezeti Szövetség székházában 1953. május 21. 4. o.

a vereségbe. A szenvedélyesebbek nem riadtak vissza a magyar csapatot szállító busz ablakának betörésétől sem, majd menet közben is köveket dobáltak be, s több játékos is megsérült.

5. 5. 2. A „főpróba”

Majd következett az angolok elleni főpróba a svéd csapat ellen, immár Magyarországon az újonnan épült Népstadionban. Ez a mérkőzés már tényleg az angolok elleni készülődés hatása alatt zajlott, mint ahogy azt Sebes Gusztávtól megtudjuk: *„eközben a soron lévő, svédek elleni mérkőzésről szinte elfeledkeztünk. Akkor ébredtünk fel, amikor már a nyakunkon volt. November 15-én került erre sor.... Amikor megtudtam, hogy angol barátaink szép számmal képviseltetik magukat, azt mondtam a fiúknak, hogy nincs semmiféle taktikai irányzat. Igyekezzenek nyerni. nem kell a már jól bevált módszerekkel játszani, célunk legyen sallangmentesen, gyors labdatovábbításokkal lerohanni a svédeket. Hát ez nem ment úgy, ahogy én gondoltam.”*⁸³

*„ Játékosaink félreértették az általam elmondottakat. Elbizakodottan, fölényesen játszottak.”*⁸⁴

A Sebes könyvből kiderül, hogy hatalmas füttykoncert tört ki a meccs után, a játékosokat leköpdösték a levonuláskor. Azért ebből érezhető milyen nyomás alatt játszott a válogatott. A korábbi sikerek miatt állandó győzelmi kényszer volt a csapaton. Ezenkívül nem volt elég győzni, még szépen is kellett futballoznia. A szövetségi kapitány elismerte, hogy nem készítette fel úgy a csapatot, ahogy kellett volna. *„... én sem készítettem fel őket úgy, ahogyan kellett volna. Félidőben már láttam a bajt, igyekeztem őket felrázni. Ők is érezték, hogy nem megy a játék, de az okát az angol gyártmányú labdában látták. A mérkőzést a Londonból hozott labdák egyikével játszottuk. Ez pedig a svédeknek jobban megfelelt, mint nekünk. Ők állandóan angol labdákkal játszottak. Nem is volt ez rossz, de a bőr kidolgozása, keménysége sok problémát okozott a fiúknak a lekezelésnél. Elpattant tőlük, nagyobbat ugrott, ezáltal a leadások is pontatlanok voltak, s így elvesztették térbeli biztonságukat. Óvatosan rúgták meg a labdát, mert eleinte túllőttek a célon. Ez azután idegessé tette őket. Puskás... a*

---

⁸³ Sebes Gusztáv: i.m. 222. o

⁸⁴ Sebes Gusztáv: i.m. 222. o

többiek biztatására- szólj az Öregnek, hogy cserélje ki a labdát – szólta, hogy a második félidőben engedjem őket magyar labdával játszani. Én azonban nem engedtem a kérésnek, azt mondtam, hogy Londonban is ilyen labdával kell focizni, most kell megszokni, hogy ne ott szenvedjünk. Beletörődtek a fiúk, és ezzel a labdával játszottak a második félidőben is. Persze ez csak elenyésző oka volt a rossz játéknak. A nagyobb ok az ellenfél lebecsülése és a sérüléstől való félelem volt.”⁸⁵ Hát igen, a várva várt nagy mérkőzésről senki sem akart lemaradni. Mindenki úgy gondolta,- még a szövetségi kapitány is - hogy a svéd csapatot, félgőzzel is megverjük. Sajnos ez nem így lett, amely a játékosok önbizalmának és lelkiállapotának nem tett jót a nagy mérkőzés előtt. Ráadásul az angol megfigyelők és újságírók szeme láttára történt ez, akik nem is rejtették véka alá a véleményüket a magyar csapatról. Clifford Webb újságíró az alábbiakat jelentette a Daily Herald- nak: „Magyarország csapata vasárnapi játéka után egyáltalán nem olyan veszedelmes ellenfél... mint ahogyan azt otthon sokan gondolták.”⁸⁶ G. Raynor a svéd válogatott angol edzője ezt nyilatkozta az összecsapás után: „Súlyosan csalódnék, ha az angol válogatott nem győzné le a magyar csapatot, miután megmutattuk, hogyan lehet taktikájukat megsemmisíteni.”⁸⁷ A Daily Mail Budapesten járt tudósítója szerint: „Anglia megverheti a csodacsapatot!”⁸⁸ A Daily Express pedig fölényesen hirdeti, hogy: „Az angol közönség bátran felteheti a pénzét az angol győzelemre.”⁸⁹ Ugyanakkor az Angol Labdarúgó Szövetség elnöke, Walter Winterbottom a döntetlen ellenére óva inti az angolokat az elbizakodottságtól. „A budapesti 2-2-es eredmény nem jelentheti azt, hogy az angol válogatott most biztos esélyesként lép pályára, hiszen a magyar válogatott változatlanul a világ egyik legerősebb csapata.”⁹⁰

5. 5. 3. Anglia - Magyarország 3:6

Ezt követte tíz nap múlva az a mérkőzés, mely végleg beírta a magyar válogatottat a történelembe, amelyet mindenki csak úgy emleget „Az évszázad mérkőzése”. A mérkőzés mely majdnem elmaradt,- a politikusok miatt - pedig törvényszerű volt, hogy, az akkor a világ legjobb csapatának tartott magyar csapat és a

⁸⁵ Sebes Gusztáv: i.m. 223. o

⁸⁶ Szabad Nép: Nyilatkozatok, lapvélemények a svéd-magyar labdarúgó mérkőzésről 1953. november 17. 4. o.

⁸⁷ Szabad Nép: Nyilatkozatok, lapvélemények a svéd-magyar labdarúgó mérkőzésről 1953. november 17. 4. o.

⁸⁸ Szabad Nép: A londoni lapok biztos győzelmet várnak az angol válogatottól 1953. november 18. 4. o.

⁸⁹ Szabad Nép: A londoni lapok biztos győzelmet várnak az angol válogatottól 1953. november 18. 4. o.

⁹⁰ Szabad Nép: Nyilatkozatok, lapvélemények a svéd-magyar labdarúgó mérkőzésről 1953. november 17. 4. o.

sportág szülőházájának válogatottja előbb-utóbb összeméri erejét. Az évszázad mérkőzése elnevezést egyébként a News Chronicle adta.⁹¹

A hidegháborús politikai és sportéletben rendkívül szokatlan volt "az imperialisták" részéről, hogy egy szovjet befolyás alatt álló országot hívnak barátságos futballmérkőzésre

A meghívásra a helsinki olimpiai elődöntő mérkőzés után került sor, 1952. július 28-án, amikor Magyarország legjobbjai 6:0 arányban legyőzték a négy évvel korábbi címvédő, Svédország csapatát. A találkozót együtt tekintette meg Stanley Rous, az Angol Labdarúgó-szövetség főtitkára és Barcs Sándor, a Magyar Labdarúgó-szövetség elnöke is, akiket már húszéves barátság kötött össze. Az angol sportdiplomata, aki régóta szerelmese volt a magyar futballnak, a látottak hatására egy barátságos mérkőzésre hívta meg a magyar csapatot. Barcs elmondása szerint a meghívásra és az azt követő procedúrára a következőképp került sor: *„A svéd – magyar meccs végén Stanley Rous ezt mondja: Itt a kezem, a Wembleybe meg vagytok híva! Szívesen kezet fogok veled... de megígérni nem tudom, mert nálunk van egy sporthivatal, és hát ott döntenek. ... Még Helsinkiben jelentettem Hegyi Gyulának, hogy meghívtak minket a Wembleybe. Hű az anyja istenit- mondta-, az imperialistákhoz? nem fognak minket kiengedni. Gyula jelentsd a pártnak- javasoltam neki. Jó darab idő telt el, egyszer csak hív telefonon Sebes. Te- mondja-, Farkas Mihály telefonon beszélt Hegyivel és megkérdezte tőle, vállalja-e a felelősséget azért, hogy győzünk a Wembleyben, mert ha igen, akkor minket kiengednek. Hegyi elhárította magától a választ azzal, hogy Sebes a felelős a labdarúgásért, forduljanak Sebes Gusztávhoz. Beszéltem én is Farkassal, most tettem le a telefont, és azt mondtam neki: hát, a futballban minden lehetséges. Különösen idegenben, és különösen a Wembleyben. Kilencven éve senki sem győzte le őket hazai földön, nem merem vállalni a felelősséget! Valószínűleg téged is fel fog hívni... Jól tette Sebes, hogy felhívott, mert vasárnap valóban megkeresett Farkas Mihály telefonon. Tőlem is kérdezte, vállalom-e a felelősséget. Azt válaszoltam: először is nekem nincs semmi hatalom a kezemben, mert teljesen bábuk vagyunk, de ha volna is hatalmam, abban az esetben sem vállalnám a felelősséget; külföldön játszunk, ráadásul a Wembleyben, a mérkőzés háromesélyes. Egyet viszont mondhatok: úgy fogunk játszani, hogy vereség esetén sem vallunk szégyent, és a külföldi lapok dicsérni fogják a magyar*

---

⁹¹ Szabó Róbert: Volt egyszer egy mérkőzés In. : História 2003/8-9 16. o.

csapatot. Éreztem a végén, hogy meggyőztem Farkast."⁹² Ezzel kicsit ellentétben áll a Sebes által elmondott meghívás történet. Könyvéből az derül ki, hogy gyakorlatilag az ő nevéhez fűződik a meccs nyélbe ütése. 1952 végén Svájcban ülést tartottak az európai labdarúgó szövetségek vezetői. A hivatalos megbeszélések után, a Magyarországról hozott reprezentációs ajándékoknak (téliszalámi, tokaji bor, barackpálinka) köszönhetően kis „magyar estet” szervezett Sebes és Titkos Pál. Állítólag ezen az esten kérdezte meg Sir Rous, hogy *„mikor láthatnánk vendégül az olimpiai győztes magyar csapatot?”*⁹³ Sebes, aki az angol futball nagy tisztelője volt, így felelt: *„amikor Önök kívánják.”* Ekkor állapodtak meg a november 25-i időpontban. A mérkőzés híre, azonban megelőzte a hazatérő Sebest, akit azzal fogadott Hegyi Gyula: *„Mi van az angolokkal?”* A történeteket meghallgatva az OTSB elnöke indulatosan közölte Sebessel: *„Majd vállalod is a felelősséget Rákosi előtt, mert erre neked engedélyed nem volt.”* Még aznap hívatta Rákosi, aki azzal kezdte: *„Maga ellen sok a panasz, nem illeszkedik bele a kollektívába, önfejű. Például ki adott engedélyt az angolokkal való mérkőzésre? És mit fog csinálni, ha nem engedélyezem?”* *„Nagy nehezen sikerült meggyőzőnöm, hogy minden ország labdarúgóinak álma az angol válogatott elleni játék. ... Most azért kaptuk ezt a megtisztelő meghívást, mert olimpiai győztesek lettünk. Ez elől nem lehet kitérni.”* *„És mi lesz, ha kikapunk?- kérdezte.”* *„Ez előfordulhat- válaszoltam, kontinenscsapat még nem győzött angol válogatott ellen Angliában. Remélem a magyarok lesznek az elsők!”* *„Hát jó lesz vigyázni!”*⁹⁴ - ezzel búcsúzott a vezér.

Azt nem tudjuk pontosan kivel beszélte meg Sir Stanley Rous a mérkőzést, de miután biztossá vált a kiutazás, lázas készülődés vette kezdetét. A szövetségi kapitányt a csehszlovákok és bolgárok ellen vívott páros mérkőzés után már csak az angolok elleni meccs érdekelte. Erre készült, ennek érdekében kiutazott megtekinteni az 1953. novemberi Anglia–Európa válogatott mérkőzést. Tapasztalatokat szerzett a pályával, a magyartól eltérő labdával, sőt még az időjárással kapcsolatban is. Mint később kiderült, nagyon hasznosnak bizonyult ez a kis kirándulás.

1953. november 25-ére az egész világot áthatotta a futballőrület. "Az évszázad mérkőzése" felfokozott érzelmeket váltott ki. Európa szinte valamennyi rádióállomása

---

⁹² Kó András: Szemétből mentett dicsőségünk 87. o.

⁹³ Sebes Gusztáv: i.m. 181. o

⁹⁴ Sebes Gusztáv: i.m. 182. o

helyszíni közvetítést adott a Wembley-ből, még a brazil rádió is tudósítót küldött a meccsre.

„A felfokozott izgalom egész Magyarországot áthatotta, a mérkőzés napján, Budapesten a mozik kiürültek, az éttermek a rádióközvetítés ígéretével csalogatták vendégeiket. A szurkolók a helyszíni közvetítés meghallgatása érdekében műszakcseréket próbáltak kieszközölni. Mindenki a rádiókészülékek mellett ült, a fővárosi utcák elnéptelenedtek. Az utazókat hangosbemondókon keresztül tájékoztatták a mérkőzés állásáról. A nemzeti tizenegy részére a mérkőzés kezdetéig mintegy nyolcezer támogató táviratot kézbesítettek. Az esemény fontosságát jelezte, hogy a Magyar Rádió még aznap este 20 óra 10 perces kezdettel az egész mérkőzés hangfelvételét újból műsorára tűzte.”⁹⁵ Ezt támasztja alá, a Szabad Nép mérkőzés utáni egyik tudósítása is: „Nem túlzás azt mondani, hogy szerdán délután milliók- az egész ország várta nagy érdeklődéssel, izgalommal a londoni híreket, a rádió tudósítását. Mindenfelé szóltak a hangszórók. A vendéglátóipari üzemek már napok óta hirdették, hogy közvetítik a magyar-angol mérkőzést. Sok üzemben a dolgozók kívánságára szerdán előbb kezdődött meg a munka, hogy délután meghallgathassák a mérkőzés közvetítését. Másutt ügyesen úgy szervezték meg a rádióhallgatást, hogy ez ne zavarja meg a munkát és a munkahelyeken szereltek fel hangszórót... Több bányában a diszpécser szobájában működött a rádió, a mérkőzés állását pedig a föld mélyébe igyekvő csillékre írták rá, hogy a csillepálya mentén tudomást szerezzenek róla a bányászok.”⁹⁶

A Szabad Nép is kiemelten foglalkozott a találkozóval. A megmérettetés előtt egy héttel már elkezdődött a mérkőzés beharangozása. Mindennap írtak a magyar csapat készülődéséről. A Népszava november 19-i csütörtöki számában egyenként - fényképpel illusztrálva - mutatták be az ellenfél legjobb játékosait (Matthews, Mortensen, Alf Ramsey, Wright, Merrick). Az Angliába kiküldött Szepesi György küldött beszámolókat az előkészületekről és a nagy meccset megelőző napok történéseiről. Az angolok edzésén járva interjút készített Matthews-sal, valamint nagyszerűen megfigyelte az angol játékosok termetét és mozgását. Elmondása alapján odakint mindenki hazai győzelmet vár. A mérkőzés napján megjelenő Népszavában az egyik cikk a győzelem lehetőségeit taglalja. Lássuk miként: „*Legyőzhetjük-e az angol válogatott csapatot? Sikerülhet-e nekünk, ami eddig nem sikerült még senkinek...*

---

⁹⁵ Szabó Róbert: i.m. 33. o.

⁹⁶ Szabad Nép: A magyar dolgozók nagy öröme 1953.november 26. 4. o.

Csapatunkat bizalommal küldjük a nagy küzdelembe, de elfogultság lenne győzelmi esélyeket hangoztatni. Különösen elbizakodottság lenne a svéd mérkőzés után, amelyen erősen kiütözött csapatunk sok hiányossága... A londoni körülmények között már az is óriási teljesítmény lenne, szinte győzelemmel érne fel, ha döntetlent tudnánk kiverekedni azzal az angol csapattal szemben, amely ma a közvélemény csapata, s amelynél jobbat pillanatnyilag Anglia nem tud kiállítani. Magyar győzelem? ... Világraszóló teljesítmény és siker lenne, ami sem fiaink tudásán, sem lelkesedésén nem múlik majd.”⁹⁷

Ilyen felvezetés után az évszázad mérkőzését a magyar csapat parádés játékkal nyerte meg. Hidegkúti három, Puskás kettő, és Bozsik egy góljára csak három angol válasz érkezik, ezzel alakul ki a 6-3-as végeredmény. *„Óriási örömet keltett a magyar labdarúgók győzelme. Az utcákon- városokban és falvakban – későn este is hullámozott a nép.”⁹⁸*

1953. november 26-án valószínűleg hiába került a Szabad Nép címlapjára Szodorai István Kossuth-díjas esztergályos lélegzetelállító csúcsteljesítménye 1953-as tervének teljesítéséről, valamint az, hogy a diósgyőri Lenin Kohászati Művek nagyolvasztója az év legnagyobb napi termelését produkálta. Ezen a napon Magyarországot csak egyetlen dolog érdekelte az újságból, az, ami az utolsó oldalra került- a labdarúgó-válogatott előző napi 6-3-as győzelme Londonban. Még akkor is, ha a pártlap az 50-es évek megszokott és a hatalomtól elvárt stílusában a valóban hatalmas sportsikerből megpróbálta a lehető legnagyobb politikai hozadékot kisajtolni. Ugyanakkor a Népszava címoldalán az angliai győztesek fotói díszeltek, közre fogva a szalagcímet: *„Győzelemre visszük az 1953. évi tervet!”⁹⁹*

A Szabad Nép, csakúgy, mint a Népszava egy egész oldalt szentelt az Aranycsapat diadalának. *„Sikerült. A magyar nemzeti válogatott beváltotta a hozzá fűzött reményeket, megfelelt dolgozó népünk szeretettel teli bizalmának: labdarúgóink 6:3 arányú nagyszerű győzelemmel megsemmisítették a kilenc évtizede eredménytelenül ostromolt angol hazai veretlenséget... Labdarúgóink új győzelme újabb dicsőséges állomása annak a sikerekkel teli útnak, amelyen a felszabadulás óta, az egész világ*

---

⁹⁷ Népszava: Mi lesz ma Londonban? 1953. november 25. 4. o.

⁹⁸ Szabad Nép: A magyar dolgozók nagy öröme 1953. november 26. 4. o.

⁹⁹ Népszava: Győzelemre visszük az 1953. évi tervet 1953. november 26. 1. o.

*elismerését kivívva, a magyar sport haladt*¹⁰⁰ - írta a pártlap a mérkőzésről szóló beszámolójában. Ezt a beszámolót továbbolvasva látható a lap kicsit „odadörgöl” az angol imperialista sajtónak. „*Mondjuk meg nyíltan: az angol sajtó hatalmas többsége, s a hazai aggályoskodók elenyészően szűk csoportja nem ok nélkül kicsinyelte a magyar labdarúgó válogatottat. Az angol sajtóban el-elszórt célzások a vasfüggönyre és a vörösökre, elárulják ennek a mérkőzés előtti kampánynak a célját: a biztosnak vélt győzelemmel nemcsak a világraszóló olimpiai sikereket kivívott magyar sportra akartak csapást mérni, hanem arra a társadalmi rendszerre is, amely a sporton keresztül is úgy látszik bizonyos körök számára túlzottan népszerűvé vált Angliában is.*”¹⁰¹ Az iromány a későbbiekben külön említést tesz arról, hogy a tudás mellett mi vezetett a magyar csapat győzelméhez: „*olyan lelkesedés, olyan küzdeni tudás, olyan önfeláldozó, állhatatos harci szellem kell, amelyet csak a legnagyobb cél, a haza, a nép szeretete adhat. Ezért nem véletlen, hanem teljesen érthető, hogy az első csapat, amely saját pályáján legyőzte az angol válogatottat, éppen Magyarország válogatott csapata volt, vagyis egy olyan országé, amely szabadon, nagyszerű építőmunkában egész népét, egész ifjúságát nagy hazafias tettekre lelkesíti.*”¹⁰² A nép fiainak vallja a csapatot, mely ugyanúgy építi az országot és a szocializmust, mint az ország többi lakója, sőt teljesítményükkel serkenti is őket az építésben. Persze a nép a csapat mögött van: „*Emeljétek magasra a magyar nemzeti színeket, a szocializmus és béke zászlaját.*”¹⁰³

A Népszavában a kilencven perc története mellett szintén rengeteg dicsérő szó és nyilatkozat hangzik el. Mindezek mellett, vagyis inkább felett- a sportoldal legtetéjén-szintén dicshimnusz olvasható. Azonban ebben az irományban nemcsak a győztes magyar csapatot emelik ki, hanem a rendszert, a béketábor előretörését is. „*Az 1936-os találkozás után azt írták az angol lapok:”Nincs mit tanulnunk a magyaroktól...” Valóban, a Horthy- időkben nem volt mit tanulniuk tőlünk. De most, a magyar népi demokrácia sportolótól van mit tanulniuk. Mi a békét építjük, sportunk is a békét szolgálja, a világ dolgozóinak baráti együtt haladását igyekszik elősegíteni.*”¹⁰⁴

---

¹⁰⁰ Szabad Nép: Világraszóló magyar sportsiker Londonban 1953. november 26. 4. o.

¹⁰¹ Szabad Nép: Világraszóló magyar sportsiker Londonban 1953. november 26. 4. o.

¹⁰² Szabad Nép: Világraszóló magyar sportsiker Londonban 1953. november 26. 4. o.

¹⁰³ Szabad Nép: Világraszóló magyar sportsiker Londonban 1953. november 26. 4. o.

¹⁰⁴ Népszava: Labdarúgóink ragyogó játékkal törték meg az angolok kilencvenéves hazai veretlenségét 1953. november 26. 6. o.

A mérkőzést követően csupa örömködő, dicsérő nyilatkozat és cikk jelent meg az újság hasábjain. Csak néhány a teljesség igénye nélkül:

Walter Winterbottom: *„A magyar csapat sokkal jobb volt, teljes mértékben megérdemelte a győzelmet. Ritkán lehet ilyen csatársort látni. Sajnos nekem volt igazam a magyar csapat tudását illetően és nem az angol sajtónak, amely mértéktelenül derülátó volt.”*¹⁰⁵

Evening News: *„Oh, micsoda megrázkódtatás...Angliát csúnyán elpáholták.”*¹⁰⁶

ADN- hírügynökség (Német Demokratikus Köztársaság): *„A magyarok az angolok elleni mérkőzésen világklasszishoz méltó játékot mutattak. Az olimpiai győztes magyar együttes valósággal elbűvölte a hidegvérű briteket...”*¹⁰⁷

DPA- nyugatnémet hírügynökség: *„Az angol sportvilágban mély megdöbbenést váltott ki a nagy gólarányú, hazai földön először elszenvedett vereség. Abba a keserű csalódásba, hogy odavan a legyőzhetetlenség nimbusza, belevegyül azaz elismerés, hogy Magyarország győzelme nem a szerencse, vagy a véletlen műve, hanem a biztos fölény eredménye volt.”*¹⁰⁸

Egy angol szakújságíró kommentárjában a következő szavakkal fejezi ki az olimpiai bajnok magyar csapat szenzációs győzelmét: *„Ha volt valaha magyar rapszódia, azt szerdán játszották Wembley-ben.”*¹⁰⁹

A munkásságtól származó üdvözlő táviratok ezúttal is bekerültek a lap hasábjaira. Volt miből válogatniuk, mert a Népszavában megjelent adatok szerint több mint 8000 ezer távirat érkezett a magyarok angliai szálláshelyére. Ezek egyúttal felajánlások is voltak, a dolgozók a nagy siker miatt megfogadták, hogy hamarabb megcsinálják a tervben szereplő munkát. *„ Örömmel és forró, dobogó bányászszívvel üdvözlünk benneteket, világraszóló ragyogó győzelmek alkalmából. Kérjük, továbbra is vigyétek győzelemre a magyar színeket az elkövetkezendő nemzetközi mérkőzéseken. Mi, a Zagyvai Szénbányászok dolgozói megfogadjuk, hogy éves tervünket december 16-án*

---

¹⁰⁵ Szabad Nép: Nyilatkozatok, vélemények a nagy mérkőzésről 1953. november 26. 4. o.

¹⁰⁶ Szabad Nép: Nyilatkozatok, vélemények a nagy mérkőzésről 1953. november 26. 4. o.

¹⁰⁷ Szabad Nép: Külföldi hírügynökségek kommentárjai 1953. november 26. 4. o.

¹⁰⁸ Szabad Nép: Külföldi hírügynökségek kommentárjai 1953. november 26. 4. o.

¹⁰⁹ Szabad Nép: Külföldi hírügynökségek kommentárjai 1953. november 26. 4. o.

befejezzük.”¹¹⁰Sok ehhez hasonló fogadkozással találkozunk az újságban, főleg mikor a labdarúgók hazaérkeztek.

A teljes béketábor a magyaroknak drukolt, magáénak érezte a győzelmet. „*Szinte azt lehet mondani, hogy a magyar néppel együtt az egész albán nép ott ült a rádió előtt és hallgatta a nagy találkozó helyszíni közvetítését*”¹¹¹ - idézte a Szabad Nép december 1-jén a Zeri i Populli című lapot. A lengyel Przeglad Sportowy „a népi demokrácia sportjának nagy eredményeként” üdvözölte a győzelmet, míg a bukaresti Sportul Popular az „*új szellemű sport, az új életforma győzelmének, a népi demokratikus országok igaza szószólójának*”¹¹² látta a magyar diadalt.

Az óriási lelkesedés még több mint egy hét után is kitartott az országban. Nemcsak a nép, az emberek körében, hanem a sajtóban is. Az 1950-es években a sportesemények nemcsak taktikáról és állóképességről szóltak. A kommunista államok sportolójának győzelmei mind-mind az imperializmusra mért csapások és a szovjetrendszer magasabbrendűségének bizonyítékai voltak. Ennek szellemében fogalmazott a Szabad Nép publicistája is, nyolc nappal a mérkőzés után: *"A magyar tizenegy győzelmében mi nemcsak a nagy értékű sportsikert látjuk, hanem népi demokratikus rendszerünk, szocializmust építő hazánk erejét, annak a forradalmi változásnak a jelentőségét, amely életünk minden területén, a sportban is, gyors előrehaladást eredményez. A londoni siker azt bizonyítja, hogy sportéletünk fejlődése lépést tart országunk általános fejlődésével."*¹¹³

A Népszava december 2-i számában beszámol arról, hogy „Az évszázad mérkőzése-6:3” címmel készül az angol- magyar mérkőzést megörökítő filmhíradó. „*A film bemutatja majd a magyar csapat indulását, lelkes búcsúztatását, párizsi, londoni edzőmérkőzéseket. Megelevenednek a nagy mérkőzés legizgalmasabb eseményei.*”¹¹⁴

A hazaérkezéssel is nagy terjedelemben foglalkozik mind két újság. A magyar válogatott diadalmenetben tért haza Párizs és Bécs érintésével. 1953. december 3-án 9 órakor több tízezer ember várta a Keleti pályaudvarra beérkező szerelvényüket. Az országhatártól egészen Budapestig ezrek ünnepelték a győztes csapat tagjait, akik szinte minden

¹¹⁰ Szabad Nép: Szeretet és a büszkeség üzenetei 1953. november 27. 4. o.

¹¹¹ Szabad Nép: Miért győztek a magyar labdarúgók? 1953. december 1. 4. o.

¹¹² Szabad Nép: Miért győztek a magyar labdarúgók? 1953. december 1. 4. o.

¹¹³ Szabad Nép: A magyar csapat nagy sikerei 1953. december 3. 1. o.

¹¹⁴ Népszava: Az évszázad mérkőzése- 6:3 1953. december 2. 4. o.

nagyobb városban megálltak, hogy az ünneplő tömeget köszöntsék. Kristóf István a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége, a magyar kormány és az elnöki tanács nevében üdvözölte a csapatot. *„Köszönet és hála sportolóinknak, hogy méltók voltak a nagy érdeklődéshez és várakozáshoz. Beváltották ígéretüket, megfeleltek népünk bizalmának, szeretetének és megbecsülésének.”*¹¹⁵ Ezután Magyarai Károly, a Lőrinci Hengermű sztahanovista ifjúnokása kijelentette: *„Győzelmek nagy lelkesedést váltott ki a népünkben, különösen ifjúságunkból. Nálunk, a Lőrinci Hengerműben is gyorsabban ment a munka, győzelmek hírére több lemez készült. Mi, a Zója ifjúsági brigád tagjai elhatároztuk, hogy a hat gólról a terv hattonás túlteljesítésével válaszolunk.”*¹¹⁶

Majd Puskás köszönte meg mindenkinek a biztatást és a segítséget, mellyel hozzájárultak a győzelemhez. *„A mérkőzésen megtettük kötelességünket, de a győzelem dicsősége az egész dolgozó magyar népe is. Köszönjük pártunknak és kormányunknak, hogy lehetővé tette számunkra a zavartalan felkészülést életünk eddigi legnagyobb sportfeladatára”*¹¹⁷

Öt nappal később Dobi István, az Elnöki Tanács elnöke a tizenkét játékosnak és néhány szakvezetőnek a Munka Érdemrendet, Sebes Gusztávnak a Munka Vörös Zászló Érdemrendet adta át.

*„A mérkőzés és az ünneplés mámorja elfedte az éleződő társadalmi feszültségeket. A sportdiadal alkalmas volt a rendszer felsőbbrendűségének szimbolizálására is, de teret és lehetőséget adott a vesztes háború után mesterségesen el- és lefojtott nemzeti büszkeség újrateremtésére is.”*¹¹⁸

---

¹¹⁵ Szabad Nép 1953. december 4. 4. o.

¹¹⁶ Szabad Nép 1953. december 4. 4. o.

¹¹⁷ Szabad Nép 1953. december 4. 4. o.

¹¹⁸ Szabó Róbert: i.m. In.: História 2003/8-9 16. o.

5. 6. 1954: Egy boldognak induló, de szomorúan végződő év

A következő évben már februárban elkezdődött a felkészülés a világbajnokságra, egy egyiptomi túrával. Itt összecsaptak Egyiptom válogatottjával, amelyet 3-0-ra vertek megbosszulva az 1924-es olimpiai kudarcot. Majd Ausztriával játszottak barátságos mérkőzést áprilisban. A bécsi Práterban 1-0-ra nyert a nemzeti csapat.

5. 6. 1 Egy hétre jöttek és 7:1-re távoztak

Ezt követően május 23-án lépett pályára a válogatott a Népstadionban Anglia ellen. Ez volt a tavalyi angliai vendégeskedés visszavágója. Ez a meccs újból magával ragadta Európa futballszerető közönségét és szakértőit. Igaz ez már közel sem volt olyan, mint az évszázad mérkőzése előtt és után, de mégis csak 10 ország adott helyszíni közvetítést a mérkőzésről, és csaknem 100 külföldi újságíró illetve fényképész érkezett Budapestre. Ezenkívül számos országból- Franciaország, Szovjetunió, Svédország, stb.- érkezett a mérkőzésre sportküldöttség. ¹¹⁹Ez volt a világbajnokság előtt az utolsó hivatalos edzőmérkőzés.

Az angol csapat a budapesti fellépés előtt Belgrádban szerepelt, ahol a 86.percben kapott góllal vesztek. Azonban az eredmény csalóka, mert az angolok végigtámadták a meccset, csak a góllövés nem sikerült. A britek nem csüggedtek, mert nekik a magyarok elleni mérkőzés járt a fejükben. Az, hogy visszavágjanak az őszi szégyenteljes vereségért. Sok volt az új játékos az angoloknál, próbálták a védelmet és a csatársort is megerősíteni. Ez azonban nem sikerült túl jól nekik, mivel a Népstadionból egy 7-1-es vereséggel távoztak. De úgyis lehet mondani, ahogy akkor a pesti humor frappánsan megfogalmazta: „*az angolok egy hétre jöttek és 7:1-re távoztak*”¹²⁰ „*A csapat bebizonyította, hogy a 6:3 nem kicsúszott eredmény volt, hanem reális következménye a két ország labdarúgása között akkor meglévő különbségnek.*”¹²¹ Mindent elmond az angolok meccsvégi idegállapotáról Sebes Gusztáv leírása: „*Londonban, a meccs végén úgy láttam, az angolokat is elragadtatta a magyar csapat játéka. Most tragikusan hatott rájuk, hogy a már ismert ellenféllel szemben is*

---

¹¹⁹ Népszava: Számos külföldi sportvezető, csaknem száz külföldi újságíró, rádióriporter és fényképész érkezett a magyar –angol mérkőzésre 1954. május 23. 8. o.

¹²⁰ Takács Ferenc: i.m. In.: História 2003/8-9 28. o.

¹²¹ Sebes Gusztáv: i.m. 240. o

tehetetlenek.”¹²² Ezt erősítette meg Walter Winterbottom is: „Csodálatosan szép és eredményes volt a magyarok játéka, de számunkra igen elkészerítő. A tehetetlenség érzése mindig döbbenetes, és mi ezt éreztük...”¹²³

A moszkvai Pravda írása tökéletesen jellemezte a meccsen történeteket: „A magyar válogatott ugyanúgy, mint az elmúlt évben Londonban, most is fölényes győzelmet aratott az angol válogatott ellen, ezúttal a magyar fővárosban, jóllehet az angol sportolók igen gondosan készültek a visszavágóra. Az angol együttes támadósora új összetételben szerepelt a magyar együttes ellen, a mérkőzés azonban mindvégig a magyar labdarúgók nagy fölénye jegyében zajlott le. A vendégcsapat nem tudott ellenállni a magyar válogatott jól összehangolt, céltudatos játéknak. 3:0-s magyar vezetés után az angolok minden erőfeszítést megtettek, hogy javítsanak, de ez is hiábavalónak bizonyult. Újabb négy gólt kaptak, s csak egy góllal tudtak szépíteni.”¹²⁴

Az angol emberek egyszerűen így emlegették a magyarokat: „Ezek más csillagzatról jött emberek!”¹²⁵ Egy angol tudósító szerint a mérkőzésről szóló tudósítását így kezdi: „Ez nem jelentés, hanem gyászbeszéd az angol labdarúgás nagyságának elmúlása felett.”¹²⁶ A Daily Worker szerint „a futballtörténelem egyik legfélelmetesebb mérkőzésén a magyarok egyszerűen felgöngyölték Angliát. A gólarány tulajdonképpen nem is hű kifejezője a magyar labdarúgók művészetének. Puskás és Kocsis például mindent megtesznek a labdával, éppen csak, hogy nem beszélgetik. Cirógatják, hatalmukban tartják mindaddig, míg abban a helyzetben lévő társuknak adhatják, aki még eredményesebben viheti tovább a támadást.”¹²⁷

Az osztrák Weltpresse-nek Juliet Rimet nyilatkozott: „Magyarország csapatának nincs gyenge pontja... Még sohasem látott olyan csapatot, amely annyira kiegyensúlyozott lett volna, mint ezúttal a magyar válogatott volt.”¹²⁸

---

¹²² Sebes Gusztáv: i.m. 240. o

¹²³ Sebes Gusztáv: i.m. 240. o

¹²⁴ Népszava: A győzelem visszhangja 1953.május 25. 8. o.

¹²⁵ Szabad Nép: A magyar labdarúgó válogatott nagy győzelmének visszhangja 1953.május 25. 8. o.

¹²⁶ Szabad Nép: A magyar labdarúgó válogatott nagy győzelmének visszhangja 1953.május 25. 8. o.

¹²⁷ Szabad Nép: A magyar labdarúgó válogatott nagy győzelmének visszhangja 1953.május 25. 8. o.

¹²⁸ Szabad Nép: A magyar labdarúgó válogatott nagy győzelmének visszhangja 1953.május 25. 8. o.

A L'Unité francia lap szintén hasonlóan írt az előzőekhez: „Nem labdarúgó mérkőzés, hanem részegítő tánc volt. Az eredmény sem labdarúgó mérkőzés eredménye, hanem inkább teniszmérkőzésé. Mit is mondjunk a magyarokról? Nem elég a szótár jelzőit elővenni, újakat kell kitalálni. A magyar csapat minden egyes tagja isteni módon, felülmúlhatatlanul játszott és játékával elbűvölte a világ minden részéből a mérkőzésre érkezett újságírókat és labdarúgó szakembereket. Puskás és társai számára vasárnap minden feladat könnyűnek látszott.”¹²⁹

Ez után a kiváló mérkőzés és a hízelgő nyilatkozatok után, hogy sikerült kikapnunk a VB döntőben?

1954.május 29-én érdekes írás került ki Vető József tollából. A Daily Mail május 26-án egy az ország és a kommunista rendszer számára megbotránkoztató cikket közölt. Ebből emel ki részleteket a Szabad Nép és próbálja ezeket határozottan, néha cinikusan cáfolni: „Amíg az angolok Budapesten tartózkodtak, az üzletek kirakataiban külön élelmiszertömegeket helyeztek el, de ezek az élelmiszerek a külföldiek távozása után el fognak tűnni a kirakatokból.”¹³⁰ Erre így reagált a szerző: „A pesti kirakatok általában nem maradnak titokban a budapesti járókelők előtt. No mármost, jogos a feltevés: vagy az angolok még mindig itt vannak Budapesten, vagy pedig a Közért alkalmazottai – vigyázat, Daily Mail! Új tipp4- szabotálják a kirakatok kiürítését.”¹³¹

Az angol újságból vett másik kijelentés: „A magyar főváros nem kommunista része... nem sajnálta volna, ha a magyar csapat elvesztette volna a mérkőzést. Ezért is volt olyan nagy a részvét az angolok veresége iránt.”¹³² Ezt, így kommentálta a magyar lap: „most már vigadva sír a magyar.”¹³³

Ezenkívül a Szabad Európa rádió egyik adásában elhangzott még egy kijelentés, ami nem tetszett az újságírónak és valószínű a vezetőknek se: „Azok a külföldi sporttudósítók, akik részt vettek a magyar-angol mérkőzésen, a magyar fővárosból való visszatérésük után beszámoltak élményeikről. Közölték, hogy a budapesti kommunista kormány a mai napig sem állította helyre a háborús pusztításokat a fővárosban. A

---

¹²⁹ Szabad Nép: A magyar labdarúgó válogatott nagy győzelmének visszhangja 1953.május 25. 8. o.

¹³⁰ Szabad Nép: Újra kapu mellé lóttek 1954.május 29. 8. o.

¹³¹ Szabad Nép: Újra kapu mellé lóttek 1954.május 29. 8. o.

¹³² Szabad Nép: Újra kapu mellé lóttek 1954.május 29. 8. o.

¹³³ Szabad Nép: Újra kapu mellé lóttek 1954.május 29. 8. o.

*lebombázott házak romjai eltakarítatlanul állnak a főváros utcáin és az utcákon bombatölcsérek tátognak...*¹³⁴

Mindenesetre érdekes az angol laptól, hogy pont egy ilyen súlyos vereség után jut eszükbe egy ilyen cikk leközlése.

5. 6. 2. Világbajnokság kezdete

A világbajnokság kezdetéig kevesebb, mint egy hónap volt már csak hátra. Az angol-magyar után három nappal a válogatott Luxemburgban vívott felkészülési mérkőzést, ahol 10-0-ra győzött. Majd átköltözött svájci szálláshelyére, Solothurnba és itt készült a Dél-Korea elleni nyitómeccsre.

A világbajnokság mérkőzéseit a Szabad Nép a szokásos stílusban és hangnemben vezette fel. Az utolsó oldalt a torna három hete alatt szinte végig elfoglalta a futball. Az összes mérkőzésről volt kisebb összefoglaló és esélylatolgatás az eredményeket illetően. A magyar politikai napilap a többi újsághoz hasonlóan a magyar csapatot tartotta az egyik, hanem a legnagyobb esélyesnek a győzelemre. A Népszavában szintén hasonló volt a helyzet a világbajnokság alatt. Szinte ugyanaz volt a tartalom a cikkekben. Mivel a Szabad Nép jobban politika orientált lap, így inkább ennek az újságnak a cikkeit használtam a világbajnokság bemutatására.

A magyar válogatottat a világbajnokság legnagyobb esélyesei között tartották számon a szakemberek az 1954-es Svájcban rendezett torna előtt. A csapatot Németországgal, Törökországgal és Dél-Koreával sorsolták egy csoportba. Dél-Korea ellen június 17-én léptek pályára Grosicsék, némileg tartalékosan (Hidegkúti és Zakariás nem játszott) és egy könnyed 9-0-s győzelemmel léptek túl ázsiai ellenfelükön. Pedig a szegény dél-koreai csapat vezetője azt nyilatkozta: *„Jól felkészültünk a mérkőzésre, Isten velünk van és biztosan győzni fogunk.”*¹³⁵ Az eredmény melleleg VB-csúcs. A második csoportmérkőzésen a Német Szövetségi Köztársaság válogatottja következett, amely valamelyest tartalékosan állt ki az összecsapásra (ennek később

---

¹³⁴ Szabad Nép: Újra kapu mellé lóttak 1954.május 29. 8. o.

¹³⁵ Népszava: Jó formában játszott, kilenc gólt lőtt első VB-mérkőzésén a magyar válogatott 1954. június 18.6. o.

jelentősége lesz még a torna folyamán), de a magyaroknak nem okozott gondot ez a meccs sem, mivel 8-3-as győzelmet arattak. A győzelem felett érzett örömben ürem is vegyült, mivel Puskás Ferenc a csapat kapitánya súlyos bokasérülést szenvedett a mérkőzésen. Liebrich a német középhátvéd helyét cserélte Posipallal, a jobbfekezettel. és két percen belül háromszor rúgta fel Puskást, harmadszor már úgy, hogy a csapatkapitány nem tudott tovább játszani. Ezzel el is érte a szándékát, mert egyértelműen azért váltott posztot, hogy a brillírozó játékost eltüntesse a pályáról. Ling úr azonban – az angol játékvezető - nem látta szabálytalannak az esetet és nem állította ki a játékost, aki már azelőtt is csak szabálytalanságaival vétette észre magát. Nézzük a sértett, hogy vélekedik az esetről? Szándékos volt a német játékos durva faultja vagy nem: „*Czibor a balszélen szaladt a labdával. Kiáltottam neki: "kiugrom és adhatod". Zoli igen okosan kivárt egy pillanatig és az alkalmas időpontban odagurította elém a labdát. Én egy pillanattal előbb értem el, mint a velem egyszerre rajtoló Liebrich és bal lábfejemmel már elrúgtam a labdát, amikor láttam, hogy Liebrich szándékosan a bal bokámra tart. Igyekeztem félre lépni, de egy gondolattal sajnos elkéstem. Sikerült Liebrich alattomos faultja...*”¹³⁶

„*A gyalázatos, alattomos rúgást mindenki látta. Osztatlan, mély felháborodással ítélték el a Svájcban összegyűlt külföldi szakemberek, játékosok, szurkolók ezt a merényletet, mert játéknak ezt már igazán nem lehetett nevezni.*”¹³⁷ Ezt követően az újságírók és az orvosok szinte „rokonlátogatóba” jöttek a magyarok szálláshelyére Puskás miatt. Mindenki az ő állapota felőle kérdezősködött, illetve arról, hogy mikor áll újra csatasorba. Mint később kiderült csak a döntőben játszhatott újra, de sokak szerint akkor sem kellett volna beállítani, mert nem volt teljesen egészséges.

5. 6. 3. Magyar- brazil ökölharc

A negyeddöntőben került sor a Magyarország - Brazília mérkőzésre, vagy inkább csatára. Ugyanis maga a mérkőzés és az utána történtek jobban emlékeztettek egy csatára, mint futballmérkőzésre. Már mérkőzés közben lerúgták Tóth Józsefet, aki izomszakadással játszotta végig a mérkőzést.3-2-es magyar vezetésnél N. Santos megrúgta, majd megütötte Bozsikot. Ellis játékvezető kiállította, de vele együtt a

---

¹³⁶ Népszava: Puskás elmondja sérülésének történetét és bizik, hogy vasárnapra rendbe jön 1954. június 22. 6. o.

¹³⁷ Szabad Nép: Brazília ellen 1954.június 22. 6. o.

magyar játékost is, azon a címen, hogy megfenyegette ellenfelét. Majd Kocsis 88.pecben lőtt gólja után a brazil fényképészek, szurkolók betódultak a pályára, a rendőrök alig tudtak rendet teremteni, hogy a mérkőzést tovább lehessen folytatni. A dél-amerikaiak azonban nem bírták idegekkel, különösen Maurinho, aki az első félidőben Tóthot intézte el, most Buzánszkyt vette célba, aki ha az utolsó pillanatban nem vette volna észre a brazil játékost, akkor valószínű eltörik a lába. Ezért a tettéért a brazil balszélsőt is kiállította a játékvezető. A brazilok nem tudták elviselni a 4-2-es vereséget és a meccs lefújása után nekirontottak a magyar csapat játékosainak illetve szakvezetőinek.

Minden magyar és európai újság egyetértett abban, hogy a brazil játékosok és vezetők támadtak a magyarokra, kivéve az amerikai lapok és rádiók, akik azt hangoztatták, hogy: *„a megvadult magyar labdarúgók verekedést provokáltak és botrányt okoztak... A magyar csapat már 2:0-ra vezetett, amikor az első félidő 28.percében Lantos megrúgta Dudio brazil középcsatárt. Ettől kezdve eldurvult a játék. Később Bozsik és Santos között ökölharc kezdődött... A mérkőzés után Puskás Ferenc, aki előzetes sérülése miatt nem játszott, egy üveggel arcon vágta Pinheiro, akit társai az öltözőbe kísértek, miután a keletkezett fejsze vérzett. Az öltözőben sem maradt abba a verekedés... A felizgatott futballisták cipőkkel, szódásflakonokkal, és ami csak kezük ügyébe került, folytatták a verekedést.”*¹³⁸ Persze ezután a Szabad Nép erősen cinikus és ironikus hangnemben próbálja lejártni az amerikai sajtót, de valamilyen szinten igaza is van, mert valótlanságot állítanak. Főleg Puskás esetében, aki a mérkőzést a dísztribünről nézte végig, és nem valószínű, hogy onnan olyan hamar lekocogott volna, hogy bekapcsolódjon a verekedésbe. Ezt külön nehezményezi a lap, a maga és a nép nevében. Természetesen az újság megcáfolja az amerikai sajtó valótlanságait- a futballvilág prominens személyeinek nyilatkozataival:

Ernst Thomen FIFA alelnök: *„Ez durva rágalmazás. Puskás a dísztribün mögött az utolsó sorok egyikében ült és fizikailag is képtelen lett volna a mérkőzés befejezésekor a játékosokkal egy időben az öltözőben jelen lenni.”*¹³⁹

---

¹³⁸ Szabad Nép: Újabb hazugság 1954.június 30. 4. o.

¹³⁹ Szabad Nép: Újabb hazugság 1954.június 30. 4. o.

Johnny Orr Best- amerikai játékvezető: „A brazil csapat volt az, amely annál inkább nyúlt a durvaság és sportszerűtlenség eszközeihez, minél jobban közeledett a mérkőzés a befejezéséhez.”¹⁴⁰

Puskás Ferenc szintén frappánsan mondja el a véleményét a cikkről, olyan igazi”Puskásan”: „Mi más is történhetett volna, mint az hogy bánatunkban, 4:2-re megnyertük ezt a sorsdöntő mérkőzést, megtámadtuk megvert ellenfelünket, amely az öltözőfolyosón ünnepelni akart bennünket.”¹⁴¹

A cikk végén a szerző elég „keményen” odamondogat tengerentúli kollégáinak: „Tisztelt sportszerkesztő urak, odaát Amerikában. Volna nekünk egy sokkal egyszerűbb javaslatunk. Ne tessenek azzal fáradni, hogy megírják a világbajnokság hiteles eseményeit. Minek bajlódni ilyesmivel? Egyszerűen írjanak le minden mást is megfordítva. Sőt már kezdettől fogva ezt kellett volna csinálni. Körülbelül így: Tóth II. lerúgta a brazil Maurinhot, s ettől kezdve a brazil csapat tíz emberrel játszott; Puskás csúnyán leterítette a nyugatnémet Liebrichet, és megfosztotta a német csapatot legjobb játékosuktól. Sőt tovább megyünk: Dél-Korea-Magyarország 9:0, Nyugat-Németország - Magyarország 8:3, és Brazília - Magyarország 4:2.

Azt hiszik, hogy ez általános csodálkozást okozna? Számunkra semmi esetre sem. Mi már megszoktuk az ilyesmit önöktől.”¹⁴²

A Szabad Nép felháborodása jogos, ugyanakkor szerintem kicsit túlzásokba esik. Habár a kormánynak ez pont megfelelő cikk volt, mivel így tovább áshatták az imperialista „sírgödröt”.

---

¹⁴⁰ Szabad Nép: Újabb hazugság 1954.június 30. 4. o.

¹⁴¹ Szabad Nép: Újabb hazugság 1954.június 30. 4. o.

¹⁴² Szabad Nép: Újabb hazugság 1954.június 30. 4. o.

5.6.4. Az „előrehozott” döntő

Ezt a meccset követte az elődöntő, mely a talán világbajnokság legjobb, de sportszerű összecsapását hozta, ahol 2-2 után a hosszabbításban Kocsis Sándor, a "Kocka" két gyönyörű fejesgóljával 4-2-re a magyarok megverték a címvédő Uruguayt. Sebes Gusztáv élménybeszámolója alapján pontos képet kaphatunk a mérkőzés izgalmairól: *„A játék színvonala magas volt, a küzdelem a labdarúgás legtisztább eszközeivel folyt. A második félidő 30. percéig 2:0-ra vezettünk. De az uruguayiak az utolsó negyedórán kiegyenlítettek. Hosszabbítás következett, ami természetesen nagyon igénybe vette a játékosok idegeit is. Csapatunk rendkívül rossz hangulatban vonult vissza az öltözőbe, rövid pihenőre... Kiengedtük a kezünkől a győzelmet- ez járt a fiúk fejében, és a miénkben is... De mi nem engedhettük letörni játékosainkat. Igyekeztünk megnyugtatni őket, lelket verni beléjük... Megváltottam a Palotásnak és Hidegkútinak adott eredeti utasításokat... Az újrakezdés után először az uruguayiak támadtak, mégpedig rendkívül erőteljesen. Hohbergnek, a középcsatárnak nagyszerű átadásával a világhírű balösszekötő, Schiaffino kiugrott a védők közül, s az eléje kifutó Grosics mellett nagy nyugalommal a kapu felé gurította a labdát. Alig centiméterekkel ment a bal kapufa mellé. nem hiszem, hogy ha góllal végződött volna ez az akció, lett volna a magyar csapatnak lelkiereje a kiegyenlítésre. Szó nélkül néztünk egymásra a mellettem ülő Mándi Gyulával, régi-klub és harcos társammal, a szövetségi edzővel. Mind a ketten halálsápadtak voltunk... A hosszabbítás első félideje gól nélkül telt el, de a magyar csapat maradt a kezdeményező, tovább folytatta támadásait, és a 112. percben az erejét összeszedő Budai lövésszerű magas beadását Kocsis- a balösszekötő helyéről-, nagyot ugorva, védhetetlenül fejelte a hálóba. Alig öt percig kellett várni a második gólról, amely előtt Bozsik adta a labdát Kocsis fejére.”¹⁴³ Kis hazánkban szintén tapintani lehetett a feszültséget, szinte mindenki a rádió mellett töltötte az estjét: *„Százvezrek ültek feszült izgalommal a rádiókészülékek mellett, százvezrek sóhajtoztak és nevettek, aggódtak vagy vigadtak aszerint, ahogyan Szepesi György a lausannei stadion mikrofonján keresztül az éter hullámain át továbbította a magyar – uruguayi- mérkőzés páratlanul izgalmas jeleneteit. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy az egész ország szíve ott dobogott labdarúgóinkkal abban a szinte emberfeletti**

---

¹⁴³ Sebes Gusztáv: i.m. 253. o.

küzdelemben, amellyel fiaink végül is kiharcolták a nehéz, de megérdemelt győzelmet.”¹⁴⁴

5. 6. 5. Az összeállítást körülengő viták

A döntőre Bernben a Wankdorf- stadionban került sor és az ellenfél az egyszer már legyőzött Nyugat-Németország gárdája volt. A csapat szakvezetője Sebes Gusztáv némileg felforgatta a csatársort, mivel az előző két mérkőzést kihagyó Puskás ismét játékra jelentkezett. Puskás beállítása a csapatba azóta is örök vitatéma a szakemberek és a szurkolók körében, mivel többen is azon a véleményen vannak, hogy a balösszekötő nem volt teljesen egészséges és így vállalta a játékot. A szövetségi kapitány a könyvében váltig állítja, hogy Puskás már nem volt sérült és el tudott végezni minden feladatot. *„Egyébként senki sem „problémázott” Puskás csatasorba állításán. Kreis dr. szerint teljesen rendbe jött. Mindenki örült a visszatérésének.”*¹⁴⁵ Ugyanakkor a csapattársak közül volt, aki nem örült a csapatkapitány visszatérésének, mert úgy látta, hogy nincs száz százalékos állapotban. Így volt ezzel Czibor és Kocsis is. A „rongylábú” szerint nem volt választás, *„Puskásnak játszani kellett! Pedig ha jól emlékszem még Nándi is azt mondta a mérkőzés délelőttjén Sebesnek: olyan jól együtt van a csapat, amelyik a döntőbe jutást kiharcolta... Miért kell azt megbontani? „Mert én így látom jónak!” Ez volt a válasz. „Mert én így látom jónak!” Szóval a döntőre beállította Öcsit. Azt az Öcsit, aki akkor nem volt egészséges. Ezt tudta nagyon jól Sebe, tudta Öcsi és nagyon jól tudta mindegyikünk. Öcsi csak annyira volt egészséges, annyira volt használható, hogy a lábára helyezett labdát továbbítsa. De annyira nem, hogy a CSAPAT-ban játsszon. Később otthon a röntgen kimutatta: repedt volt a bokája. Csakhogy Öcsi világbajnok akart lenni. És ha Öcsi világbajnok akar lenni, akkor őt nem merik kihagyni. És nekem most nehogy te is azzal gyere, hogy Öcsi rúgott egy gólt és rúgott egy másikat is, amit nem adott meg a bíró! Abban a csapatban, abban az úgynevezett aranycsapatban soha nem érdekelt, hogy én lövöm vagy a másik, csak gól legyen. Aki ismerte azt a csapatot, az soha nem hivatkozott arra, ki lőtte a gólt! Öcsi nem volt egészséges, de nem merték kihagyni. Nem is akarták kihagyni. Hogy mit szólt ehhez a többi játékos? Ezt hagyták ki a számításból.”*¹⁴⁶

¹⁴⁴ Népszava: A magyar válogatott a világbajnoki döntőben 1953. július 1. 6. o.

¹⁴⁵ Sebes Gusztáv: i.m. 254. o

¹⁴⁶ Bocskai Miklós: Kocsis és Czibor 66. o.

Kocsis évek múltán egyértelműen kijelentette, hogy Sebes és Puskás miatt vesztettünk. „*A berni vereség Sebes Gusztáv lelkén szárad. Nem lett volna szabad betennie a csapatba Puskás Öcsit, aki sérülése miatt nem volt teljes értékű harcos, de mégis játszania kellett, mert az akkori vezetők úgy látták jónak, hogy Puskás vegye át a nagy kupát... Mindannyiunk előtt világos volt: tíz emberrel fogunk játszani. Puskás miatt azután Sebes felforgatta az egész csapatot. Tóth lett a balszélső, Czibor pedig átkerült a jobb oldalra... Elárulok egy titkot: Tóthnak azért kellett balszélsőt játszania, hogy Puskás helyett is beszáguldozza a pálya azon részét, ahol Öcsi a sérülése folytán csak a névjegyét mutogatta!*”¹⁴⁷

Ezzel szemben Sebes a könyvében, úgy emlékezik, hogy Kocsis maga ment oda hozzá Puskás beállítása érdekében. „*Betetszik állítani Puskást a döntőre?... Tessék elhinni, nagyon nehéz dolgom van elől, amióta ő nem játszik. Mindenki rajtam lóg, engem támad. Akármit csinálok, nem tudok mindenkit lerázni, még egyszer annyi gólt érhetnek el, mint nélküle.*”¹⁴⁸

Kocsis jó barátja, Budai szerint ez elképzelhetetlen: „*Gusztai bácsi nagyon-nagyon rosszul emlékszik... olvastam én is a könyvet. Még hogy Sanyi kérte! ... Öcsinek akkor fájt a lába. Ezt mindenki tudta! De ott ő diktált. Ettől a legjobban talán Kocsis Sanyi borult ki. Tudod, miért játszott ő olyan csodálatosan az elődöntőben? Mert nem volt Öcsi. A tudásának a háromszorosát adta! Hogy megmutassa! ... Később mindig felidézte: „Öcsi a próbajátékon nem volt képes a földről rúgni. Mindig felemelte a labdát. Ilyen állapotban játszott egy világbajnoki döntőn! Gusztai bácsi játszatta, hogy átvehesse a serleget!”*”¹⁴⁹

A magyar csapat összeállítása a következő volt: Grosics- Buzánszky, Lóránt, Lantos-Bozsik, Zakariás-Czibor, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Tóth M. Az eredetileg balszélső Czibor átkerült a csapatból kiszorult Budai II helyére, a jobbszélre, és az ő helyén pedig Tóth kezdett. Czibor szerint ez őt is és a csapatot is összezavarta. „*Ez az ötlet minket zavart meg, engem borított ki!*”¹⁵⁰ Sebes ellenben azt írja, hogy „*tetszett neki az ötlet, már csak azért is, mert gondolta, hogy ez megzavarja a németeket.*”¹⁵¹ Ezen kívül

¹⁴⁷ Bocsák Miklós: Kocsis és Czibor 68. o.

¹⁴⁸ Sebes Gusztáv: i.m. 254. o

¹⁴⁹ Bocsák Miklós: Kocsis és Czibor 68. o.

¹⁵⁰ Bocsák Miklós: Kocsis és Czibor 65. o.

¹⁵¹ Sebes Gusztáv: i.m. 256. o

Czibor elárulja, hogy Sebes a csapathirdetéskor közölte vele, hogy „Czibor rájöttem, hogy a maga balszélső játéka haszontalan!”¹⁵²

5. 6. 6. 1954.július 4. Bern

A német szövetségi kapitány Sepp Herberger hat helyen változtatta meg csapatát a 8-3-as meccshez képest és, ezt a lépést azóta is Herberger cselének emlegetik, mivel sokan úgy vélik, hogy a német kapitány tudatosan tévesztette meg a magyarokat az első meccsen a németek tartalékos összeállításával. Az angol Ling (ő vezette a csoportmeccset is a két csapat között) játékvezető sípszavára kezdődött döntő jól indult a magyarok számára, Puskás és Czibor korai góljával 8 perc alatt elhúztak 2-0-ra az esőtől felázott mély talajon. A 19. percben mégis 2-2 állt az eredményjelzőn Rahn és Morlock jóvoltából. Ugyanez maradt az állás a 84.percig, amikor Bozsikot szerelték a felpályánál és az átadásból Rahn csinált egy cselet balra befelé és a labdát a csúszós talajon a kissé késve elvetődő Grosics mellett a kapu jobb oldalába rúgta-3-2 A hátralévő hat percben Puskás hiába rúgott gólt, mivel azt tévesen Ling játékvezető les miatt nem adta meg, Czibor pedig hat méterről a kapust találta telibe ordító helyzetben.. A hármas sípszó után a mérhetetlenül elkeseredett Puskás gratulált Fritz Walternak az újdonsült világbajnoknak. Minden idők egyik legfantasztikusabb csapatának nem sikerült megnyernie a világbajnokságot.

5. 6. 7 A „socialista forradalom”

A Népszava keddi számában Szepesi György elég gyászos hangulatban kezdte és folytatta is tudósítást. Nincs ezen semmi meglepő. Ő is a többi magyarral együtt győzelmet várt, remélt. A cikkben megszólaltatja Sebes szövetségi kapitányt, a vereség okait próbálják feltárni- sikertelenül.

Az elveszített döntőről másnap mintegy háromnegyed oldalas tudósításban számolt be a Szabad Nép. Ebben nem ítélte el a válogatottat, hanem igenis megdicsérte és kiemelkedő teljesítménynek nevezte a második helyet. Az ezüst is szépen csillog, a második helyezés is nagyon szép siker. Ez volt a hivatalos állásfoglalás. Elképzelhető, hogy ebben szerepet játszottak a döntő utáni magyarországi események, amelyet nem akartak tovább szítani.

---

¹⁵² Bocskák Miklós: Kocsis és Czibor 65. o.

Rainer M. János történész szerint „*az elkeseredett emberek az utcára vonultak. A vereséget követő harag és csalódottság miatt kitört utcai tüntetéseknek Budapesten határozottan rendszerellenes élük volt. Az emberek a Keleti pályaudvarhoz vonultak először, mert azt hitték, hogy oda érkezik a csapat. A spontán menet innen vonult Sebes Gusztáv lakásához, majd a Rádióhoz.*

Az emberek azt érezték, hogy valamit elvettek tőlük, és felelősöket kerestek. Ebből baj lesz, érezték a játékosok, és ezt érezte a riporter, Szepesi György is, amikor a hallható megrendülése ellenére – Otto Rahn 84. percben lőtt harmadik góljánál a könnyeivel küszködött – a mérkőzés végén sportszerűen elismerte a német csapat győzelmét, és kimondta: a labdarúgás játék, amiben veszíteni is lehet, és az élet megy tovább.

Ezt azonban Budapesten sokan nem így gondolták.– Három napon keresztül tartottak a tüntetések a belvárosban. Ez elég váratlan jelenség volt, de a karhatalom és az államvédelem az első ijedség után határozottan fellépett. Több embert letartóztattak, voltak, akiket elítéltek, nem akasztófára ugyan, de voltak büntetések. Az a tény, hogy tömegek, több ezer ember vett részt a tüntetésen, kétségtelenül mutatja ennek a spontán megmozdulásnak a politikai jelentőségét.”¹⁵³

Ritter László történész elmondása alapján „*a tüntetők legnagyobb része egy másik sporteseményről, a Népstadionból érkezett, ahol aznap épp nagyszabású atlétikai versenyt rendeztek. A torna végén a hetvenezer néző nem indult rögtön haza, hanem végighallgatta a világbajnoki döntő közvetítését - és nem hitt a fülének. A tömeg - melynek pontos létszámát ma sem ismerjük - a Keleti pályaudvar felé indult, s a "Vesszen Puskás, vesszen Sebes" kiáltások már ekkor hallhatók voltak.*

Voltak, akik nem álltak meg a jelszavak skandalálásánál. Néhány csalódott szurkoló széttört egy sportbolt kirakatában látott tablót, mely az aranycsapatot, mint a VB győztes válogatottját ábrázolta. Mások Sebes Gusztáv, a válogatott szövetségi kapitányának ablakait zúzták be a Baross téren.

A legismertebb tüntetés azonban a Blaha Lujza téren volt, a Népsport és más lapok szerkesztőségének otthont adó Sajtóház előtt. Az emberek ekkoriban nagyobb

---

¹⁵³ Morvay Péter: Az aranycsapat drámája Hetek Országos Közéleti Hetilap 2004.VIII. évfolyam, 28. szám / <http://hetilap.hetek.hu/index.php?cikk=46282>

sportesemények után azonnal megvették a frissen a nyomdából érkező sportlapot, hogy részletesebb hírekhez jussanak az eredményekről. Mivel még mindig nem akarták elhinni, mi történt, most is így tettek. Az újságolvasás azonban tüntetésbe csapott át, s a spontán demonstrációk még napokon át folytatódtak. A Blaha Lujza téri tüntetéssel ellentétben azonban - melyen a rendőrök alig avatkoztak közbe - a későbbi napok csoportosulásait már kordában tartotta a hatóság. Az OTSB Hold utcai székháza előtti tüntetés egyik résztvevője pl. a kutatóknak elmondta: az utcát a rendőrök lezárták, az embereket egy idő után nem engedték be. A tüntetéseknek egyáltalán nem volt rendszerellenes éle - mondja a történész. Az emberek haragja Puskásék és különösen Sebes Gusztáv szövetségi kapitány ellen fordult, és nem a politikusokat okolták a fiaskóért.”¹⁵⁴

5. 6. 8 A vereség okai

Két nappal a döntő után elemző cikk jelent meg Vető József tollából a Szabad Népből - „Miért lett második a világbajnokság legjobb csapata?” - címmel. Ebben tömören összegzi a vereség okait, hogy a csapat fáradt volt az előző két, döntőnek beillő kemény mérkőzés miatt illetve értetlenségének hangot adva megkérdezi Sebest a taktikai változtatások okairól. Ami még kiemelendő a cikkből az Puskás védelme, mely szerint a csapatkapitány mindent megtett a győzelemért.

Másnap újabb írás jelent meg, amelyben mintegy számvetést készítettek a világbajnokság magyar vonatkozású eseményeiről, dolgairól, meccsekről, illetve befolyásoló tényezőkről-amelyek mind-mind a vereséghez vezethettek. Olyan érzése van az embernek, mintha mentségeket sorolna fel a vereséget szenvedő csapat védelmében. „*A magyar labdarúgóknak három hét alatt öt ellenfelet kellett maguk alá gyűrniük, 480 perces kimerítő, kemény csatát kellett vívniuk a világbajnokság mérkőzéseinek során. Soha ilyen erős, ilyen felkészült csapatok ilyen nagy számban nem találkoztak egymással. És Magyarország csapatának ezek közül is a legnehezebb ellenfelek jutottak. A magyar labdarúgóknak nem kisebb feladat jutott, minthogy négy napon belül a két világhírű dél-amerikai csapatot győzzék le. ... A világbajnokság mérkőzéseire visszatekintve gondolnunk kell arra a légkörre is, amely válogatott csapatunk világbajnoki mérkőzésein uralkodott, és amellyel csapatunknak meg kellett*

---

¹⁵⁴ <http://www.mult-kor.hu/cikk.php?id=5748&pIdx=2>

küzdenie. (Itt a Nyugat-Németország és a Brazília elleni mérkőzésre gondol a cikkíró.)... A sportszerütlenségek, sorsolási véletlenek, játékevetői tévedések mind a magyar csapatot sújtották „¹⁵⁵

Ugyanakkor ez a cikk kiemeli, hogy a világ és a futballszakértők szerint a magyar válogatott volt a világbajnokság legjobb csapata, nem pedig Nyugat-Németország. Valamint hozzáteszi, hogy *„a magyar válogatott sportdicsőségét és nemzetközi hírnevét azonban a vasárnap elszenvedett véletlen vereség nem csorbítja. Az egygólos vereség nem kisebbíti az évek óta szívós küzdelemben elért győzelmek értékét.”¹⁵⁶* A cikk zárszavaiban a Gépipari Tervező Iroda vasas sportkörének és szurkolóinak mondatait idézi fel: *„Büszkék vagyunk rátok és elért eredményeitekre, mert még soha magyar csapat ilyen ragyogó sikerrel világbajnokságon nem szerepelt. Minden sportszerető és józanul gondolkodó, de a sporthoz nem értő embernek is tudnia kell, hogy a sport – verseny, amelyben győzni, de veszíteni is lehet. Mi tudjuk, hogy ti mindent megtettetek a győzelem megszerzéséért, s biztosak vagyunk abban, hogy a jövőben további nagy sikerekkel fogtok dicsőséget szerezni a magyar sportnak.”¹⁵⁷* Ez már jól láthatóan és érezhetően a népek szülő üzenet volt. A tömeg lenyugtatása végett tették a cikk végére azt, hogy miként érez a köznép a vereséget követően.

5. 6. 9. A szörnyű hazatérés

A válogatott hazatéréséről mindössze egy nagyon rövid, bal felső sarokban megjelent írás számolt be a Szabad Népből. Szinte elhallgatták a világ második legjobb csapatának hazatérését. Most nem volt hatalmas ünneplés a fővárosban, mint az angol-magyar után. Pedig egy 1954. július 2-án dokumentum szerint nagyszabású ünnepséget terveztek a hazaérkező világbajnok csapat számára.¹⁵⁸ Ez egy javaslat volt Farkas Mihály felé a csapat fogadtatásáról, a játékosok és a szakvezetők kitüntetéséről, jutalmazásáról. Ebből kiderül, hogy a csapat hivatalos fogadására két lehetséges helyszínt jelöltek ki. Az egyik a Sztálin téren, a SZOT székház erkélyén illetve előtt zajlott volna. A másik lehetséges helyszín a Kossuth Lajos tér, a Parlament előtt, ahol szintén biztonságosan el lehet helyezni 12-140 ezer embert. Az ünnepség programja is előre meg volt írva, amelyen Puskás mondott volna beszédet. A Miniszter Tanács a

¹⁵⁵ Szabad Nép: Történelm a magyar labdarúgás ereje 1954. július 7. 8. o.

¹⁵⁶ Szabad Nép: Történelm a magyar labdarúgás ereje 1954. július 7. 8. o.

¹⁵⁷ Szabad Nép: Történelm a magyar labdarúgás ereje 1954. július 7. 8. o.

¹⁵⁸ Kő András: i.m. 276-281 o.

hivatalos fogadást július 7-én este 21:00 órakor tartotta volna a Néphadsereg Tisztházának nyári vagy téli rezidenciáján. Az szintén megtudható a dokumentumból, hogy a „Munka Vörös Zászló Érdemrend”- et, mind a csapat, mind Hegyi Gyula és Sebes Gusztáv megkapta volna. Ezen kívül fény derült a játékosok esetleges jutalmazására is. Ebből megállapítható, hogy a kezdő játékosok és Sebes szövetségi kapitány győzelem esetén 50000 forint jutalomban részesülne. A többi játékos, csapatkísérő, és doktor ennél jóval kevesebb díjazásban részesültek volna. Összesen 793000 forint került volna szétosztásra.

Ezzel szemben mindössze Vas Zoltán, és Kádas István fogadta a csapatot, a hegyeshalmi határállomásnál. A játékosok nevében Grosics mondott üdvözlő és köszönő beszédet a” meleg fogadtatásért”. A játékosok ekkor még nem sejtették, hogy Budapesten „forr a levegő”, hogy az emberek nem örülnek a második helynek, hanem kudarcként élik meg. Hallották ők kint, hogy az emberek „morgolódnak” a döntő miatt, de azt gondolták, hogy az azóta eltelt idő alatt enyhültek a viszonyok, és ők is örülnek a második helynek, mint az osztrákok a harmadik helyezésnek. Amikor látták a bécsi pályaudvaron a 30000 osztrák szurkolót örülni, úgy gondolták itthon is örülni fognak. Sajnos azonban csalódniuk kellett. Ez okból kifolyólag a kormány vezetői nem a fővárosban, hanem a tatai edzőtáborban látják vendégül a csapatot. Ez azonban kisebb bonyodalmat okozott a csapattagok körében. Ez a bonyodalom nem más volt, mint a csempészett áru. Miért is? Ezt Ónodi Lajos az Éttermi és Büfé Vállalat igazgatója, a sportvilág ismert alakja, Puskás jó barátja fejti ki Hámori Tibor könyvében: *„Bernben a szállodánk előtt reggel megállt két tíztonnás teherautó pótkocsikkal, hogy kivigye a csomagjainkat a pályaudvarra. A vonat kupéit úgy megrakták, hogy alig tudtunk leülni. Ráadásul majdnem mindegyik osztrák állomáson feladtak valami árut a fiúknak, mert ugye, abban az időben nekik sok mindent megengedtek. A határnál Vas Zoltán fogadott bennünket. „Rákosi Mátyás elégedett a szerepléssel, ezért a csapat tiszteletére díszvacsorát ad Tatán!” A fiúk összenéztek: egek ura, mi lesz a sok szajréval? A vonat nem vár, amíg ők vacsoráznak, Rákosinak meg nem szólhatnak, hogy féltik a cuccot, kajáljanak inkább Pesten! Puskásban látták a messiást, csak az ő esze menthette meg a csapatot a kutyaszorítóból. Öcsi persze, rögtön kapcsolt: lerohant telefonálni, majd visszajött, leült, elővette a kártyát és hanyagul megkérdezte: ki oszt? Majd frászt kaptak a többiek a nyugodtságától. De mire Tatára értünk, Östreicher ott várt bennünket hat teherautóval és negyven honvéddal.”* Miközben átrakták az árut, Puskás megkérte

Ónodit, hogy menjen fel Pestre a Keletibe és nézzen szét mi a helyzet."¹⁵⁹ Közben Rákosi bátorító beszédet intézett a vacsora előtt a csapathoz, melyben elmondta, hogy elégedett a teljesítménnyel és, hogy: „elvtársak, senkinek nem kell félnie attól, hogy az elvesztette világbajnokságnak következményei lesznek. Senkivel nem fog történni semmi, senkinek nem kell félnie semmitől.” – „És ebből mindjárt tudtuk- teszi hozzá Grosics -, hogy igenis van mitől félnünk.”¹⁶⁰

Ónodi teljesítette a kívánságot. Mint egy idegen besétált a Keletibe, ahová a csapatnak érkeznie kellett volna. Láttá, hogy nagy tömeg vitatkozik, többen szidalmazták a játékosokat. Százhuszas tempóban visszahajtott Tatára, éppen Zakariás köszönte meg a fiúk nevében a szívélyes fogadtatást és megígérte, hogy legközelebb ők nyerik a világbajnokságot. Puskás izgatottan kérdezte Ónoditól:- Mi újság Pesten? Öcsi- súgta Lajos-, én azt ajánlom, éjfél után egyenként menjünk haza, mert a tömeg nagyon be van gerjedve, senkinél nem láttam virágot a Keletiben. Így is történt. A küldöttség tagjai „hazalopták” magukat a VB- ezüstérem után!”¹⁶¹

Így esett meg az a szégyen a magyar labdarúgás történetében, hogy az aranycsapatot nem hogy nem köszöntötték, hanem még úgy kellett otthonaikba hazasurranni, mint a tolvajoknak és bűnözőknek.

Természetesen a vereséget követően sem állt meg az élet a labdarúgó válogatottnál, de valami elszakadt. Nem elsősorban a hosszú veretlenségi sorozat véget érésére kell gondolni, hanem a csapaton belüli törésre- a testben és a lélekben bekövetkezett sérülésekre. Sok minden megváltozott a világbajnokság után. Új fiatalabb játékosok kerültek kipróbálásra. Egészen jól is „muzsikált” a nemzeti csapat, hisz 1956 februárjáig veretlenek maradtak. 18 mérkőzésen 15 győzelmet arattak. Az emberek úgy gondolták újabb siker csapat volt születőben, de a háttérben érződött, hogy problémák vannak a csapat háza táján. A korábbi egység teljesen megbomlott, morális problémák jelentkeztek.

A politikai vezetés sem úgy viszonyult a válogatotthoz, mint a VB. döntő elvesztése előtt. A berni vereséget követően Rákosi a Központi Bizottság egyik ülése után, egy négy főből álló bizottságot hívott össze, amelynek az volt a feladata, hogy feltárja a

---

¹⁵⁹ Hámori Tibor: Puskás legenda és valóság 91. o.

¹⁶⁰ Peter Kasza: A berni csoda, 1954, 132. o.

¹⁶¹ Hámori Tibor: Puskás legenda és valóság, 91-92. o.

kudarc okait. Ezt Kő András említi a könyvében, sőt olyan dokumentumokat is bemutat, amit máshol nem lehet megtalálni. Ezek a Politikai Bizottságnak készült jelentések voltak, a vereség okairól. Konkrétumot nem tudtak meghatározni, emiatt fel is oszlatták a bizottságot. Viszont amire az előbb is utaltam, a politika más magatartást vett fel a válogatott játékosokkal szemben. A vidám csempészet hallgatólagosan eltűrt privilégiuma véget ért. A határon az ellenőrzést ezután labdarúgók esetében is szigorúan alkalmazták. Ezt a privilégiumot a nép, vagyis inkább a kormány adta addig, amíg győztek. *„Most, hogy kikaptak, az elvtársak úgy gondolták, ideje rendet rakni, és nagyjából visszaállítani az egyenlőségjelet a nép és az élsportolók között.”*¹⁶² Ugyanezt taglalja Kő András is: *„Lóránt, akit hívtak csempészkirálynak is... A világbajnoki döntő elvesztése után a Titkárság határozatában az áll, hogy véget kell vetni a csempészésnek.”*¹⁶³

Az Aranycsapat verhetetlenségének mítosza, tehát 1954. július 4-én megdőlt. Ezt a vereséget a csapat tagjai és a magyar foci soha nem tudta kiheverni. Emiatt, a vereség miatt megbomlott, sőt később felbomlott- az emigrálások után- a „nagy csapat”, nem volt igazán ütőképes a válogatottunk. Fellángolások, jó mérkőzések voltak, de ez már nem volt az igazi örömfoci.

---

¹⁶² Peter Kasza: A berni csoda, 1954, 134. o.

¹⁶³ Kő András: i.m. 142. o.

6. A „vers”

Sándor Mihály: Vasutasból aranybányász című könyvéhez írt előszót Dénes Tamás sportújságíró. Ebben elmeséli, hogy bárhol járt a világban,- legyen az Irán, Nigéria, Brazília, stb.- mindenhol ismertek egy „verset”. Mégpedig egy olyan „verset”, amelynek a szavai egy kiváló csapat játékosainak a nevét takarja. A „vers”, mely 11 strófából áll, és így hangzik hibátlanul: Grosics- Buzánszky, Lóránt, Lantos – Bozsik, Zakariás-Budai, Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor.

A következő sorokban ezt a 11 strófát szeretném a „elemezni”, ezzel is adózva nagyságuk előtt.

6. 1 A futballpályák legyőzhetetlen sztárjai

Grosics Gyula (Dorog,1926) – a dorogi „fekete párduc”

Tizenhárom évesen a Dorogi AC csapatában kezdte, majd a MATEOSZ Munkás SE, a Teherfuvar SE, a Budapesti Honvéd, a Tatabányai Bányász kapusa volt, 1947 és 1962 között 86 alkalommal védett a válogatott kapusaként.

A helsinki olimpián (1952) a győztes magyar válogatott tagja volt és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmét szerzett, és szerepelt az 1958-as, 1962-es világbajnokságokon is. Nemcsak világklasszisokat jellemző képességei voltak, hanem szinte az egész saját térfelét működési területének érezte, ezt bizonyította, hogy olykor a kapuját messze elhagyva, szinte negyedik háttvédként szerelt és indította a csapattársakat. Nagyszerű érzékkel irányította a védelem munkáját, szinte együtt élt a játék minden mozzanatával. A kapusok speciális tulajdonságai közül különösen a ruganyossága és a reflexei voltak egészen kiválóak. Kivételes képességei megbízhatósággal is párosultak. Az Aranycsapat egyik legbiztosabb pontja volt. Nevét éveken át a világ legjobb kapusai között emlegették. Világbajnoki szerepléseit azonban sorozatos balszerencse kísérte. ő az első tatabányai labdarúgó, aki a legjobbak között szóhoz jutott. Egyik legemlékezetesebb játékát az 1954-es április 11-ei, az osztrákok elleni találkozón (1:0) mutatta be. Edzői pályája rövidebb volt és kevésbé sikeres: 1963-ban Tatabányán, 1964–1965-ben Salgótarjánban, 1966-ban a KSI-ben edzősködött,

1966 és 1968 között pedig Kuvaitban volt szakfelügyelő és szövetségi edző. 1969-től 18 éven keresztül állt a Budapesti Volán és a Volán SC élén, egyesületi elnökként vonult nyugdíjba. 2008-ban többször intenzív osztályra került, kilyukadt a tüdeje, illetve tüdőgyulladást kapott, de sikeresen megoperálták

Buzánszky Jenő (Dombóvár,1925)

13 évesen indult el a labdarúgás mezején, a Dombóvári Vasutas SC-ben, majd a Pécsi VSK-ban, a Dorogi AC-ben, a Dorogi Tárnában és a Dorogi Bányász jobbhátvédjeként folytatta, összesen 48 válogatott találkozón szerepelt. Első osztályú labdarúgóként 1947-től 1960-ig összesen 274 bajnoki mérkőzésen játszott. Tagja volt az 1952-ben olimpiai arany- és 1954-ben világbajnoki ezüstéremmel hazatérő magyar együttesnek. Az Aranycsapat egyetlen vidéki „törzstagja” volt. A kitűnő dorogi játékos, „Kazal” az együttes legbiztosabb pontjai közé tartozott. A Buzánszky–Lóránt–Lantos összetételű hátvédhármasban ő volt a leggyorsabb. Technikailag és taktikailag egyaránt érett, megbízható és korszerű hátvédjátékot mutatott. Annak ellenére, hogy eredeti posztja hátvéd volt, nagy érdemeket szerzett azzal, hogy az ellentámadásokból ő maga is kivette a részét. Minden mérkőzésen kiegyensúlyozott, értékes teljesítményt nyújtott. A legkiemelkedőbb játékot az 1955. szeptember 25-én, a Szovjetunió elleni mérkőzésen (1:1) mutatott. Visszavonulása után néhány évig edzősködött: Dorogon, Esztergomban és a Fősped-Szállítók csapatánál. Nyugdíjasként is a magyar labdarúgást szolgálta: a megyei labdarúgó-szövetség elnökhelyettese, majd elnöke volt, 1993 óta az MLSZ elnökségi tagja, 1995-ben a Magyar Olimpiai Bizottság érdemrendjével tüntették ki. 1996-tól két évig a szövetség alelnöki pozícióját is betöltötte.

Lóránt (Lipovics) Gyula (Kőszeg,1923 – Szaloniki,1981)

Eredeti nevén Lipovics Gyula a Kőszegi SE-ben kezdte pályafutását 1943-ban. A Szombathelyi FC, a Nagyvárad AC, a Nagyvárad Szabadság SK, a Vasas SC, majd a Budapesti Honvéd középhátvédjeként is jeleskedett, 1948 és 1955 között 37 alkalommal lépett pályára az aranycsapat tagjaként. Az 1952. évi olimpián arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmes szerzett magyar együttes tagja volt. Az Aranycsapat gránitkemény középhátvédje hosszú ideig csatárt (többnyire jobbszélsőt), majd fedezetet, azután szélsőhátvédet játszott. Végül a védelem tengelyébe került, és annak igazi tartó pillérévé vált. A válogatottban már állandóan a középhátvéd helyén szerepelt.

Ragyogó fizikai felépítése, mintaszerű állóképessége volt, játékát kivételes taktikai érettség, ragyogó rúgótechnika és fejjáték, nagyszerű ütemérzék és nem utolsósorban: tekintélyt teremtő keménység jellemezte. A legnehezebb helyzetekben is feltalálta magát. Pályafutásának csúcsát a helsinki olimpia idején érte el. Legjobb játékát a döntőben, 1952. augusztus 2-án, a Jugoszlávia elleni mérkőzésen (2:0) láthatták. 1962 augusztusa és 1963 áprilisa között a Bp. Honvéd edzője volt, majd az Oroszlány együttesét irányította. 1963. decemberében külföldre távozott, a Német Szövetségi Köztársaság hét első osztályú csapatánál kapott szakvezetői megbízást. Sikeres edzői pályát futott be, a PAOK Szaloniki csapatával görög bajnoki címet is nyert. Öt év után vissza is tért ide, Szalonikibe, ahol a következő év tavaszán a PAOK kispadján érte a halálos szívroham.

Lantos (Lendenmayer) Mihály (Budapest,1928 – Budapest,1989)

Születési neve: Lendenmayer Mihály már 12 évesen igazolt játékos volt. A MÁVAG SK-ból indult, majd a BVSC, MÁV Konzum Előre, Budapesti Vasutas Előre, a Budapesti Vasas Előre SC, az MTK, a Textiles, a Budapesti Bástya és a Budapesti Vörös Lobogó balhátvédje volt. 52 válogatott mérkőzésen játszott és 5 gólt szerzett. Részt vett az 1952. évi olimpiai játékokon arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstéremért folytatott küzdelemben, mint a győztes csapat tagja. Kiváló testi felépítésű, kitűnően rúgó és fejelő hátvéd volt. Remekül helyezkedett és hosszú átadásokkal gyakran indított veszélyes ellentámadásokat. Jól időzített keresztezéseivel gyakran segítette ki társait is. Nagy volt lövő ereje, melyet eredményes szabadrúgásaival bizonyított, Puskásék a szabadrúgások és tizenegyesek jó részét neki engedték át. Szinte minden mérkőzésen helytállt. Ez megbízhatóságát, jó átlagteljesítményét dicséri. Legjobb játékát talán 1954. február 12-én, az Egyiptom elleni kairói mérkőzésen (2:0) nyújtotta. Először a Kőbányai Porcelán csapat edzője (1963-ban), majd egykori mestere, Bukovi Márton segédedzője lett a görög Olimpiakosz Pireusznál. Edzősködött még a Komlói Bányásznál, a Nagykanizsai Olajbányásznál, a székesfehérvári Videotonnál, végül Zalaegerszegen, 1981-ben a ZTE-ben fejezte be edzői karrierjét. Rákoskeresztúron nyugszik.

Bozsik József (Kispest,1925 – Budapest,1978) – „Cucu”

A Kispest AC-ban kezdte futball karrierjét, majd ennek jogutódjában, a Budapesti Honvédben folytatta pályáját, az egyetlen, a magyar válogatottban száznál többször szereplő játékos. Az 1952. évi olimpiai tornán arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmét nyert, valamint az 1958. évi világbajnokságon szerepelt magyar együttes tagja is volt. Minden idők legkiemelkedőbb képességű magyar fedezetjátékosa volt. Tökéletes technikai képzettség, kimeríthetetlen ötletgazdagság és taktikai érettség, lenyűgöző könnyedség és irányítókészség, röviden valódi „futball-zsenialitás” jellemezte játékát. A Bozsik–Hidegkuti–Puskás hármassal olyan középpályás együttest alkotott, amilyen talán azóta sem akadt az egész világon.. Rengeteg elismerésben részesült. Például az ötvenes évek elején országgyűlési képviselővé választották. A legfeledhetlenebb játéka „az évszázad mérkőzése”, az 1953. november 25-i, londoni 6:3 alkalmával nyújtott, szinte felülmúlhatatlan alakítást (egy gólt lőtt). Pályafutása befejeztével előbb szakosztályvezetője, majd edzőként működött a Budapesti Honvéd csapatánál. 1974. szeptember 28-án, Bécsben – egyetlen mérkőzés erejéig – a magyar válogatott szövetségi kapitánya is volt. 1986 októberében volt csapata, a Kispest stadionjának névadójának választotta.

Zakariás József (Budapest,1924 – Budapest,1971) – „Zaki, a szürke eminenciás”

Pályáját a Budafoki MTE-ben kezdte, majd a Kábelgyár SC, a Gamma FC, a Budai Barátság SE, a Budai MSE, a MATEOSZ Munkás SE, a Teherfuvar SE, a Budapesti Előre, a Budapesti Bástya és a Budapesti Vörös Lobogó balfedezteként folytatta, 35 alkalommal játszott az Aranycsapat tagjaként. Tagja volt az 1952. évi olimpiai tornán arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmét nyert magyar együttesnek. A negyedik hátvéd, mai kifejezéssel: a „beállós” szerepkörét töltötte be. A technikailag-taktikailag egyaránt kitűnően képzett labdarúgó lemondott az egyéni csillogásról. Minden megmozdulása a csapatjáték céljait szolgálta. Fegyelmezett és éppen ezért nagyon értékes labdarúgó volt. Nagy nyugalma, fáradhatatlan munkabírása, töretlen küzdőszelleme a legnehezebb helyzetekben is kiségitette. A támadásokat is nagyszerűen támogatta, de elsőrendű feladatáról, a védekezésről, soha nem feledkezett meg. Tökéletesen kiegészítette társa, Bozsik József játékát. Az 1954-es világbajnokság után minden átmenet nélkül kimaradt a legjobb tizenegyből. A válogatottban szinte minden

tudása legjavát adta. Legkiválóbb teljesítményét talán 1953. május 17-én, az Olaszország elleni mérkőzésen (3:0) nyújtotta. Az edzőséget az Április 4. Gépgyár csapatánál kezdte, majd a szigetszentmiklósi gárda vezetője lett. 1961. augusztusában Guineába szerződött, az afrikai országban szövetségi kapitány lett. 1965-ös hazatérése után a Medosz Erdért SE mestere volt. Sikeresen induló edzői pályafutását derékba törte a fájóan korai halála. A szívembernek – a szíve mondta fel a szolgálatot.

Budai II (Bednarik) László (Budapest,1928 – Budapest,1983)

Bednarik Lászlóként a BRSC-ben kezdte labdarúgó pályafutását. Ezután jött a Hutter Olaj SE, az FTC, az ÉDOSZ, majd a Budapesti Honvéd. 39 esetben játszott a nemzeti tizenegyben jobbhátvédként és 10 gólt rúgott. Ott volt az 1952. évi olimpiai tornán arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmes nyert, valamint az 1958. évi világbajnokságon szerepelt magyar együttesben. Kocsis Sándorral együtt világhírű szárnyat alkotott, kettőjük összeszokottsága mintaszerű volt. A zömök, lendületes, bátor labdarúgó nagy gyorsasága kitűnően érvényesült ebben a környezetben. „Behunyt szemmel” is tudta, hogy Kocsis mikor és hová íveli, vagy lövi elé a labdát, amellyel azután bámulatos teljesítményekre volt képes. Pontos beadásaival mesterien értett a támadások eredményes befejezéséhez. Erőteljes lövéseivel gyakran veszélyeztette az ellenfél kapuját. Roppant hasznos, fáradhatatlan, a mezőnyben is nagy munkát vállaló játékos volt. Kiváló teljesítményt nyújtott 1950. szeptember 24-én, Albánia csapata ellen (12:0), amikor szélső létére négy gólt lőtt. Pályafutása befejeztével másodosztályú katonacsapatok (Egyesített Tiszti Iskola, Szentendrei Honvéd, Kossuth KFSE) edzőjeként dolgozott. 1999-ben a Budapest, XV. ker. Rákospalota, Széchenyi téri volt Volán SC (REAC) stadiont, Budai II Lászlóról nevezték el.

Kocsis Sándor (Budapest,1929 – Barcelona,1979) – „Aranyfejű”

A Kőbányai TC, az FTC, az ÉDOSZ, majd a Budapesti Honvéd jobbösszekötője, 68 mérkőzésen játszott a válogatott együttesben és 75 gólt ért el. Tagja volt az 1952. évi olimpiai tornán arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmes szerzett magyar csapatnak. Kitűnő képességeivel, tökéletes technikájával, magas fokú játékintelligenciájával és „gólveszélyességével” értékes tagja volt az Aranycsapatnak. Mindezek mellett sziporkázó szellemesség is jellemezte. Váratlan húzásokkal bontotta meg az ellenfél védelmi sorait. Eredményességben, a helyzetek kihasználásában

kimagasló teljesítményt nyújtott. Mindkét lábbal és fejjel állandó veszélyt jelentett a kapura. Úgynevezett "felhőfejeseiről" volt ismert: áratlan ruganyosságának és ütemérzékének köszönhetően, hogy rendszerint a felugró kapus kinyújtott karjánál is magasabbra lendült, ahonnan nagy biztonsággal és pontossággal irányította fejeseit. Káprázatos fejjátékáért kapta Spanyolországban az „Aranyfejű” (Cabezas de Oro) becenevet, amely felváltotta a hazai „Kockát”. Sok-sok nagyszerű játéka közül az 1954. június 30-án, a világbajnokság elődöntőjében, Uruguay csapata ellen (4:2) mutatott teljesítménye a legemlékezetesebb. 1956-ban külföldre távozott. 1957-ben a svájci Young Fellowsban szerepelt, 1958 és 1965 között az FC Barcelona mezét viselte. A Barcával két bajnokságot nyert, kétszer volt kupagyőztes és tagja volt a VVK-t nyerő és a BEK-döntős együttesnek. Edzősködött a Barca ificsapatánál és a Hércules Alicantében.

Hidegkuti Nándor (Budapest,1922 – Budapest,2002) – Öreg

Csatárként játszott az Újlaki FC-ben, a Gázműveknél, az Elektromosnál, a Herminamezei AC-ben, az MTKnál, a Textilesnél, a Budapesti Bástyanál és a Budapesti Vörös Lobogónál, 69 válogatott mérkőzésen 39 gólt szerzett. Szintén tagja volt az 1952. évi olimpiai tornán arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmét nyert, és az 1958. évi világbajnokságon szerepelt magyar együttesnek. Kivételes képességű, technikailag és taktikailag tökéletesen képzett, invenciózus, munkabíró, gyors és a fejjátékban is ügyes középcsatár volt, a válogatottban a támadósor valamennyi helyén szerepelt. A korábbi klasszikus ötcsatáros játékból őt vonták hátra, a mai értelemben használt középpályás pozícióba, ahonnan remekül időzített labdákkal indíthatta Kocsist és Puskást, vagy a két szélsőt. Bozsik és Puskás mellett a válogatott csapat egyik karmestere lett. Így ért el három gólt az élete legkiemelkedőbb játékát jelentő, 1953. november 25-i, Anglia elleni 6:3-as találkozón. Edzőként tevékenykedett itthon és külföldön egyaránt: MTK, Fiorentina, Mantova, Győri ETO, Tatabánya, ismét az MTK, Bp. Spartacus, Stal Rzeszów, Egri Dózsa, al-Ahli (ötszörös egyiptomi bajnok). Még 75 éves korában, 1997-ben is felkérte korábbi egyiptomi sikercsapata, az al-Ahli a technikai igazgatói feladatok ellátására. Ma az MTK Hungária körüli stadionja Hidegkuti Nándor nevét viseli

Puskás (Purczeld) Ferenc (Kispest,1927 – Budapest,2006) – „Öcsi, Sváb, Pancho”

A Nemzet Sportolója, eredeti nevén Purczeld Ferenc labdarúgói pályafutását a Kispest AC-nál kezdte, majd a Budapesti Honvéd balösszekötőjeként folytatta. 85 válogatott mérkőzésen 84 gólt szerzett. Tagja és csapatkapitánya volt az 1952. évi olimpiai játékokon arany- és az 1954-es világbajnokságon ezüstérmét nyert magyar együttesnek. Az Aranycsapat kapitánya, a magyar labdarúgás legnagyobb játékosainak egyike. Egészen fiatalon, 1943-ban helyet kapott az NB I-es kispesti csapatban. Éveken át a világ legjobb csatárai között emlegették. Játékát rendkívüli robbanékonyság, bal lábbal tökéletes labdakezelés, szellemes, ötletekben, váratlan húzásokban páratlanul gazdag elgondolások, 30-40 méterre is hajszálpontos átadások, nagy mozgékonyosság, a helyzetek tökéletes és gyors felismerése és kivételes lövő készség jellemezte. A válogatott mérkőzések többségén a mezőny legjobbjai közé tartozott. Az 1952. július 28-án vívott olimpiai elődöntőben, az előző olimpiai bajnok svéd válogatott ellen aratott 6:0-ás magyar győzelem hőse a káprázatos teljesítményt nyújtó „Öcsi” volt. Nagy gólképességét sokszor csillogtatta, több mint 50 válogatott mérkőzésen szerepelt a neve a gólszerzők között. 1956-ban külföldre távozott. Spanyolországban, a világhírű Real Madrid csapatában egy évtizeden át szerepelt sikeresen. Többször játszott a spanyol válogatottban is. 1963. október 23-án, és az Anglia elleni Világválogatottban. Nemcsak magyar, hanem nemzetközi viszonylatban is a legnagyobb csatáregyéniségek közé sorolhatjuk. 1967-től „nemzetközi” edzői feladatot is vállalt, Spanyolországban, az Egyesült Államokban, Kanadában, Görögországban, Chilében, Szaud-Arábiában, Egyiptomban, Paraguayban és Ausztráliában. 2004-ben választották a Nemzet Sportolójává.

Czibor Zoltán (Kaposvár,1929 – Győr,1997) – „Rongylábú bolond”

A Komáromi AC, a Komáromi MÁV-AC, az FTC, az ÉDOSZ, a Csepeli Vasas, majd a Budapesti Honvéd balszélsője. 43 alkalommal játszott a válogatott csapatban és 17 gólt szerzett. Tagja volt az 1952. évi olimpiai tornán arany- és 1954-es világbajnokságon ezüstérmét nyert magyar együttesnek. Kiváló képességű, szélsőséges, szeszélyes labdarúgó volt. Páratlan gyorsasága, nagy mozgékonyasága, kitűnő labdakezelése, szélsőknél ritkán tapasztalható gólképessége és kiismerhetetlen cselei a világ legjobbjai közé emelték. Az Aranycsapat támadósorának roppant veszélyes tagja volt. Kiismerhetetlen cseleivel szinte az örületbe kergette az ellenfelek jobbhátvédjeit. Villanásszerűen tudta változtatni mozgásának ritmusát és irányát. Szüntelen mozgásával

– a pálya széltében és hosszában – megelőzte a maga korát. Ezért a modern szélsőjáték egyik előharcosának tekinthető. Legemlékezetesebb játéka az 1954. május 23-án, az Anglia elleni 7:1-es mérkőzésen sziporkázó szélsőjátékkal döntő módon járult hozzá az angol védelem teljes szétzilálásához. 1956-ban külföldre távozott. Az AS Rómánál edzett és játszott, majd 1958-ban, FIFA-eltiltása lejártával az FC Barcelona szerződtette. A Barcával két bajnoki címet szerzett, spanyol kupát és VVK-t nyert, valamint tagja volt a BEK-döntőben vesztes gárdának. Később szerepelt az Espanolban, és 1962-ben egyetlen mérkőzés erejéig az Austria Wienben is. Végül 1991-ben hazatért Magyarországra, megalapította az anyaegyesülete jogutódját, a Komáromi AC-t, amelynek elnöke volt haláláig.

A legendák közül ma már csak ketten élnek: Grosics Gyula és Buzánszky Jenő. Puskás Ferenc, a csapat egykori kapitánya hosszas betegeskedés után 2006. november 17-én hunyt el.

Összegzés

Az itt leírt eseménysor valószínűleg nem teljes, nem is lehet az, viszont remélhetőleg képet tud adni az Aranycsapat fantasztikus teljesítményéről, valamint az ezt fel- illetve kihasználó rendszer sajátosságairól.

Véleményem szerint, dolgozatomból kiderül, hogy az Aranycsapat korszakalkotó együttes volt abban az időben. Megszerették a focit a világgal. Kevés ember volt a Magyarországon, sőt a világon, aki ne ismerte volna őket, aki ne rajongott volna értük. Egy Puskás csel, egy kiismerhetetlen Czibor elfutás... Minden sportszerető ember arra vágyott, hogy egyszer láthassa őket.

A magyarországi kommunista kormány pontosan ezt a szeretet próbálta kihasználni maga és a rendszer dicsőítésére és elfogadtatására. Számos újságcikk bizonyítja, hogy a sporton keresztül próbált közeledni az emberek felé. Mikor milyen eszközzel. Volt rá példa, hogy a győzelmek útján emelték ki a „haza és a szocialista tábor” szerepét, volt, hogy egy kapitalista ország ócsárlásával emelték ki a szovjet rendszer felsőbbrendűségét. Ma, a 21. században teljesen más szemmel tekintünk vissza a válogatott akkori teljesítményére és az '50-es évekbeli sajtóra. A mai szabadabb, demokratikusabb világban furcsán, sokszor értetlenül olvassuk a Népszavában, Szabad Népben megjelent cikkeket, melyek a szocialista rendszer demagóg elemeit hordozza magában. Ami nekünk furcsa, az akkor természetes volt. Az emberek megszokták a cikkek stílusát és azt, hogy így próbálják őket a rendszerhez asszimilálni. Egy valamit azonban nem tudtak elvenni az emberektől: a sport, a labdarúgás szeretetét.

Az szintén kiderül a dolgozathból, hogy a labdarúgó válogatottat már akkor is nagyon szerették és tisztelték. A sikereket a nép a magáénak is érezte és kicsit kimozdította a borús napok ködéből. Igaz 1953-tól úgy emlegették őket, hogy aranycsapat és imádták a csapatot, a játékosokat, de nem misztifikálták túl a sikereket. A legenda, a mítoszteremtés az utókor műve. Ennek több oka is lehet. Legvalószínűbb az, hogy azóta nem volt ilyen kiváló válogatottunk, nem értünk el sikereket a nemzetközi porondon. Rengeteg kudarc érte és éri a magyar futballt, ezért nyúlunk vissza mindig ehhez a páriát ritkító válogatotthoz, akik tényleg rászolgáltak az Aranycsapat elnevezésre. Igaz

nekik is megvoltak a kis üzleteik, botrányaik, de a pályán szívüket- lelküket kitették a győzelemért.

Úgy gondolom dolgozatom elolvasása után mindenkiben joggal vetődik fel az a gondolat, hogy ennek a csapatnak méltán jár az ARANYCSAPAT elnevezés. Ugyanis ennek a gárdának a mentalitására tökéletesen illik egy híres és szép idézet, melyen még az átkos idők politikája sem tudott változtatni:

„Egy csapat csak akkor juthat fel a csúcsra, ha egy cél lebeg minden csapattag szeme előtt: Legjobbnak lenni!”

Felhasznált irodalom:

1. A sport krónikája Officina Nova, Budapest
2. Bocsák Miklós: Kocsis és Czibor Bp.: Sport, 1983
3. Botos-Gyarmati-Korom-Zinner: Magyar hétköznapiak Rákosi Mátyás két emigrációja között 1945-1956 Bp.: Minerva, 1988
4. Hámori Tibor: Puskás legenda és valóság Bp.: Sportpropaganda
5. Kő András: Szemétből mentett dicsőségünk Bp.: Magyar Könyvklub, 1997
6. Lukács-Szepesi- Hegyi: A magyar olimpiai bajnokok 1896-1996 Bp.: Paginarum, 2000
7. Peter Kasza: A berni csoda, 1954 Pécs: Alexandra, 2004
8. Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században Budapest: Osiris, 1999.
9. Sándor Mihály: Vasutásból aranybányász,
10. Sebes, Gusztáv: Öröme és csalódások Gondolat, Bp., 1981
11. Stefan, Lázár: A vereség forradalma Válasz Kvk., Bp., 2003
12. Valuch Tibor: Hétköznapi élet Kádár János korában Bp.: Corvina, 2006

Folyóiratok, cikkek:

- Bíró, László: Futball Kelet-Európában In.:História 2003/8-9
- Farkas, Ildikó: A labdarúgás kultúrtörténetéből In.:História 2003/8-9
- Horváth Sándor: A szocialista bulvár sajtó és a társadalmi nyilvánosság arénái Magyarországon: népszerűség és pártismerőség az 1960-as években In: Múltunk 2005/3
- Horváth Zsolt: A „Cucu” In.: História 2003/8-9
- Horváth Zsolt: Kinizsi, Bástyá, Vörös Lobogó: In.:História 2003/8-9
- Morvay Péter: Az aranycsapat drámája Hetek Országos Közéleti Hetilap 2004.VIII. évfolyam, 28. szám

- Népszava 1949-1954
- Sipos, Péter: Sport és politika In.:História 2003/8-9
- Szabad Nép 1949-1954
- Szabó Róbert: Volt egyszer egy mérkőzés In. : História 2003/8-9
- Takács Ferenc: Futbólia aranykora In : História 2003/8-9
- Zalka András: „A zsenik tizenegye” In.: História 2003/8-9

Internetes források:

- <http://hetilap.hetek.hu/index.php?cikk=46282>
- <http://hu.wikipedia.org/wiki/N%C3%A9pstadion>
- http://hu.wikipedia.org/wiki/Szabad_N%C3%A9p-f%C3%A9l%C3%B3ra
- <http://www.mult-kor.hu/cikk.php?id=5748&pIdx=2>
- <http://www.sportmuzeum.hu/aranycsapat/bevezeto.php?page=1>
- www.sulinet.hu/tori/szakkor/hirek/focieb.htm